Obstarávateľ: **Obec Tajov**

965 19 Tajov

Dokument vznikol za podpory

Obce Tajov

Za množstvo užitočných a vzácnych informácií, aktívnu spoluprácu pri analýzach, hodnotení súčasného stavu ako aj pri programovaní budúcnosti obce do roku 2028

ďakujeme

p. starostke a pracovníkom obecného úradu, aktívnym zástupcom inštitúcií, organizácií, podnikateľom, zástupcom občianskych iniciatív, spolkov, klubov, partnerom, a všetkým zúčastneným obyvateľom obce, ktorí prejavili záujem a spolupracovali na tomto dokumente.

Máj 2021

OBSAH

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. Úvod

1.1 Program rozvoja obce

Program rozvoja obce (ďalej len PR) je rozvojový dokument obce, ktorý sa spracováva na regionálnej aj miestnej úrovni **v súlade so zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja** v znení jeho neskorších predpisov (č. 309/2014 Z. z., 378/2016 Z. z., 58/2018 Z. z., 313/2018 Z. z., 221/2019 Z. z., 134/2020 Z. z.).
Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v Programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza. Je nositeľom rozvojovej politiky obce, predstáv jeho vedenia a obyvateľov o jeho budúcnosti. Je komplexným dokumentom celkového pohľadu na rozvoj obce. Podrobne sa zaoberá sociálnymi a ekonomickými aspektami.

Obec Tajov ako obec vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja analyzuje a hodnotí úroveň rozvoja svojho územia a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj. Zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja, pravidelne ho monitoruje a zabezpečuje jeho súlad s programovým dokumentom vyššieho územného celku. Vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev a podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj obce.

Vypracovanie Programu rozvoja obce Tajov zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva. PR ako jeden zo základných rozvojových dokumentov obce sa spracováva v súlade so záväznou časťou územnoplánovacej dokumentácie a inými existujúcimi rozvojovými dokumentami v zmysle platnej legislatívy.
Dokument rozvoja PR pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti. V analytickej časti sa v dokumente spracováva kompletná analýza sledovaných údajov vrátane hodnotenia rozvoja všetkých oblastí života obce. V strategickej časti stanovuje priority v podobe strategických cieľov a navrhuje opatrenia k ich dosiahnutiu v stanovenom strednodobom časovom úseku. V programovej časti indikuje konkrétne projektové zámery, ktoré umiestňuje Spracováva sa s vnútornými aj vonkajšími rozvojovými aktérmi, ktorí sa môžu rovnocenne zapojiť do programovacieho procesu a priamo počas tvorby dokumentu pomenovať problémy a predpoklady rozvoja tak, že výsledkom je spoločná dohoda a viacstranná spokojnosť.
Výsledkom programovania má byť kvalitný a uskutočniteľný dokument, ktorý má za sebou mobilizáciu vnútorných zdrojov, hmotných, finančných ale hlavne ľudských, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou a podmienkou implementácie rozvojovej stratégie v programe rozvoja obce.

Vypracovaním Programu rozvoja obce Tajov sa dosiahne zavedenie priebežného procesu strategického plánovania v časových úsekoch života obce. Programovaním rozvoja rôznych oblastí života obce je predpoklad dosiahnutia zlepšenia zručností a schopností aktérov rozvoja pri realizovaní rozvojových aktivít obce vrátane zvýšenia jeho konkurencieschopnosti pri uchádzaní sa o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ a podpory z domácich a zahraničných zdrojov.

Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja v znení jeho neskorších predpisov, výber zo znenia cit. :

§ 5 Základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja

Podpora regionálneho rozvoja sa vykonáva podľa
a) Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (ďalej len „národná stratégia“),
b) programu rozvoja vyššieho územného celku (ďalej len „program rozvoja vyššieho územného celku“),
c) programu rozvoja obce (ďalej len „program rozvoja obce“),

§8 Program rozvoja obce

(1) Program rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.
(2) Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.

(3) Program rozvoja obce vytvorený v rámci partnerstva pozostáva z
- **a)** analytickej časti, ktorá obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce, odhad jej budúceho vývoja, možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- **b)** strategickej časti, ktorá obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jej vnútorných špecifík a určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce rešpektovaním princípov regionálnej politiky s cieľom dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia,
- **c)** programovej časti, ktorá obsahuje najmä zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
- **d)** realizačnej časti, ktorá je zameraná na popis postupov inštitucionálneho zabezpečenia formou partnerstva a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov, a
- **e)** finančnej časti, ktorá obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce,

(4) Aktualizácia programu rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby rozvoja obce.

(5) Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

(6) Schválenie programu rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

§4 Zdroje financovania regionálneho rozvoja

(1) Regionálny rozvoj sa financuje
- **a)** zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo investícií“) a z rozpočtových kapitol iných ministerstiev,
- **b)** zo štátnych účelových fondov,
- **c)** z rozpočtov vyšších územných celkov,
- **d)** z rozpočtov obcí,
- **e)** z prostriedkov fyzických osôb,
- **f)** z prostriedkov právnických osôb,
- **g)** z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- **h)** z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- **i)** z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

(2) Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.

1.2 Ciele a procesy programovania

Cieľom programovania na úrovni miest a obcí je vytvorenie podmienok ako:

a) odstraňovať alebo zmierňovať nežiaduce rozdiely v úrovni hospodárskeho rozvoja, sociálneho rozvoja a územného rozvoja obce/obce v regióne a zabezpečiť trvalo udržateľný regionálny rozvoj,
b) zvyšovať ekonomickú výkonnosť, konkurencieschopnosť miest, obcí a regiónov a rozvoj inovácií v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja,
c) zvyšovať zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov miest a obcí v regiónoch pri zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja.

Podpora regionálneho rozvoja podľa odseku 1 je zameraná najmä na

a) komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia – prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov,
b) rozvoj vedy, výskumu a vývoja prispievajúci k celkovému rozvoju regiónu so zreteľom na podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifík regiónu,
c) rozvoj informatizácie a digitalizácie v regióne,
d) rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne s cieľom zvýšiť jeho produktivitu, optimalizovať štruktúru hospodárstva, vytvárať nové pracovné miesta a stabilizovať ohrozené pracovné miesta,

e) rozvoj ľudských zdrojov vrátane zvyšovania vzdelanostnej úrovne, kvalifikácie a zlepšovania prípravy detí a mladých dospelých na trh práce,
f) predchádzanie sociálneho vylúčenia a zmierňovanie jeho negatívnych dôsledkov, podporu rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu znevýhodnených komunít,
g) realizáciu verejných prác podporujúcich rozvoj regiónu,
h) zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu,
i) zlepšenie dopravnej a technickej vybavenosti regiónu, inžinierskych stavieb,
j) rozvoj cestovného ruchu,
k) medzištátnu, cezhraničnú a medziregionálnu spoluprácu v oblasti regionálneho rozvoja v záujme trvalo udržateľného rozvoja regiónu,
l) zachovanie identity a rozvoj kultúry a starostlivosť o kultúrne dedičstvo regiónov a sídiel,
m) rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vidieckych oblastí a zvyšovanie kvality života na vidieku,
n) realizáciu opatrení na ochranu, udržiavanie a zveľaďovanie životného prostredia a na obmedzovanie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry regiónu,
o) ochranu prírody, efektívne využívanie prírodných zdrojov regiónu a využívanie alternatívnych zdrojov energie,
p) rozvoj občianskej vybavenosti a rozvoj služieb v regióne,
q) udržateľný rozvoj aglomerácií, obnovu, regeneráciu a rozvoj miest a obcí podľa záväznej časti príslušnej územnoplánovacej dokumentácie,
r) zvyšovanie dostupnosti a kvality bývania,
s) budovanie a posilňovanie štruktúr občianskej spoločnosti, rozvoj prosociálneho správania obyvateľstva,
t) rozvoj multikultúrnej spoločnosti v regióne vrátane multikultúrneho dialógu, spolupráce a tolerancie v regiónoch a sídlach,
u) rozvoj telesnej kultúry, športu a turistiky,
v) ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia,
w) ďalšie aktivity, ak to ustanoví osobitný zákon alebo medzinárodná zmluva.

Programovanie prebiehalo v štruktúre podľa zdrojov pre rozvoj. Zdroje boli identifikované:

ZDROJE

Ekonomické – hospodárska základňa, priemysel, stavebníctvo, služby ako ekonomické oblasti, podnikanie, hospodárenie, cestovný ruch, financie,

Ľudské a spoločenské – ľudia, spolky, združenia, vzdelávanie, sociálna oblasť, spolupráca, komunikácia, pracovné príležitosti a zamestnanosť, kultúra, šport, tradície, zručnosti, spoločenský život

Materiálne a fyzické – technická a dopravná infraštruktúra, odpadové hospodárstvo, technický stav verejných budov, sociálna infraštruktúra, fyzická infraštruktúra (chodníky, siete, parky, pamiatky apod.), architektúra, územný rozvoj, stavebný poriadok a územné plánovanie

Prírodné – poloha územia, ochrana prírody a krajiny, trvalo udržateľné prírodné zdroje-ich využívanie, ťažba, environmentálne dopady na životné prostredie- zložky –voda, pôda, ovzdušie, odpady

Prierezové zdroje - inovácie a modernizácie, informačné technológie, originalita riešení, high tech, know how, SMART riešenia

Pre tvorbu PR bolo vytvorených 10 oblastí skúmania a hodnotenia:

OBLASTI

1. Administratíva a správa, rozvoj obce
2. Sociálna sféra a zdravotníctvo
3. Občianska sféra, mimovládny sektor
4. Životné prostredie a zeleň
5. Bývanie a rekreácia
6. Školstvo
7. Kultúra a šport
8. Technická infraštruktúra
9. Hospodárenie a podnikanie
10. Kriminalita a bezpečnosť

Programovanie prebehlo v dvoch rovinách, výsledkom čoho je spoločná dohoda na smerovaní rozvoja obce.

1. **Zvnútra** – Prieskum verejnej mienky (dotazníky) a podnikateľskej sféry (dotazník)
   Programovanie v spolupráci so zástupcami verejnosti, partnerských, záujmových skupín)
2. **Zvonku** – Audit zdrojov (prírodné, fyzické, duchovné, ľudské, a iné)
   Pohľad a hodnotenie odborníka z hľadiska existujúcich a potenciálnych zdrojov
3. **Dohoda** - Výsledkom programovacieho procesu je dohoda záujmových strán na spoločnej vízii a stratégii rozvoja.

Prieskum verejnej mienky

Na základe dotazníkového prieskumu, zverejneného na webovej stránke obce v texte „**Obec Tajov pripravuje Program rozvoja obce pre obdobie 2021 - 2028.** *„Vážení spoluobčania a priatelia obce Tajov, vyjadrime spoločne svoj názor a pomôžme naprogramovať rozvoj nášho obce tak, aby sme do roku 2028 správne nasmerovali naše ekonomické, ľudské aj iné zdroje do toho, čo máme „silné“ a jedinečné a do toho, čo nás trápi, čo treba riešiť pre spokojnosť nás všetkých a pre lepšie podmienky pre prácu, oddych a život v našom meste.* ***Prvým krokom je vyplnenie dotazníka*** *pre účel prieskumu našich názorov a potrieb pri riešení Programu rozvoja obce Tajov 2021-2028. Priložený dotazník slúži k prieskumu verejnej mienky, názorom verejnosti a jej postoju k problémom obce. Obec zaujímajú naše návrhy ako tieto problémy riešiť a na čo sa prednostne zamerať.* ***Venujme, prosím, niekoľko minút svojho času na vyplnenie dotazníka.*** *Ďakujeme za vyplnenie dotazníka. Váš názor pomôže pri tvorbe stratégie rozvoja nášho obce. Vyplnený dotazník Vás prosíme vyplniť a odoslať v zmysle pokynov v dotazníku“.*

Na web stránke obce dostala široká verejnosť príležitosť zúčastniť sa procesu programovania prostredníctvom elektronického dotazníka po dobu 50 dní a prostredníctvom tlačeného dotazníka, ktorý bol distribuovaný do každej domácnosti. Vyplnené tlačené dotazníky boli priebežne doručované na obecný úrad.
Výsledky dotazníkového prieskumu tvorili podklad pre hodnotenie situácie v rôznych oblastiach života obyvateľov a východiská pre tvorbu novej stratégie rozvoja obce na najbližších 7 rokov. Príležitosť vstupu do programovacieho procesu dostali všetci obyvatelia obce vrátane užívateľov územia obce, ktorí boli obcou vyzvaní zúčastniť sa procesu programovania. Účasť bola dobrovoľná a proces transparentný do takej miery, akú dovoľovala výnimočná situácia počas pandémie koronakrízy.
Občania a všetky záujmové skupiny mali možnosť zapojiť sa do procesu v priebehu mesiacov marec a apríl 2021. Pracovné stretnutia s poslancami obecného zastupiteľstva, vedením obce a pracovníkmi obecného úradu, kde sa hodnotila situácia v obci a prehodnocovala sa stratégia rozvoja obce, sa uskutočňovali priebežne podľa potreby.

Tabuľka č. 1: **Dotazníkový prieskum**

	Počet el. dotazníka návštev	**Počet zobrazení el. dotazníka**	**Počet odoslaní el. dotazníka**	**Počet nedokončených el. dotazníkov**	**Počet vyplnených tlačených dotazníkov**	**Počet vyplnených dotazníkov spolu**
Počet respondentov	46	38	8	0	18	26
Percentuálne zastúpenie	100%	82,6%	17,4%	0%	3,7%*	5,4%*

Zdroj: OcÚ Tajov, 2021
**475 obyvateľov 15+ rokov*

Dotazníkový prieskum sa realizoval 2 mesiace. Prostredníctvom elektronického zberu informácií sme získali 8 dotazníkov, z celkového počtu návštev je to 17,4%, čo možno považovať za úspešný prieskum. **Väčšinovú vzorku respondentov predstavovala žena vo veku 41-60 rokov so stredoškolským vzdelaním.**

Fyzicky bolo doručených 18 vyplnených dotazníkov, ktoré boli následne preklopené do digitálneho spracovania. Celkový čas spracovania dotazníka bol od 2 – 30 minút. Väčšinovú vzorku respondentov predstavovala **žena - obyvateľka vo veku nad 60 rokov, zamestnaná s vysokoškolským vzdelaním z lokality obce – Horný koniec**.
Dotazníkom boli získané cenné informácie o potrebách, problémoch ale aj názoroch na rozvoj obce v budúcom období.

Tabuľka č. 2: **Prioritné oblasti – poradie na základe dotazníkového prieskumu**

Poradie dôležitosti	Problematická oblasť
1.	Nevyhovujúca dopravná situácia v obci (rýchlosť, chýbajúce chodníky ...)
2.	Málo možností na trávenie voľného času
3.	Nezáujem občanov o veci verejné
4.	Nízka frekvencia spojov prímestskej dopravy
5.	Chýbajúca športová vybavenosť
6.	Chýba verejný centrálny priestor a verejné zelené priestory
7.	Ostatné *
8.	Zanikajúce tradície, folklór, remeslá
9.	Prípady poškodzovania život. Prostredia, skládky odpadu
10.	Chýbajúce parkovacie plochy
11.	Absencia základnej vybavenosti: obchody, škola, pošta, ...
12.	Kriminalita, vandalizmus
13.	Nedostatočná kapacita MŠ
14.	Zlý stav niektorých verejných budov

** zver poškodzujúca cintorín, chýbajúca regulácia potokov* *Zdroj: Dotazníkový prieskum, 2021*

Činnosť vedenia obce a samosprávy ohodnotilo 61% respondentov za uspokojivú a 33% za veľmi dobrú. Za najväčšie problémové oblasti života a rozvoja obce považujú obyvatelia poškodzovanie životného prostredia, zlú dopravnú situáciu v obci (vysoká rýchlosť premávky, chýbajúce chodníky, chýbajúce osvetlenie...).
44% respondentov považuje vybavenie v obci zariadeniami a službami za dostatočné. 45% respondentov nie je spokojných s vybavením obce. Chýba napríklad priestor na stretávanie sa mládeže, detí, komunitné centrum...Úroveň existujúcich služieb považujú respondenti za priemernú.

Za najlepší projekt za posledných 6 rokov, ktorý pozitívne prispel k zvýšeniu kvality života v obci, považujú zrekonštruovanie budovy starej školy, rekonštrukciu chodníka na kalváriu, pravidelné organizovanie podujatí, kanalizáciu.

Najdôležitejšie oblasti, do ktorých by mala obec v najbližšom období investovať sú: oprava ciest, vybudovanie chodníkov, vytváranie podmienok pre trávenie voľného času, propagácia obce, jej kultúrnych pamiatok a historických osobností, rozvoj cestovného ruchu, ochrana životného prostredia.
70% respondentov považuje obec za bezpečnú a čistú. 100% respondentov triedi odpady. 71% respondentov využíva na prepravu osobnú automobilovú dopravu a 20% verejnú dopravu.

Najčastejšie návrhy ako zlepšiť život v obci obyvatelia uvádzali tvorbu verejných zelených priestranstiev na stretávanie sa, oddychových zón a podmienok pre aktívne trávenie voľného času, vybudovanie chodníkov.

Forma ankety a dotazníka bola pozitívne hodnotená ako vhodná forma komunikácie vedenia obce s obyvateľmi.
Celkovo možno hodnotiť prieskum verejnej mienky ako dostatočný. Boli poskytnuté bohaté podnety, návrhy a riešenia problémov obce.

Audit zdrojov

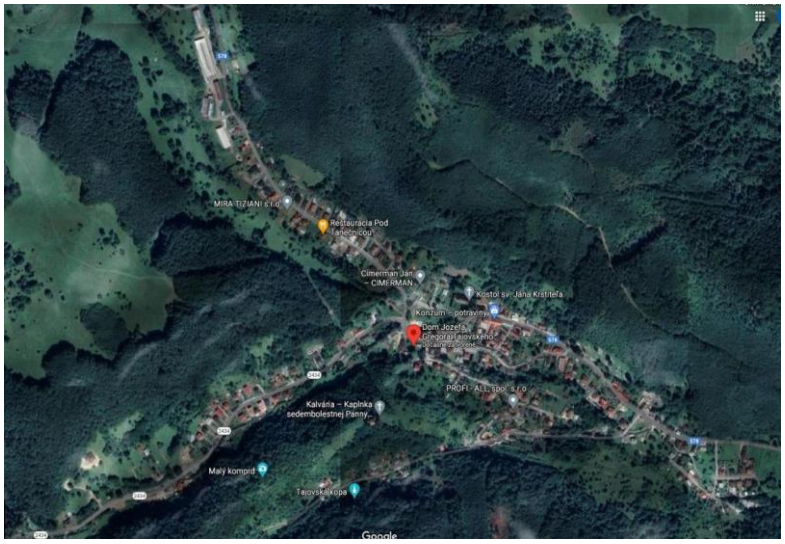
Audit zdrojov analyzuje východiskový stav podľa jednotlivých kapitol. Analýzou existujúcich zdrojov z pohľadu štatisticky sledovaných ukazovateľov ŠÚ SR a hodnôt, hodnotení z úrovne miestnych znalcov, mestských evidencií, štatistík OcÚ a národných, regionálnych a miestnych inštitúcií (SAŽP, KÚ SR, Polícia a iné) sa sleduje zistenie potenciálu a problémov obce ako východiska pre stanovenie správnej stratégie rozvoja. Výsledkom hodnotenia je SWOT analýza s identifikáciou silných a slabých stránok, príležitostí a rizík rozvoja obce a problémová analýza príčin a dôsledkov ako východiska pre postavenie novej stratégie rozvoja obce.

Programovanie a východiská pre stratégiu

Oznámenie o programovaní rozvoja obce bolo zverejnené v miestnej tlači a na web stránke obce. Verejnosť sa zapojila do programovania účasťou na dotazníkovom prieskume. Dotazníkový prieskum bol zároveň aj prieskumom verejnej mienky, kde mali obyvatelia príležitosť pomenovať problémy a navrhnúť riešenia a smerovanie rozvoja obce do roku 2028.

Z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu kvôli existencii pandémie v dôsledku koronakrízy na celom Slovensku ako aj zákazu vychádzania a stretávania sa verejnosti za akýmkoľvek účelom, nebolo možné zabezpečiť širšiu účasť záujmových skupín na programovaní cestou otvorenej komunikácie tak, ako to bolo v minulosti. Akčná plánovacia skupina bola zúžená na účastníkov programovania z úrovne verejnej správy a verejnosti, ktorá prejavila záujem v zmysle zverejneného oznámenia na web stránke obce . Z dôvodu vyhlásenia núdzového stavu a kvôli existencii pandémie COVID-19 nebolo umožnené sa stretnúť a spoločne diskutovať. Touto cestou boli oslovení partneri pôsobiaci na území obce Tajov, aby sa zapojili do vyplnenia dotazníka zverejneného na web stránke obce alebo svoje podnety doručovali priamo na uvedené kontakty elektronicky alebo telefonicky.
Táto pracovala podobným spôsobom širšieho rozsahu vnímania obce ako celku ako jedného spoločného „hospodára“ bez hierarchizácie cieľov a oblastí rozvoja. Najdôležitejšou úlohou bola vzájomná dohoda priorít oblastí rozvoja tak, aby sa sledoval jeden spoločný cieľ. Bolo stanovené programovacie obdobie a bola zadefinovaná štruktúra dokumentu. Výsledkom práce boli priority rozvoja obce podľa rozvoja oblastí ako napr.: základná vybavenosť obce, infraštruktúra, ľudia, cestovný ruch, priemysel, malé a stredné podnikanie, technická vybavenosť, sociálna starostlivosť, životné prostredie a iné.

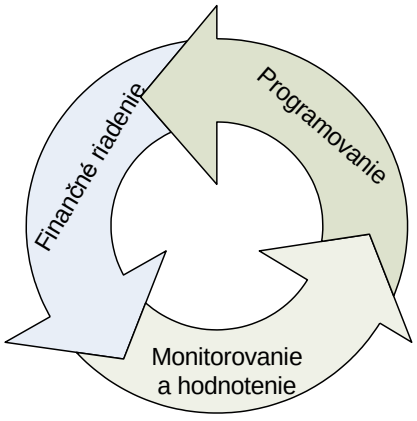
Zdroj: Google maps

1.3 Štruktúra dokumentu

Analytická časť		**Popis a hodnotenie**		
		SWOT analýza		
		Smery rozvoja		
		Ciele a priority		**Strategická časť**
		Stratégia rozvoja		
		Programovanie		
		Finančné zabezpečenie		
Implementácia		**Riadenie programu**		
		Monitoring		
		Organizačné zabezpečenie		

Strategické plánovanie podpory regionálneho rozvoja pozostáva z týchto troch hlavných procesov:

- programovanie
- finančné zabezpečenie
- monitorovanie a hodnotenie

1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia

Región:	okres Banskobystrický
Nadmorská výška:	478 m.n.m.
Rozloha:	9,29 km2 (929 ha)
Počet obyvateľov:	667 k 31.12.2020
Hustota obyvateľstva:	63,72 obyvateľov/ km2 (k 31.12.2020)
Prvá písomná zmienka:	1495
Štatistická územná jednotka:	PSČ: 976 34 (pošta Tajov)
Telefónna predvoľba:	048
Adresa obecného úradu:	Obecný úrad, Tajov 79

Slovensko a Tajov

Obec Tajov sa nachádza v severozápadnej časti Banskobystrického kraja, je súčasťou okresu Banská Bystrica a Vyššieho územného celku Banská Bystrica. Obec Tajov je vzdialená od Banskej Bystrice asi 6 km a jej nadmorská výška v strede obce je 478 m. Nachádza sa v západnej časti banskobystrického okresu. Rozloha katastra obce dosahuje 9,29 km2. Tajov leží v centrálnej časti údolia na úpätí východných svahov Kremnických vrchov. Zväčša odlesnený, mierne členitý chotár, tvoria treťohorné uloženiny, najmä zlepence, pieskovce, vápence a ílovce, na západe pyroklasiká andezitov. Z územia Tajova odvádza vody Tajovský potok. Tajovský potok pramení v Kremnických vrchoch a jeho povodie má vejárovitý tvar. Dĺžka celého Tajovského potoka je 11,8 km. Hranice katastra sú na niektorých úsekoch prirodzené a tvoria ich línie tokov, ale väčšinou sú vytvorené.

Prvá písomná zmienka sa datuje už do roku 1495. Fuggerovská spoločnosť získala od kráľovského dvora povolenie na stavbu viacerých hút. V rokoch 1496 - 1500 v Tajove postavili Turzovci dve huty: v jednej sa cedila a v druhej rafinovala meď. Obe huty prebrala banská komora a v prevádzke boli až do r. 1893. Vyčistená meď sa vozila cez Sliezsko do Bratislavy alebo cez Krupinu do Viedne. V 18. storočí sa tu rafinovala meď z Banátu, v 19. storočí zo Španej Doliny a Smolníka. Obec je členom mikroregiónu Kremnické vrchy – východ, ktoré zahŕňa katastrálne územie obcí Králiky, Kordíky, Tajov, Riečka. Celková rozloha mikroregiónu je 2773 ha.

Základná charakteristika obce Tajov

Tabuľka č. 3 a 4

Obec	id. číslo	okres
Tajov	313882	Banskobystrický

Zdroj: OcÚ Tajov, 2021

Obec	kód ZUJ	rozloha katastra v km2	počet obyvateľov v r. 2019	hustota obyvateľstva v katastri: obyv./ km2	výročie prvej písomnej zmenky o obci v r. 2020
Tajov	509060	9,29	667	63,72	526

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021

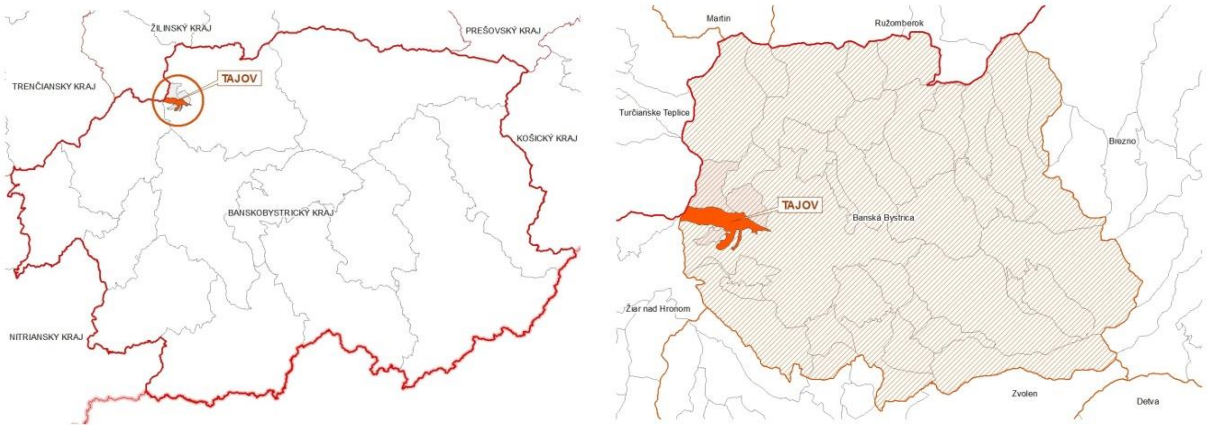
1.5 Širšie územné väzby

Obec Tajov sa nachádza na strednom Slovensku. Leží v údolí na úpätí východných svahov Kremnických vrchov. Susednými obcami Tajova sú Králiky, Riečka a Kordíky.
Z územného hľadiska chotár obce **Tajov** patrí do regiónu Pohronia. Nachádza sa v tesnej blízkosti krajského mesta Banská Bystrica (cca 6 km). Prípojnú dopravnú sieť na nadradenú sieť predstavuje cesta II. triedy č. 678 (II/578), ktorá nadväzuje na medzinárodnú cestu 77 (I/59). V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač).

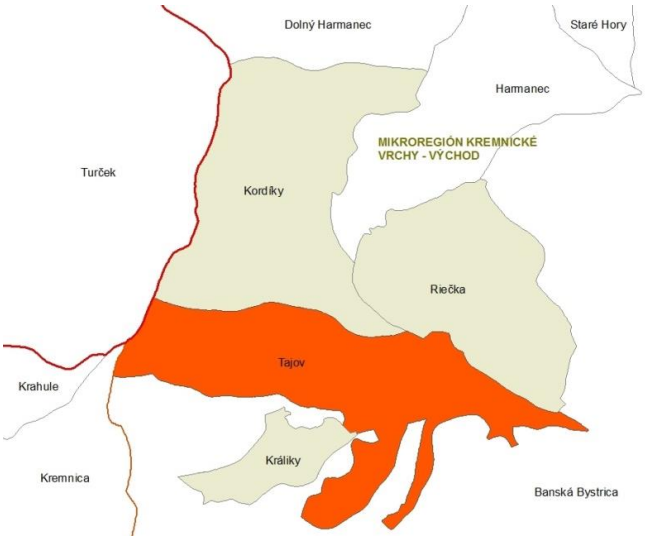
Obec Tajov je súčasťou Mikroregiónu Kremnické vrchy – východ, ktorý leží v okrese Banská Bystrica. Na západnej strane mikroregión susedí s okresmi Turčianske Teplice a Žiar nad Hronom. Časť územia MR leží v navrhovanej CHKO Kremnické vrchy. Územie patrí do dvoch geomorfologických celkov: západná časť spadá do Kremnických vrchov, ktoré sú súčasťou Slovenského stredohoria. Východná časť leží v Starohorských vrchoch, ktoré patria do Tatransko-fatranskej oblasti. Mikroregión Kremnické vrchy – východ je záujmové združenie obcí Králiky, Tajov, Riečka a Kordíky.
Združenie je neziskovou organizáciou, ktorá svoje prostriedky používa na rozvoj obcí mikroregiónu. Osou mikroregiónu je údolie Tajovského potoka, tiahnuce sa od západu od hrebeňa Kremnických vrchov na východ do Banskej Bystrice. Na sútoku Kordíckeho a Tajovského potoka sa ináč úzka dolina mierne rozširuje. Práve tu je situovaná obec Tajov. Do tohto údolia pritekajú aj ostatné potoky z rôznych strán: Riečanka zo severu, Farebný potok z juhu a Kordícky potok zo SZ. Pozdĺž potokov vedú cesty.

Rozvoj mikroregiónu je podmienený priestorovo aj funkčne vyváženým rozvojom všetkých obcí nachádzajúcich sa v tomto priestore vrátane obce Tajov.

Tajov v rámci kraja a BB okresu

Mikroregión Kremnické vrchy - východ a obec Tajov

2. Analýza geografického a environmentálneho potenciálu

2.1 Prírodné pomery *(v širších súvislostiach)*

Obec **Tajov** leží v kotline, ktorá je vyústením dolín ktorými preteká Farebný a Kordícky potok na úpätí východných svahov Kremnických vrchov. Územie obce patrí do dvoch geomorfologických celkov, Kremnických vrchov a Starohorských vrchoch.
Majoritnú časť územia pokrývajú lúky a pasienky spolu s lesnými spoločenstvami.

2.1.1 Geologické pomery

Riešené územie má pestrú geologickú stavbu. Možno ho rozdeliť na 2 časti – východnú a západnú. Západná časť je tvorená pyroklastikami andezitov spolu s pyroxenickými andezitmi II. fázy. Vo východnej časti sa vyskytujú dolomity spolu s kremencami a pestrými bridlicami v tatridách a veporskom pásme. Stredom územia sa tiahne pás bazálnych zlepencov, numulitových vápencov a pieskovcov vo vnútrokarpatskom paleogéne. Kvartér je tvorený nesúvislými, plytkými stráňovými sedimentami. V strednej časti sú plošinové a stráňové sedimenty polygénneho pôvodu.

2.1.2 Geomorfologické pomery

Nadmorské výšky mikroregiónu sa pohybujú od 415 m (údolie Tajovského potoka) po 1282,6m (vrch Vyhnátová). Územie patrí do dvoch geomorfologických celkov: Západná časť spadá do Kremnických vrchov, ktoré sú súčasťou Slovenského stredohoria. Východná časť leží v Starohorských vrchoch, ktoré patria do Tatransko-fatranskej oblasti.

Tabuľka č. 5

Obec	Najnižšia nadmorská výška	Najvyššia nadmorská výška
Tajov	415 m.n.m.	Görgeyho tunel 1 282 m.n.m.

Zdroj: OcÚ Tajov, 2021

2.1.3 Klimatické pomery

Celé územie spadá do horskej klimatickej oblasti studenej, chladnej a mierne teplej v závislosti od nadmorskej výšky. Priemerná ročná teplota vzduchu sa pohybuje od 4,1^{o}C do 8°C, priemerné ročné zrážky sú od 1400mm (vrcholy kopcov) do 650mm (údolie Tajovského potoka). V údoliach je do roka okolo 84 dní so snehovou pokrývkou a celé územie patrí k málo veterným.

2.1.4 Hydrologické pomery

Riešené územie spadá do povodia Hrona. Celé územie odvodňuje Tajovský potok. Do údolia kde sa nachádza Tajov pritekajú aj ostatné potoky z rôznych strán: Riečanka zo severu, Farebný a Mútňanský potok z juhu a Kordícky potok zo SZ. Pozdĺž potokov vedú cesty.

2.1.5 Pôdne pomery

Väčšiu časť územia pokrývajú kambizeme nenasýtené, ktoré možno charakterizovať ako pôdy stredne skeletnaté, s dobrou, až priemernou zásobou živín. Lokálne sa vyskytujú rankre a kambizeme nasýtené. Miestami najmä v západnej časti – k.ú. Riečka sa nachádzajú rendziny, litosoly a rendziny sutinové. Z pôdnych typov sa v západnej časti vyskytujú piesočnato-hlinité pôdy, vo východnej časti prevládajú pôdy hlinité stredne skeletnaté. V južnej časti k. ú. Králiky a Tajov sú pôdy bez skeletu.

2.1.6 Rastlinstvo a živočíšstvo

Podľa mapy pôvodnej vegetácie sa na celom území rozprestierali kvetnaté bukové a jedľové lesy. V západnej časti sa vyskytovali javorové horské lesy. V k. ú. Riečka sa ostrovkovite nachádzali vápnomilné a kyslomilné bukové lesy, viažuce sa na špecifický substrát. Súčasné lesné porasty zhruba zodpovedajú svojím druhovým zložením pôvodnej vegetácii. Na územia s miernejším sklonom sa dnes nachádzajú lúky a pasienky, ktoré sčasti postupne sukcesne zarastajú. Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Možno povedať, že na väčšine územia je zastúpené živočíšstvo listnatých lesov.

2.1.7 Chránené územia

Chránené územia – územná ochrana

Pre územnú ochranu stanovuje zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny 5 stupňov ochrany, ďalej ustanovuje 7 kategórií chránených území.

Národná sústava chránených území

Z hľadiska ochrany prírody ide o veľmi významné územie. V riešenom území sa nachádza prírodná pamiatka (PP): Tajovská Kopa. Podľa Zákona NR SR č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny platí na území PP najvyšší, V. stupeň ochrany prírody, kedy dochádza k zákazu určitých činností.
Mimo obce ale na území mokroregiónu sa nachádza ďalšie maloplošne chránené územie – Prírodná pamiatka – Králická Tiesňava, zasahujúca do katastra obce Králiky.

Tabuľka č. 6: **Zoznam chránených území v uvedených kategóriách v obci a okolí**

Názov CHÚ	Kategória	Rozloha (ha)	Rok vyhlásenia	Stupeň ochrany prírody	Dôvod ochrany
Zasahujúce do katastra obce					
Tajovská Kopa	PP	0,27	1991	V.	PP je zriadená na ochranu významnej geologickej lokality. Je to penovcové jednokaskádové svahové ložisko s vysokou a krátkou kaskádou so zvislým čelom (svah.suk), dôležité z hľadiska vedecko-výskumného, náučného a kultúrneho.
V okolí obce					
Králická Tiesňava	PP	20,89	1993	V.	Ochrana tiesňavy Farebného potoka so 7 m vysokým vodopádom v krasových dolomitoch s výskytom viacerých druhov chránených rastlín a živočíchov
Prírodná rezervácia Svrčiník	PR	219,84	2001	IV.	Ochrana zachov. komplexu klimax.les. spoločenstiev Kremn. vrchov vo 4.až 7.veg.stupni s prir. drev. zložením a typickou prirodz. štruktúrou, miestami až prales. charakteru, na kt. sú viazané mnohé chránené a ohroz. druhy fauny mont. stupňa Z. Karpát.

Zdroj: www.sopsr.sk, 2020

NP – Národný park
CHKO – Chránená krajinná oblasť
NPR – Národná prírodná rezervácia
PR – prírodná rezervácia
PP – Prírodná pamiatka
CHA – Chránený areál

Súvislá európska sústava chránených území NATURA 2000

V zákone NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny došlo k implementácii Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov a Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín.

Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

1. OSOBITNE CHRÁNENÉ ÚZEMIA – v národnej legislatíve:

CHRÁNENÉ VTÁČIE ÚZEMIA

Podľa Národného zoznamu chránených vtáčích území, ktorý bol schválený vládou SR (9.7.2003) a spolu s národným zoznamom navrhovaných ÚEV bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu na posúdenie, sa na území Mikroregiónu Kremnické vrchy - východ nachádza jedno chránené vtáčie územie v katastri obce Kordíky. Správcom územia je NP Veľká Fatra, NAPANT a CHKÚ Poľana.

Tabuľka č. 7: **Chránené vtáčie územia na území mikroregiónu**

Názov chráneného vtáčieho územia	ID	Výmera v ha
Veľká Fatra	033	47 445,01 ha

Zdroj: www.sopsr.sk 2021

Charakteristika navrhovaných chránených vtáčích území: v k. ú. obce Tajov sa nenachádzajú.

2. OSOBITNÉ ÚZEMIA OCHRANY- v národnej legislatíve:

ÚZEMIA EURÓPSKEHO VÝZNAMU

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR (17.3.2004) a spolu s národným zoznamom navrhovaných CHVÚ bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu. Následne vydalo MŽP SR 14.7.2004 Výnos č. 3/2004-5.1, ktorým sa zoznam navrhovaných ÚEV vydal s účinnosťou od 1.8.2004 (č.450/2004 Z. z.). Týmto sa považujú podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny navrhované územia európskeho významu uvedené v národnom zozname

ustanovenom všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným MŽP SR za chránené so stupňom ochrany uvedenom v národnom zozname.

V území obce sa predmetné územia nenachádzajú avšak v rámci Mikroregiónu Kremnické vrchy – východ sa 1 územie nachádza a je zaradené do zoznamu území európskeho významu:

Tabuľka č. 8: **Územia európskeho významu na území mikroregiónu**

Dedkovo, Ident. kód: SKUEV0855, Riečka	
Výmera	15,504 ha
Stupeň ochrany	2
Riečanské lúky, Ident. kód: SKUEV0861, Riečka	
Výmera	17,168 ha
Stupeň ochrany	2
Svrčinník, Ident. kód: SKUEV0241, Dolný Harmanec, Kordíky, Čremošné, Horná Štubňa, Horný Turček	
Výmera	219,84 ha
Stupeň ochrany	5

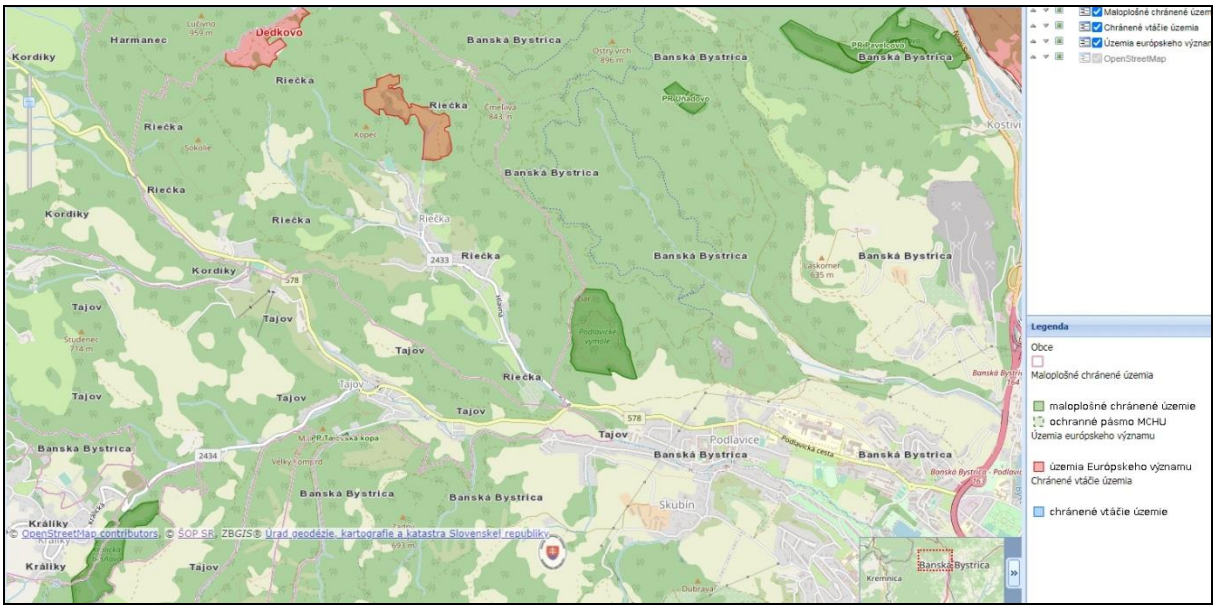
Zdroj: enviroportal.sk 2021

Druhová ochrana

Tabuľka č. 9: **Chránené druhy rastlín v obci**

Názov	Sloven. meno taxónu	Vedecké meno taxónu	Počet stromov	Obvod (cm)	Výška (m)	Vek	Priemer koruny (m)	Dôvod ochrany
Tis v Tajove	tis obyčajný	Taxus baccata L.	1	196	11	120	11	význam kultúrny, vedecký, krajinotvorný, estetický

zdroj: Chránené územia SR, 2021

Zdroj: ŠOP SR 2021

2.1.8 Územný systém ekologickej stability

Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhuje ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.

Podľa ÚPN VÚC Banskobystrického kraja sa v riešenom území nenachádzajú žiadne plochy ÚSES nadregionálneho významu. V okolí mikroregiónu ležia dve významné biocentrá nadregionálneho významu: Laurín - Badínsky prales na juhu a Kotolnica - Svrčiník - Hlboký jarok na severe. Juhovýchodne od riešeného územia preteká biokoridor nadregionálneho významu – rieka Hron.

Z prvkov siete ECONET zasahuje do mikroregiónu zo západu Jadrové územie národného významu Kremnické vrchy. Jeho hranica kopíruje hranicu navrhovanej CHKO Kremnické vrchy. Lesné porasty v okolí vrchov Sokolie a Košiar sú označené ako navrhované regionálne biocentrum Sokolie – Žľabiny.

Prvky ÚSES vytvárajú celoplošnú kostru systému, ktorý zabezpečuje ekologickú stabilitu územia a trvalo-udržateľný rozvoj vo vzťahu k prírodným danostiam krajiny. Okrem toho je hlavnou funkciou biocentier poskytovať priestor pre existenciu, rozmnožovanie a úkryt rastlinným a živočíšnym spoločenstvám, ktoré sú typické pre daný región. Hlavnou funkciou biokoridorov je umožňovať migráciu

a výmenu genetických informácii rastlín a živočíchov. Z tohto dôvodu je dôležité všetky prvky ÚSES chrániť a zachovávať aj napriek tomu, že nie sú legislatívne chránené.

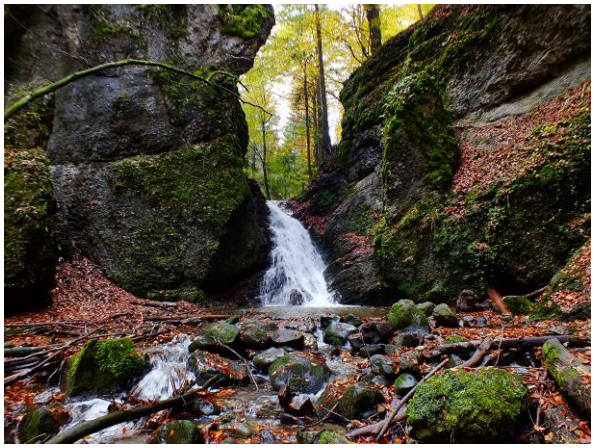

Campanula serrata

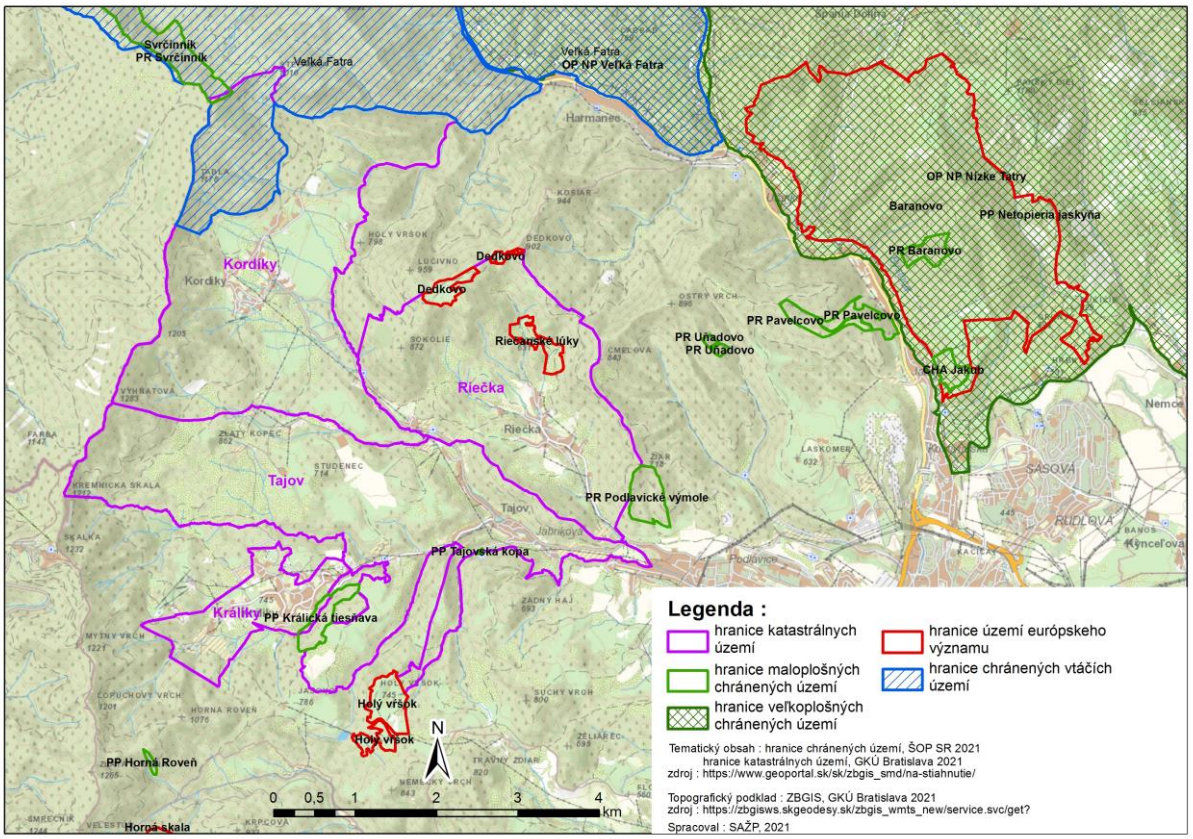

Tis obyčajný

Orchideaceae

Dealpínske travinnobyl. porasty

Tajovská Kopa

Králická Tiesňava

Zdroj: ŠOP SR, www.geoportal.sk, https://zbgisws.skgeodesy.sk/zbgis_wmts_new/service.svc/get

2.2 Životné prostredie

2.2.1 Environmentálna regionalizácia

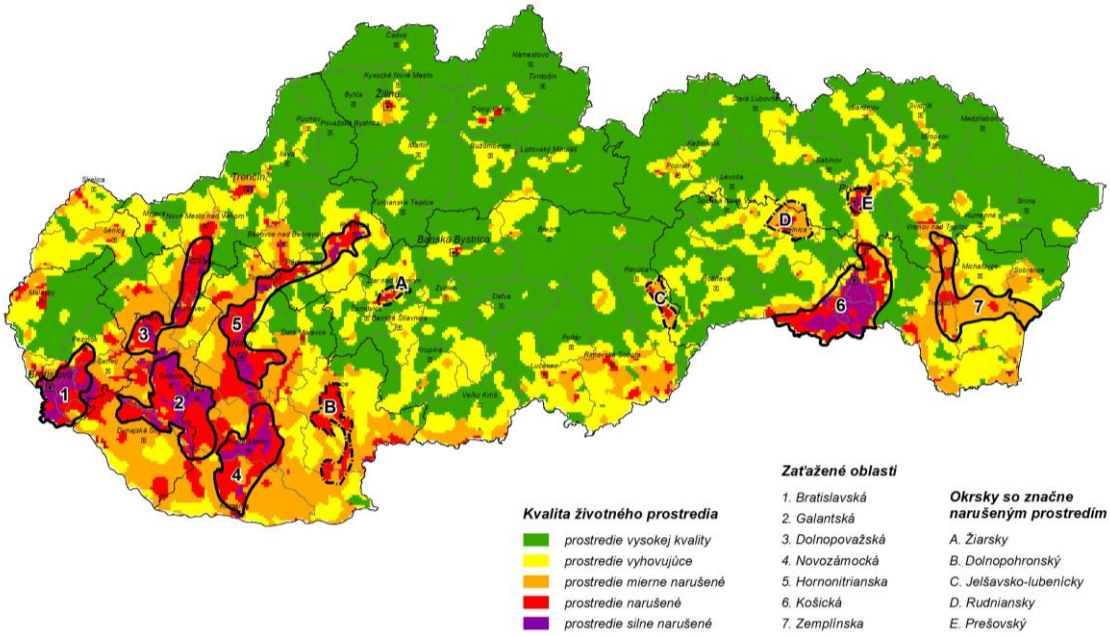
Environmentálna regionalizácia Slovenska predstavuje prierezový zdroj informácií o stave životného prostredia a odráža jeho diferencovaný stav v rôznych častiach územia SR. V procese environmentálnej regionalizácie sa v rámci uceleného súboru vybraných environmentálnych charakteristík podľa zvolených kritérií a postupov hodnotí životné prostredie a vplyvy naň, vyčleňujú sa regióny s istou kvalitou alebo ohrozenosťou životného prostredia.
Jedným z výstupov je mapa hodnotiaca územie SR v **5 stupňoch kvality životného prostredia**. Podľa tejto mapy boli identifikované najviac zaťažené oblasti – ich jadro predstavujú spravidla územia v 5.stupni s najviac narušeným životným prostredím. K nim boli pričlenené aj územia prevažne v 4. stupni kvality životného prostredia.
Okrem takto identifikovaných území bolo žiaduce vymedziť aj ďalšiu kategóriu území s relatívne horšou kvalitou životného prostredia – okrsky so značne narušeným prostredím. Tieto sú prejavom nedoriešených environmentálnych problémov z minulých období, keď tvorili súčasť zaťažených oblastí alebo sa vydiferencovali v súčasnosti po aplikácii nových hodnotení stavu vôd.

Následne boli na báze území s rôznou kvalitou životného prostredia vyčlenené formou ich generalizácie v rámci Slovenska **tri typy regiónov s rôznou environmentálnou kvalitou**:

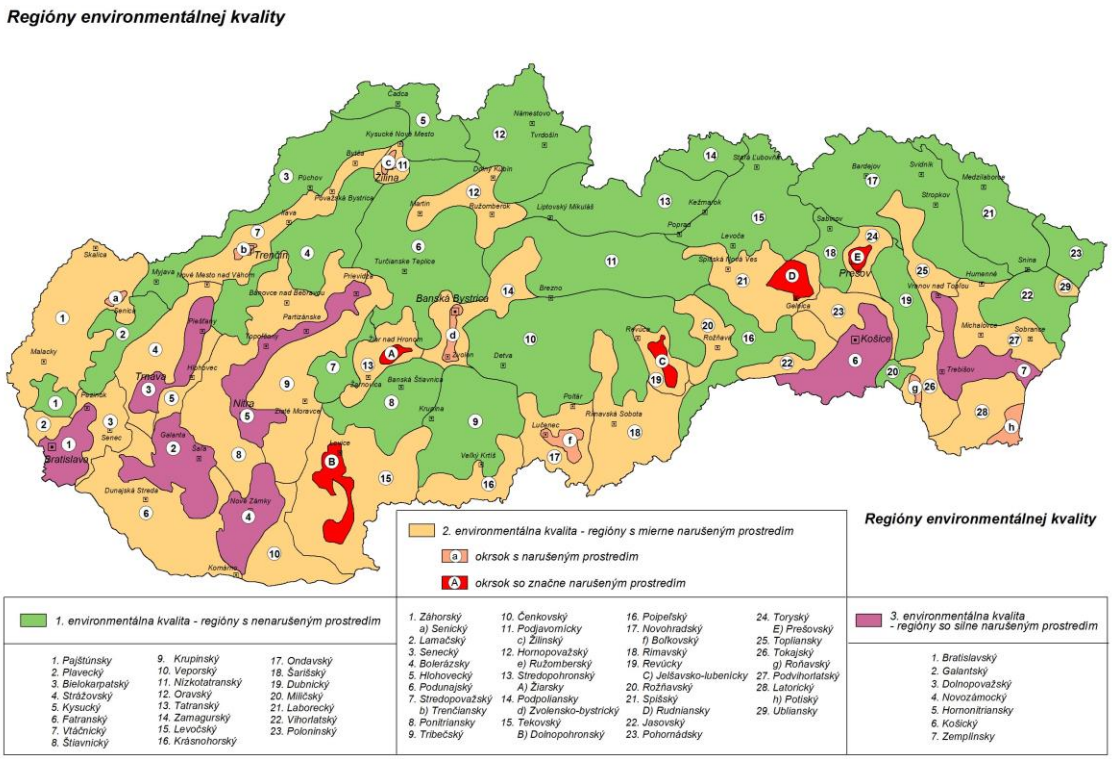
1. environmentálna kvalita – regióny s nenarušeným prostredím
2. environmentálna kvalita – regióny s mierne narušeným prostredím
3. environmentálna kvalita – regióny so silne narušeným prostredím.

Územie obce Tajov patrí do dvoch okrskov – Podpoliansky okrsok s mierne narušeným prostredím a Fatranský okrsok s nenarušeným prostredím.

Kvalita životného prostredia s vymedzením zaťažených oblastí a okrskov so značne narušeným prostredím

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR 2019

Zdroj: Správa o stave životného prostredia SR 2019

2.2.2 Hlukové pomery z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných komunikácií sú povolené pre deň LA eq,p = 60 dB a v noci LA eq,p = 50 dB. Hlavná dopravná záťaž v katastrálnom území je na ceste **III triedy**, ktorá prechádza cez obec v smere do obce Králiky a Kordíky s najväčším dopadom v dôsledku zvýšenej nárazovej návštevnosti počas turistickej sezóny.

2.2.3 Ovzdušie

V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom je znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby dochádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Územie Banskobystrického kraja patrí z hľadiska čistoty ovzdušia k menej narušeným oblastiam a nevyžaduje v tomto smere osobitnú ochranu.

2.2.4 Pôda

Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerné meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno - imisná kontaminácia pôd. Dotknuté územie, napriek skutočnosti, že sa vyznačuje vysokým stupňom poľnohospodárskej produkcie, patrí k oblastiam s menej kontaminovanými pôdami.
Treba však zdôrazniť, že za posledné roky prešla poľnohospodárska výroba v dotknutom území významným procesom, ktorý prispel ku skvalitneniu pôdy, ako aj samotnej výroby. Prestali sa úplne používať umelé hnojivá a výroba sa značne zekologizovala a je v súlade s prísnymi normami.
V zastavanom území sa kontaminované pôdy nachádzajú v okolí komunikácií a PD. Tiež sa vyskytujú určité formy znečistenia pôd na okraji zástavby obce spojené so spôsobom bývania v dotknutom území, najmä z pestovateľskej činnosti a drobnochovateľstva.
Všetky pôdy, ktoré sa vyskytujú na území mikroregiónu, sú potenciálne vysoko náchylné na poškodenie eróziou. Trávne porasty so zapojeným pokryvom však úplne bránia erózii, ktorá sa preto vyskytuje len ojedinele, kde sa odstránil vegetačný kryt pri rekultiváciách. K zakysľovaniu pôd nedochádza. Súčasný

stav pôdnej reakcie je stabilizovaný v rovnováhe medzi chemizmom pôd a záťažou H+ z kyslých zrážok a z rozkladu organickej hmoty.

2.2.5 Voda

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd
Obec má vybudovanú verejnú kanalizáciu (2011), na ktorú je napojených 100% domácností. Kanalizácia chýba v novo rozvíjajúcich sa lokalitách výstavby rodinných domov. Ide o časť „Požiarovo“ smer Králiky od koniarne, a o časť „Čeliarovo“ smer bývalý hotel Lesák. V týchto lokalitách majú obyvatelia odvádzanie riešené pomocou domových čističiek, ale vo väčšine prípadov ide len o septiky a trativody. Tento stav je alarmujúci a vážnym spôsobom narúša kvalitu životného prostredia a znečisťuje potoky na území obce.

2.2.6 Radónové riziko

Najväčšia časť územia mikroregiónu vrátane obce Tajov patrí do kategórie území so stredným radónovým rizikom. Miera kontaminácie pod rizikovými stopovými prvkami a organickými polutantami je nízka, na úrovni prirodzených obsahov. Miestami sa môže vyskytovať mierne zvýšenie obsahu Cd z globálneho prenosu emisií a zvýšený obsah Pb, Mo, Cd v prirodzených geochemických anomáliách.

2.2.7 Odpadové hospodárstvo

Na území obce Tajov je zavedený triedený zber komunálneho odpadu
Systém zberu uvedených zložiek KO je nasledovný:

a) elektroodpady z domácností obec zbiera 2 krát ročne v mesiacoch apríl a október
b) odpady z papiera a lepenky a obalov z papiera a lepenky - donáškovým spôsobom do modrých zberných nádob s objemom 1100 litrov umiestnených na zbernom mieste, ktoré sa vyvážajú 1 krát mesačne,
c) odpady zo skla a sklených obalov - donáškovým spôsobom do zelených nádob s objemom 1100 litrov umiestnených na zbernom mieste, ktoré sa vyvážajú sa 1 krát mesačne,
d) odpady z plastu a plastových obalov - zbierajú sa do farebných žltých vriec dodaných domácnostiam a to podľa harmonogramu 1 krát do mesiaca, a taktiež donáškovým spôsobom do žltých nádob s objemom 1100 litrov umiestnených na zbernom mieste, ktoré sa vyvážajú 2 krát mesačne,
e) odpady z kovu vrátane kovových obalov - donáškovým spôsobom do červených nádob s objemom 1100 litrov umiestnených na zbernom mieste, ktoré sa vyvážajú 1 krát mesačne,
f) použité prenosné batérie a akumulátory a automobilové batérie a akumulátory - obec zbiera 2 krát ročne v mesiacoch apríl a október.
h) jedlé oleje a tuky z domácností – obec zabezpečuje kalendárový zber a prepravu použitých jedlých olejov a tukov. Odpad je vyvážaný v čase vývozu zmesového komunálneho odpadu na základe harmonogramu zberu odpadu. Ukladajú sa k nádobe na zmesový komunálny odpad
i) textil a šatstvo – zbiera sa donáškovým spôsobom do zberných nádob umiestnených na zbernom mieste,

Nakladanie s biologicky rozložiteľným odpadom (BRO)
Obec Tajov nemá zavedené vykonávanie zberu biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov na svojom území pre obyvateľov obce, vlastníkov, resp. užívateľov nehnuteľností, nakoľko je to ekonomicky náročné. Obec zabezpečila pre svojich občanov kompostéry, ktoré si vlastníci, resp. užívatelia nehnuteľností prevzali a využívajú ich pre svoje domácnosti a v ktorých si obyvatelia obce, vlastníci, resp. užívatelia nehnuteľností kompostujú svoj vlastný biologicky rozložiteľný komunálny odpad vhodný na kompostovanie.
Biologicky rozložiteľný komunálny odpad vzniknutý z nakladania s obecným majetkom je umiestňovaní do kompostéra pri cintoríne v obci.
Zhodnocovanie BRO zo záhrad, parkov a verejných priestranstiev ako konáre, korene, kríky, viničné prútie a pod. sa zabezpečuje 1 x ročne na mieste určenom obcou pri sklade štiepky alebo na notárskej záhrade, a to jeho štiepkovaním na drevnú biomasu. Obyvatelia obce na svoje náklady vykonajú vyvoz tohto BRO na obcou určené miesto a v určenom čase.

Nakladanie s biologicky rozložiteľným kuchynským odpadov (BRKO) a reštauračným odpadom od prevádzkovateľa kuchyne
Obec nezabezpečuje vykonávanie zberu biologicky rozložiteľných kuchynských odpadov na svojom území pre obyvateľov obce, vlastníkov, resp. užívateľov nehnuteľností, nakoľko je to tiež ekonomicky náročné.

Obec v súlade v zmysle ustanovenia § 81 ods. 21 písm. b) Zákona o odpadoch uplatňuje výnimku z povinnosti zaviesť triedený zber BRO a BRKO z dôvodu, že 100 % obyvateľov kompostuje a teda ukladá odpad vhodný na kompostovanie vo vlastnom kompostéry alebo na základe Zmluvy o výpožičke obcou dodanom kompostéry.

Obec zakúpila a rozmiestnila v exponovaných častiach obce vrecká na psie exkrementy.

2.2.8 Zhodnotenie

Územie obce Tajov sa zaraďuje medzi územie s mierne narušeným a nenarušeným životným prostredím.
Obec vykonáva aktivity na rozvoj a ochranu zelených plôch.
Obec organizuje a zabezpečuje triedený zber komunálneho odpadu. Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov za kalendárny rok **2020 je 41,48%** (zdroj: OcÚ). Úroveň bola vypočítaná z údajov evidencie o druhoch a množstve a o nakladaní s ním za príslušný rok.
Veľkým problémom v tejto oblasti zostáva malá osveta a nezáujem obyvateľov o dodržiavanie pravidiel separácie ako aj samotného triedeného zberu. Obec nepretržite rieši nedodržiavanie separácie a v rámci svojich možností musí následne odpad separovať, aby mohlo byť vyvezený.
Veľkým pozitívom je ekologizácia poľnohospodárskej výroby na území obce, ktorá sa radí medzi BIO produkciu.
V rámci povodňových opatrení obci chýba nedobudovaný protipovodňový systém II. etapa.
Obec vyvíja aktivity na revitalizáciu a zveľaďovanie verejných priestranstiev. Udržiavanie týchto priestranstiev zabezpečujú zamestnanci zamestnaní na verejnoprospešné práce.
Veľkým problémom je neustále pribúdanie zaburinených pozemkov nebezpečnými invazívnymi rastlinami a neochota vlastníkov udržiavať svoje pozemky v nezaburinenom stave. Toto má za následok rozširovanie burín na poľnohospodársku pôdu a jej degradácia a sťažené obhospodarovanie. Aj v tejto oblasti chýba osveta obyvateľstva.

2.3 Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)

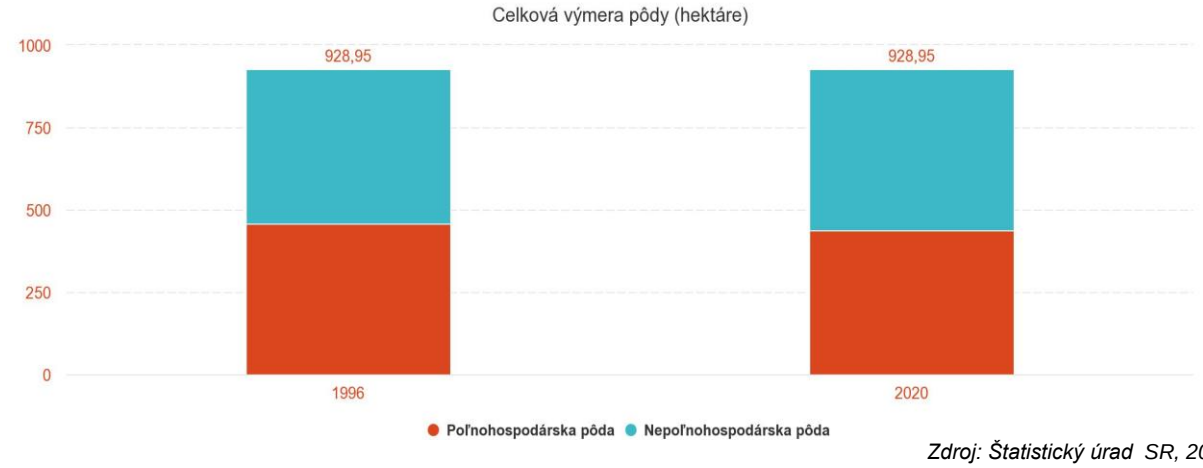
Nielen krajina obce ale celé územie mikroregiónu má členitý reliéf a pestrú krajinnú pokrývku. Osou mikroregiónu je údolie Tajovského potoka, tiahnuce sa od západu od hrebeňa Kremnických vrchov na východ do Banskej Bystrice. Na sútoku Kordíckeho a Tajovského potoka sa ináč úzka dolina mierne rozširuje. Do tohto údolia pritekajú aj ostatné potoky z rôznych strán: Riečanka zo severu, Farebný potok z juhu a Kordícky potok zo SZ. Pozdĺž potokov vedú cesty.

Tabuľka č. 10: **Členenie pôdneho fondu**

Obec	Poľnohospodárska pôda/ha	Lesná pôda/ha	Vodné plochy/ha	Zastavané plochy/ha	Ostatné plochy/ha	Spolu/ha
Tajov	438,2	437,7	5,1	34,4	13,5	928,9
% vyjadrenie	47,2	47,1	0,55	3,7	1,45	100

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021

Graf č. 1

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021

Poľnohospodárska krajina

Prevažnú väčšinu poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalo trávnaté porasty. Záhrady sa viažu prevažne na sídelný útvar a ich rozsah je daný hustotou a charakterom sídelnej štruktúry, ktorá je pomerne malá. Vinice, chmeľnice a ovocné sady sa v tomto území nenachádzajú. Dané územie nepredstavuje vhodné podmienky pre takýto druh pozemkov.

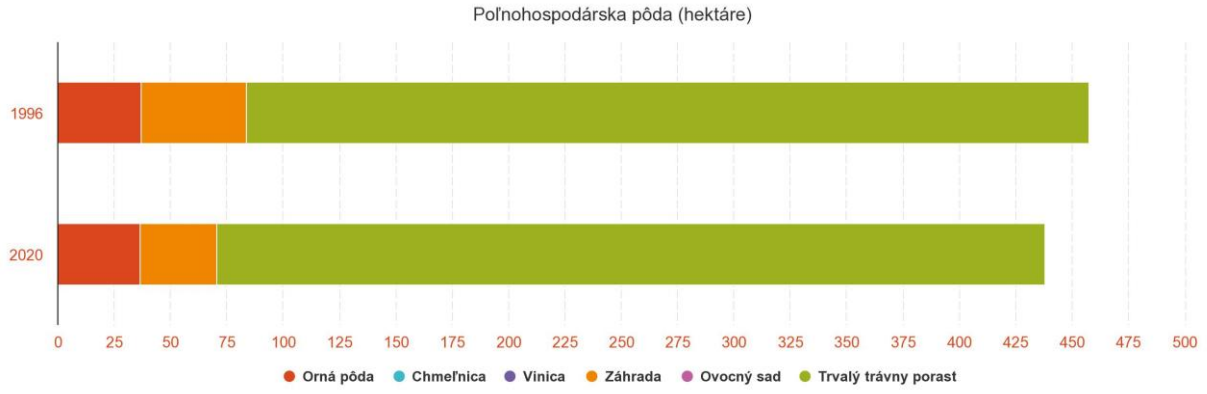
Pôdy sú tu prevažne hlinité, ktoré zrnitostne patria medzi najúrodnejšie pôdy, avšak veľkosť skeletu je nad 10%, čo už nie je vhodné na to, aby sa takéto pozemky využívali ako orná pôda. Z pôdnych typov tu majú najväčšie zastúpenie rendziny, čo sú pôdy skeletnaté, plytké, kypré a dobre priepustné pre vodu. Pre nedostatok vody sú však málo úrodné, preto sa využívajú väčšinou ako pasienky. Ďalej sú zastúpené kambizeme - typické pre svahové polohy, čiastočne fluvizeme, pseudogleje a podzoly.
Poľnohospodárstvo obcí mikroregiónu je zamerané predovšetkým na chov oviec, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy, z ktorej takmer 80% pripadá na trvalé trávne porasty (lúky a pasienky).

Tabuľka č. 11: **Štruktúra poľnohospodárskej pôdy**

Názov KÚ	orná pôda (ha)	Záhrada (ha)	trvalý trávny porast (ha)	sad (ha)	Poľnohospodárska pôda spolu (ha)
Tajov	36,90	33,91	367,47	0	438,2
% vyjadrenie	8,40	7,70	83,90	0	100

Zdroj: ŠÚ SR 2021

Graf č. 2

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021

Lesná krajina

Územie patrí do dvoch geomorfologických celkov: Západná časť spadá do Kremnických vrchov, ktoré sú súčasťou Slovenského stredohoria. Východná časť leží v Starohorských vrchoch, ktoré patria do Tatransko-fatranskej oblasti.

Graf č. 3

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021

2. Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov

2.4 Urbanistická štruktúra sídla (v širších súvislostiach)

Poloha a význam obce v rámci osídlenia:
Obec Tajov ako malé vidiecke sídlo v štruktúre osídlenia podľa ÚPN VÚC BB kraja je zaradené do Zvolen – Banská Bystrica – Turčianske Teplice – Martin (návrh v úseku Banská Bystrica – Martin) s ustáleným počtom trvale žijúcich obyvateľov. V rámci územnosprávneho členenia patrí do okresu Banská Bystrica. Okresné sídlo je vzdialené od obce 6 km. Pozitívnym faktorom v rozvoji obce je väzba riešeného územia na nadradené systémy technickej infraštruktúry, ktorú zaisťujú v:

1. **dopravnom riešení** – Prípojnú dopravnú sieť mikroregiónu na nadradenú sieť predstavuje cesta II. triedy č. 678 (II/578), ktorá nadväzuje na medzinárodnú cestu 77 (I/59). V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač)
   železničná trať BA **-** Zvolen – BB - (Martin alebo Margecany)
2. **zásobovanie vodou** – Obec Tajov je zásobovaná z vodných zdrojov Sokolie s celkovou výdatnosťou 16 $l.s^{-1}$ a Jabríková s výdatnosťou 1,5 $l.s^{-1}$. V obci sa nachádza aj zdroj DVZ Tajov, ktorý je napojený na Pohronský skupinový vodovod (výdatnosť 28 $l.s^{-1}$. Obec má 100 % napojenosť obyvateľov na vodovod. Z vlastných vodovodov sú zásobované niektoré rodinné domy a chaty.
3. **zásobovanie elektrickou energiou** – z 110/22 kV transformovne Banská Bystrica – Podlavice. Jestvujúci systém v zásobovaní elektrickou energiou je z hľadiska urbanizačného rozvoja vyhovujúci.
4. **telekomunikáciách** - Územie mikroregiónu patrí pod uzlový telefónny obvod Banská Bystrica. Kapacita telefónnej ústredne je vyhovujúca, ale zatiaľ nie celkom vyhovujúce je internetové pripojenie. Pokrytie signálu mobilných telefónnych operátorov je vyhovujúci. Vyhovujúca je aj kvalita televízneho signálu.

Tabuľka č. 12: **Prehľad vývoja osídlenia na území obce**

Obec	Vznik obce	Výročie založenia obce v r. 2021
Tajov	1495	526

Zdroj: OcÚ Tajov, 2021

Prvé zmienky pochádzajú z 15. storočia v súvislosti s ťažbou vzácnych rúd v chotári obcí Tajov a Jabríková, ktoré sa na mieste aj spracúvali. Tajov pravdepodobne vznikol ešte pred 15. storočím ako majetok Radvanskovcov.
Dôležitým medzníkom v dejinách obce je 16. marec 1495. Tento dátum je uvedený na obchodnej dohode Jána Thurzu s augsburským obchodným kapitalistom Jakubom Fuggerom. Thurzovsko – Fuggerovská spoločnosť získala od kráľovského dvora povolenie na stavbu viacerých hút. (Fuggerovci z Augsburgu sa zaoberali textilnou výrobou a ťažobným podnikaním. Založili svoju banku a Jakub Fugger sa stal veriteľom aj významných cisárov, pápežov a európskych panovníkov.
V rokoch 1496 – 1500 v Tajove postavili Thurzovci dve huty: v jednej sa cedila a v druhej rafinovala meď. Obe huty prebrala banská komora a v prevádzke boli až do r. 1893. Vyčistená meď sa vozila cez Sliezsko do Bratislavy alebo cez Krupinu do Viedne. V 18. storočí sa tu rafinovala meď z Banátu, v 19. storočí zo Španej Doliny a Smolníka. V 16. storočí zamestnávala huta 70 – 100 robotníkov. Personál huty bol podriadený banskej komore, ostatní do r. 1848 boli poddanými Radvanskovcov.
V chotári obcí Tajov a Jabríková sa nachádzali náleziská vzácnych rúd. Smerom na Kordíky – Na baničke sa dolovala žltá arzénová ruda – auripigment a pod Králikmi realgár sfarbený do červena, dobre viditeľný aj v potoku. Preto mu aj dali predkovia názov Farebný potok a okolie Farbenô. Arzénové rudy sa na mieste aj mleli a posielali na farmaceutické účely do Viedne.
O existencii ďalších rúd hovoria zachované názvy častí chotára: Zlatý kopec, Strieborná, Ortútno, Biela hlina. V dedine sa pálilo aj drevené uhlie v časti dodnes menovanej Uhliarska.
Vo Viedenskom archíve sa našiel aj záznam o tradícii tajovských jarmokov. Obec Jabríkovú od Tajova oddeľoval Králický potok. Jabríková 1. januára 1943 splynula s Tajovom. Po zániku huty v r. 1893 sa jej robotníci zamestnávali v okolitých závodoch, ale aj v papierni v Harmanci, Medenom Hámre v Banskej Bystrici, v Banskej Štiavnici atď. Obec vďaka tomu, že v nej bolo sídlo obvodného notariátu bola centrom doliny. Zásluhou agilného notára Jána Mittera postavila v roku 1929 vodovod a v roku 1932 zaviedla elektrinu do domácností.
Pôvodný urbanistický pôdorys a štruktúra boli značne narušené novou výstavbou, tak, ako aj výškové zónovanie a architektonické tvaroslovie regiónu. Z 19. storočia sa zachovali objekty ľudovej architektúry. Prevláda trojpriestorový zrubový omazaný a obielený dom s vysokou sedlovou šindľovou strechou so strmou valbou, prípadne s doskovým štítom a podlomenicou. Hospodárske objekty sú

pristavané k domom, prípadne stoja samostatne. Pre túto oblasť sú typické drevené zrubové omazané komíny so šindľovým ukončením nad strechou.
Novšie domy sú murované a podpivničené. Architektonické tvaroslovie nových objektov obytnej zástavby ale i objektom občianskej vybavenosti nekorešponduje s architektonickým tvaroslovím staršej zástavby regiónu. Objekty sú zastrešené rôznymi modifikáciami sedlovej alebo stanovej strechy. Rovná (plochá) strecha sa vyskytuje na objektoch pálenice a garáží.
V súčasnosti je pôvodný ráz obce narušený novou výstavbou. Architektúra novej zástavby je charakteristická prerastaním nových domov s väčším objemom medzi pôvodné prízemné domy. Nové domy sú väčšinou dvojpodlažné s využitím podkroví na obytné účely.

2.4.1 Zhodnotenie

V poslednom období boli zrealizované viaceré aktivity zamerané na zatraktívnenie a revitalizáciu verejných priestranstiev.
Bol obnovený park pri budove obecného úradu. Park je pomenovaný po významnom rodákovi Jozefovi Murgašovi. V parku je umiestnený model jeho anténového systému, ktorý bol vytvorený miestnymi nadšencami a umiestnený v parku v roku 2015.
Pri pamätnom dome J. G. Tajovského bol vybudovaný ucelený priestor na spoločenské podujatia s prírodným amfiteátrom.
Budova bývalej základnej školy bola zrekonštruovaná spolu s okolitým priestorom. Priestory budovy majú naplánované využitie v oblasti služieb obyvateľstvu.
Dominantou nad obcou je Kalvária z roku 1872 so zachovanými piatimi zastaveniami. V kostole Sedembolestnej Panny Márie na kalvárii je umiestnená Madona - drevorezba umeleckého rezbára Eduarda Gregora (brata J. G. Tajovského). Obec vybudovala ku kalvárii nový prístupový chodník, ktorý nesie meno tohto významného tajovského rodáka.
Je potrebné vybudovanie oplotenia cintorína.

2.5 Kultúrno-historický potenciál

Národné kultúrne pamiatky
Na území obce Tajov sa nachádzajú nasledovné národné kultúrne pamiatky, zapísané v ústrednom zozname Pamiatkového fondu Slovenskej republiky (ÚZPF) :
Pamiatky architektúry

Dom Č. 79 (dnes budova obecného úradu) dvojpodlažná dvojtraktová neskorobarokoová budova z pol. 18. stor. V miestnostiach sa nachádzajú pruské klenby. Hlavná fasáda je so stredným plytkým rizalitom, vo výklenku sa nachádza socha sv. Floriána z 2. pol. 18. stor.
Katolícka fara, baroková budova, postavená v 18. storočí, klasicistická, upravovaná v 19. stor. Prízemná jednotraktová, v jednej miestnosti pruská klenba, v ostatných rovné stropy. Na uličnej fasáde pásovou rustikou členený rizalit a farebne odstupňované okenné šambrány. Manzardová strecha.
Kostol sv. Jána Krstiteľa (kat.), pôvodne renesančný z r. 1595-1597, pri prestavbách v 18. stor. zbarokizovaný, r. 1702 postavená veža nad sakristiou a r. 1741 prestavaná terajšia loď. Jednoloďový priestor s polygonálnym uzáverom presbytéria zaklenutého sieťovou hrebienkovou klenbou. Loď zaklenutá krížovou hrebienkovou klenbou. V hlavnej osi kostola za presbytériom je veža. Podvežie, zaklenuté krížovou hrebienkovou klenbou, slúži ako sakristia. Organový chór a predsieň nové, postavené v súčasnej dobe. Výmaľba od Fr. Soráda z r. 1949. Vnútorné zariadenie v pseudogotickom slohu. Zo starého zariadenia zostala iba baroková polychrómovaná drevorezba Krista na kríži z 18. stor. Misa s hlavou sv. Jána Krstiteľa, neskorogotická drevorezba s pôvodnou polychrómiou, pripisovaná majstrovi Pavlovi z Levoče (z čias okolo r. 1500) je dnes v zbierkach Krajského múzea v Banskej Bystrici.
Pred vchodom do kostola **baroková kaplnka** z 18. stor., na priečelí trojuholníkový štít, vo výklenkoch barokové sochy Ukrižovaného, Panny Márie a sv. Jána ev. z 18. stor. Na Kalvárii **kaplnka Panny Márie** z r. 1873, v romantickom historizujúcom ponímaní riešená menšia jednoloďová stavba so súčasným zariadením.

Historické pamiatky
Pamätný dom (č. 82), prízemná vidiecka chalupa, v ktorej sa narodil spisovateľ a dramatik Jozef Gregor Tajovský (1874 – 1940). Na dome je pamätná tabuľa.
Pamätný dom (č. 170), prízemný domček, v ktorom sa narodil priekopník rádiotelegrafie Jozef Murgaš (1864 – 1929). Na dome je umiestnená tabuľa zo žuly s reliéfom hlavy Murgaša od T. Bártfaya a J. Kulicha. V dome je v súčasnosti zriadené múzeum, ktoré je v správe Literárneho múzea v Banskej Bystrici.
Náhrobník na cintoríne, pri hrobe Jozefa Gregora Tajovského. Murovaná hrobka obložená bielym travertínom. Na čelnej strane reliéf sediaceho starca s upretým zrakom na rozkvitnutý kvet od Š. Belohradského (1961).

Tabuľka č. 13**: Národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu**

Obec	č.úzpf	unifikovaný názov KP	vznik	sloh	dátum zápisu
Tajov	1298/1	Bunker partizánsky	1944	-	15.05.1963
	85/1	Kostol Jána Krstiteľa	1595-97	barok	26.03.1963
	189/1	Hrob J. G. Tajovského	1940	-	26.06.1963
	187/1	Dom č. 82 - dom JGT Pamätná tabuľa	19. storočie	ľudové staviteľstvo	26.06.1963
	188/1	Dom č. 170 - Murgašov dom Pamätná tabuľa	50te roky 19. storočia	ľudové staviteľstvo	26.06.1963
	3421/1	Kameň hraničný	1820		12.02.1982

Zdroj: www.pamiatky.sk 2021

Tabuľka č. 14: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – hmotné zdroje, pamätihodnosti**

Obec	Pamätihodnosť
Tajov	Kostol sv. Jána krstiteľa, baroková kaplnka, kaplnka Panny Márie na kalvárii Dom č. 82 – J. G. Tajovský Dom č. 170 – J. Murgaš Hrob J. G. Tajovského Katolícka fara Dom č. 79 – dnešný obecný úrad

Zdroj: OcÚ 2021

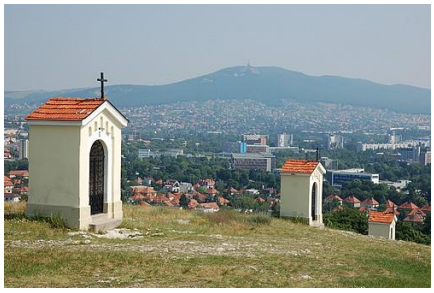
NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO:

Najvýznamnejšou historickou kultúrnou črtou obce Tajov je Tajovské divadlo. Jeho tradícia siaha do ďalekeje minulosti. V roku 1930 bol z verejnej zbierky postavený kultúrny dom s javiskom a kinosálou. Postavili ho nad krčmou. V roku 1931 v ňom po prvý krát hrali divadlo ochotníci. V súčasnosti dominuje obci v tých istých priestoroch Divadlo U Greškov. Aj vďaka tejto kultúrnej inštitúcii majú obyvatelia možnosť kvalitného kultúrneho vyžitia.

Obec je priekopníkom v zachovávaní a podporovaní šírenia tajovskej histórie s jej významnými rodákmi. História spätá s týmito osobnosťami je pripomínaná prostredníctvom rôznych pamätných objektov, ktoré dotvárajú obraz celej obce.
Obec v roku 2020 dokončila rekonštrukciu budovy starej školy, v ktorej vznikne kultúrne centrum. Bude slúžiť na divadelné predstavenia v komornom počte, komorné koncerty, kultúrne podujatia ako napr. Úcta k starším.
V roku 2020 bola dokončená a vydaná monografia obce „Tajov a Jabríková“, Vladimír Sklenka a kolektív.

Významné osobnosti:
Jozef Murgaš (17.2.1864 – 11.5.1929), katolícky kňaz, vynálezca, priekopník bezdrôtovej komunikácie, mailiar
Jozef Gregor Tajovský (18.10.1874 – 20.5.1940), spisovateľ poviedok a divadelných hier
Jozef Šebo (14.11.1919 – 15.5.2006) – pedagóg a kultúrno – osvetový pracovník
Eduard Gregor (1896 - 1954) - mladší brat J. G. Tajovského sa preslávil ako umelecký rezbár. Niekoľko jeho prác je vystavených v Pamätnom dome J. G. Tajovského.
Andrej Buday (1859 - 1907) - priateľ J. G. Tajovského, zberateľ ľudovej slovesnosti a literát
Karol Murgaš (1881 - 1925) - všestranný národný dejateľ, po r. 1918 organizoval slovenský život ako riaditeľ gymnázia a predseda Matice slovenskej v Košiciach
Hana Gregorová – prvá slovenská feministka (manželka J. G. Tajovského)

2.5.1 Zhodnotenie

Kultúrno-historické objekty v obci sú v dobrom technickom stave. Opravu potrebuje hrob J. G. Tajovského na obecnom cintoríne.
Obec kladie veľký dôraz na zachovanie a údržbu historických objektov a ich okolia. V centre obce je situovaný objekt starej historickej školy, ktorý bol zrekonštruovaný. Spolu s objektom pamätného domu J. G. Tajovského tvorí s novo revitalizovaným priestranstvom ucelený priestor pre kultúrno-spoločenské podujatia nielen obecného významu.
Pred objektom starej školy boli umiestnené umelecké diela drevorezbára Martina Kalmana. Ide o bustu rodáka a učiteľa Jozefa Šeba a sochu sovy sediacej na polici s knihami ako symbol múdrosti.
Dom č. 170, je rodným domom Jozefa Murgaša, v súčasnosti je v jeho priestoroch múzeum.
V posledných rokoch narastá záujem aj návštevnosť múzea hlavne zo strany školských exkurzií.
V pláne je aj vytvorenie drevenej sochy v životnej veľkosti Jozefa Murgaša. Umiestnená by mala byť v záhrade pred Kostolom sv. Jána Krstiteľa. Pribudne aj drevený betlehem.

2.6 Demografická situácia

2.6.1 Stav obyvateľstva

Počet obyvateľov v obci má dlhodobo pozitívny rastúci trend. K poklesu počtu obyvateľstva došlo v 80. a 90. rokoch 20. storočia. V posledných dvoch desaťročiach počet obyvateľov v obci stúpa.

Tabuľka č. 15: **Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1890-2008**

Obec/rok	1890	1910	1930	1948	1970	1991	1996	2001	2008	2009
Tajov	610	523	506	459	542	412	410	451	541	547

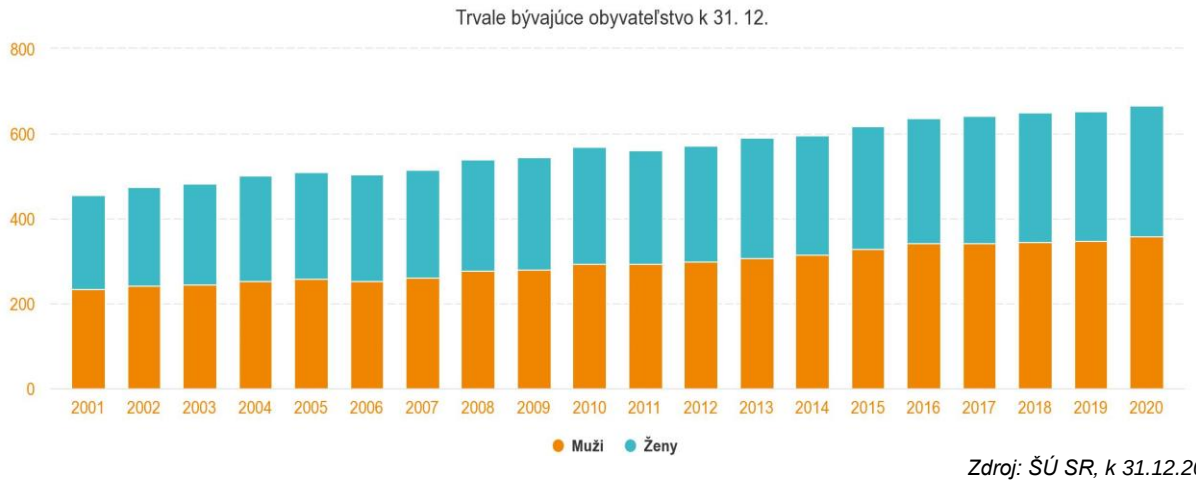
Zdroj: ŠÚSR 2021

Tabuľka č. 16: **Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 2010-2020**

Obec/rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tajov	570	563	573	592	598	619	637	642	652	655	667

Zdroj: ŠÚSR 2021

Graf č. 4

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2021

Príčiny trendov v demografických pohyboch

Rast počtu obyvateľov v obciach v blízkosti Banskej Bystrice naďalej pretrváva. Záujem ľudí o bývanie na vidieku stále rastie. Do popredia sa dostáva zdravší a hlavne pokojnejší a bezpečnejší život na dedine. Stúpa záujem o IBV, resp. kúpa a rekonštrukcia existujúcich objektov.

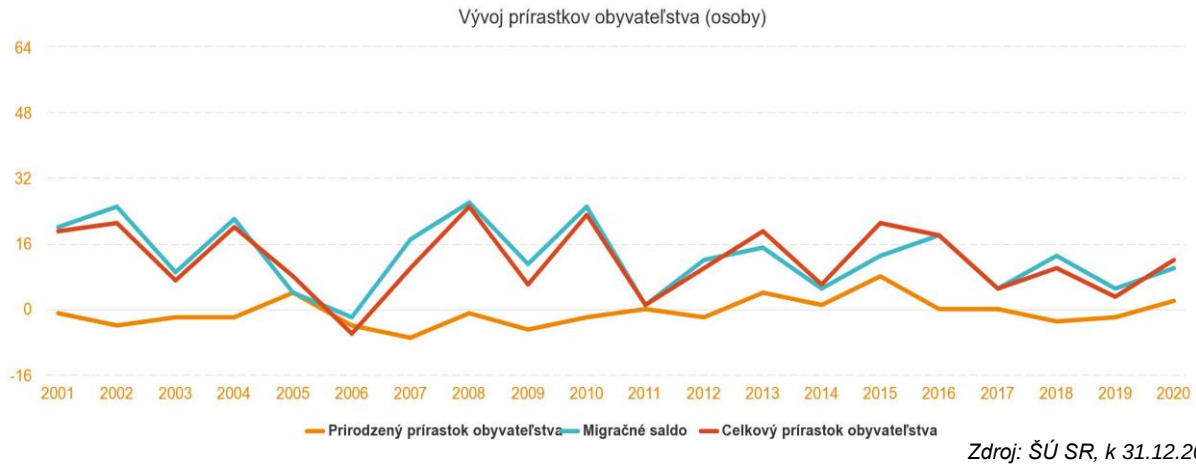
Počet obyvateľov sa v období letnej turistickej sezóny zvýši najmä v podhorských častiach obce vhodných na rekreáciu formou chalupárčenia od 5% - 30%.

Tabuľka č. 17: **Pohyb obyvateľov v období 2007-2020**

Obec	celkový prírastok/úbytok obyvateľstva											
	2007	2008	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tajov	10	25	1	10	19	6	21	18	5	10	3	12

Zdroj: ŠÚ SR 2021

Graf č. 5

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2021

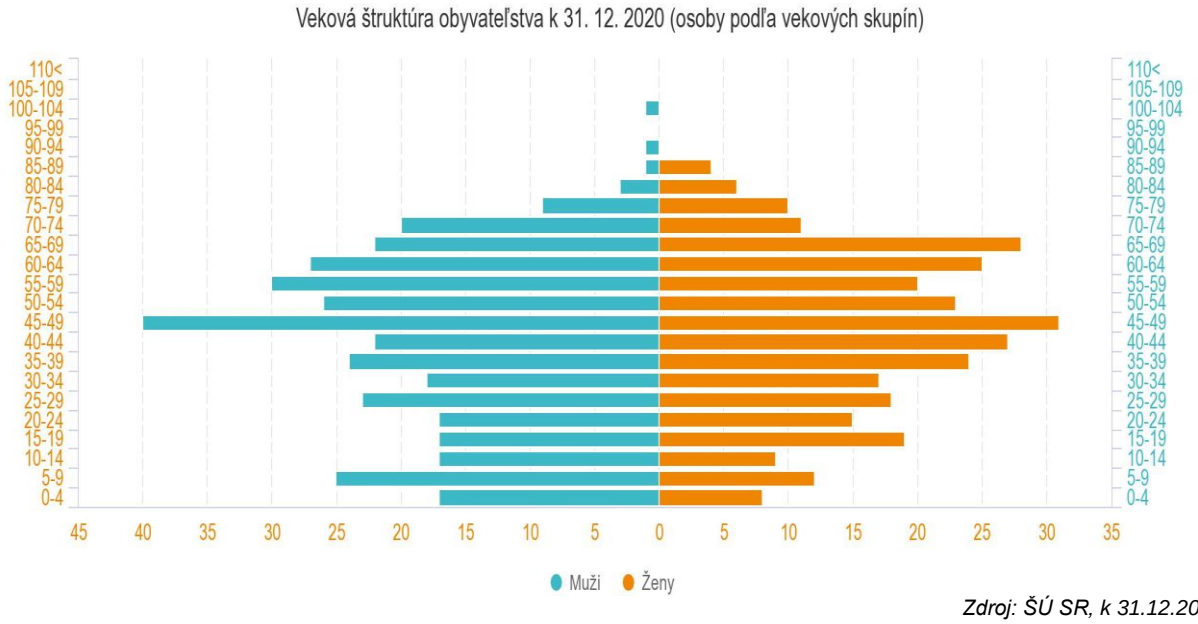
2.6.2 Veková štruktúra obyvateľstva

Tabuľka č. 18: **Vekové zloženie obyvateľstva k 31.12.2020**

Vek ,Veková skupina, ukazovateľ	Ženy	Muži	Spolu	Vek ,Veková skupina, ukazovateľ	Ženy	Muži	Spolu
0-4	8	17	25	55-59	20	30	50
5-9	12	25	37	60-64	25	27	52
10-14	9	17	26	65-69	28	22	50
15-19	19	17	36	70-74	11	20	31
20-24	15	17	32	75-79	10	9	19
25-29	18	23	41	80-84	6	3	9
30-34	17	18	35	85-89	4	1	5
35-39	24	24	48	90-94	0	1	1
40-44	27	22	49	95-99	0	0	0
45-49	31	40	71	100+	0	1	1
50-54	23	26	49	nezistené	0	0	0

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12 2020

Graf č. 6

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2021

Tabuľka č. 19: **Veková štruktúra obyvateľstva**

	Predproduktívny vek:	Produktívny vek:	Poproduktívny vek:
	0-14 r	15 – 64 r.	65+ r.
Muži	59	244	57
Ženy	29	219	59
Spolu	88	463	116

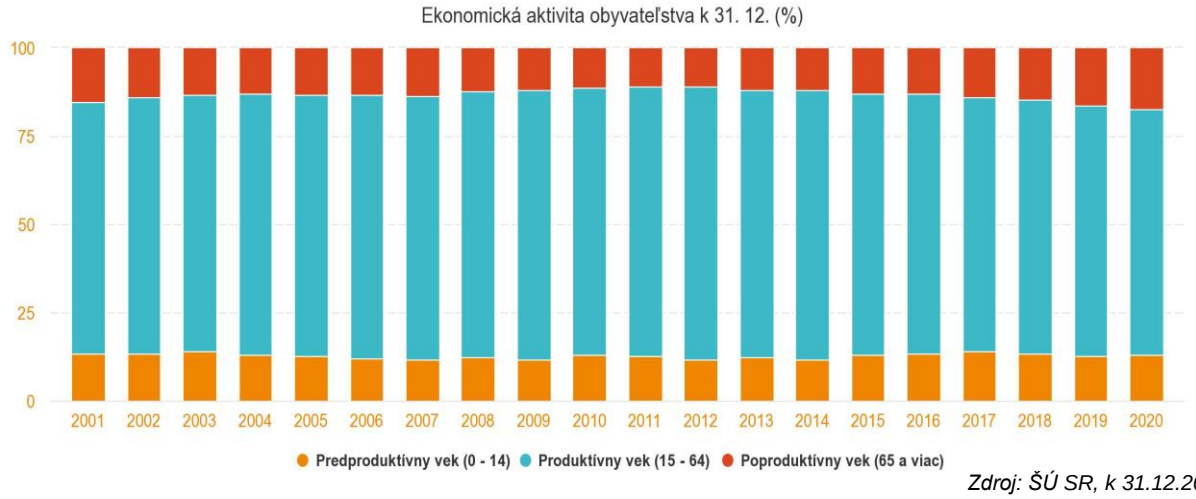
Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12. 2020

Tabuľka č. 20: **Porovnanie vekovej štruktúry obyvateľstva obdobie 2013 a 2020**

Ukazovateľ	2013	2020
Predproduktívny vek	12,50	13,19
Produktívny vek	75,68	69,42
Poproduktívny vek	11,82	17,39

Zdroj: ŠÚ SR SR, k 31.12. 2020

Graf č. 7

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2020

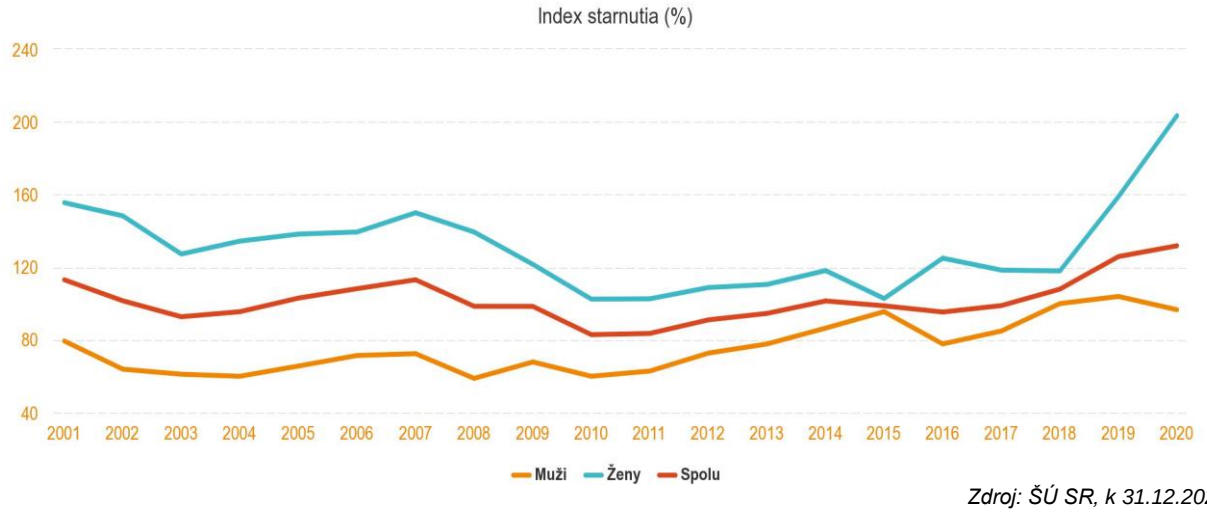
Index starnutia obyvateľstva v roku 2020 bol 131,82%. V období rokov 2001-2010 sa pohyboval index starnutia obyvateľstva obce na úrovni 100,7%. Negatívny nárast hodnoty tohto ukazovateľa za obdobie rokov 2011-2020 zobrazuje nasledujúca tabuľka:

Tabuľka č. 21: **Vývoj starnutia obyvateľstva 2011-2020 v %**

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Index starnutia	83,56	91,04	94,59	101,43	98,77	95,35	98,90	107,95	125,88	131,82

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2020

Graf č. 8

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2020

2.6.3 Národnostná štruktúra obyvateľstva

Tabuľka č. 22: **Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva v obci Tajov**

Národnosť	slovenská	maďarská	nemecká	bulharská	rumunská
Územie spolu: 667	616	1	3	4	1
Národnosť	**poľská**	**moravská**	**česká**	**ruská**	**ostatné, nezistené**
Územie spolu: 667	0	-	4	-	38

Zdroj: ŠÚ SR, k 31.12.2020

Obyvateľstvo obce je takmer výlučne slovenskej národnosti.

Poznámka: Nasledujúca časť demografickej analýzy je spracovaná na základe štatistických údajov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov v roku 2011, keďže dané ukazovatele sa sledujú len v rámci tohto zisťovania.

2.6.4 Vzdelanostná štruktúra

Tabuľka č. 23: **Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva, rok 2011**

Vzdelanie/ ukazovateľ	základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysoko-školské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania
Počet	49	155	178	89	76	15
%	8,72	27,58	31,67	15,84	13,52	2,67

Zdroj: SOBD 2011

Z hľadiska uplatnenia sa obyvateľstva na trhu práce má uvedená vzdelanostná štruktúra negatívny pomer. Z hľadiska ďalšieho vývoja je potrebné v obci zvyšovať počet obyvateľov s úplným stredným vzdelaním, ako aj počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním. Vývoj vzdelanostnej štruktúry sa v sledovanom období vyvíjal smerom k znižovaniu počtu obyvateľov s úplným stredným vzdelaním.

2.6.5 Náboženská štruktúra

Z hľadiska vierovyznania je obec homogénna. Dominantná časť obyvateľov sa hlási k rímskokatolíckej cirkvi (59 %). Len 4 % obyvateľov je evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a až cca. 21 % obyvateľov je bez vyznania.

Tabuľka č. 24: **Zloženie obyvateľstva – vierovyznanie v obci Tajov**

Rím.- kat. cirkev	Evanj. cirkev aug. vyznania	Grécko - kat. cirkev	Náb. spol. svedkovia Jehovovi	Pravoslávna cirkev	Kresťanské zbory
331	23	1	-	-	-
Starokatolícka cirkev	**Bratská jednota baptistov**	**ostatné**	**Bez vyznania**	**Nezistené**	
6	1	-	117	83	

Zdroj : SOBD 2011

2.6.6 Rovnosť príležitostí a sociálny stav obyvateľstva

Ženy prevládajú medzi osobami poberajúcimi starobný, vdovský a sociálny dôchodok, muži zase medzi invalidnými dôchodcami. Ženy odchádzajú do dôchodku skôr a v priemere sa dožívajú vyššieho veku, čím dôchodok poberajú dlhšie. Ženy sú výrazne viac zastúpené v najnižších výškových pásmach sólo starobných dôchodkov, často pod hranicou životného minima.

V ústavných zariadeniach sociálnych služieb je starostlivosť poskytovaná väčšiemu počtu žien než mužom. V domovoch pre seniorov je umiestnených žien 2,2-krát viac oproti mužom. Muži vo väčšej miere využívajú služby nocľahární (2,4-krát viac než ženy), resocializačných stredísk a útulkov.

Z hľadiska pohlavia sú na Slovensku rizikom chudoby o niečo viac ohrozené ženy ako muži. Vo všeobecnosti platí, že s rastúcim počtom detí v domácnosti sa zvyšuje aj miera rizika chudoby.

Ďalšou rizikovou skupinou sú neúplné domácnosti, teda domácnosti jedného rodiča s aspoň jedným závislým dieťaťom. Starnutím a odchodom do dôchodku, napriek odpracovaným rokom a prispievaniu do dôchodkového systému, výchove a starostlivosti o deti, dvojnásobnej záťaži neplatenou prácou v domácnosti oproti mužom sa ženy 65 a viac ročné ocitajú v riziku príjmovej chudoby a sociálneho vylúčenia 1,5-krát častejšie v porovnaní s mužmi tej istej vekovej kategórie.

2.6.8 Zhodnotenie

Počet obyvateľov za posledných 20 rokov neustále rastie. K 31.12.2020 mala obec 667 obyvateľov.
Z hľadiska vekovej štruktúry bol vývoj v obci za posledných 7 rokov podobný ako v rámci celého Slovenska. Podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku sa zvýšil len mierne o 0,69%. Avšak podiel obyvateľstva v produktívnom veku výrazne poklesol. V roku 2013 bol podiel obyvateľov v produktívnom veku 75,68% a v roku 2020 poklesol na 69,42%. Negatívny trend má vývoj počtu obyvateľov v poproduktívnom veku, ktorý sa zvýšil oproti roku 2013 o 5,57%. K 31.12.2020 dosiahol podiel obyvateľov v poproduktívnom veku 17,39%. Tento pretrvávajúci trend si bude vyžadovať aj zvýšené nároky v oblasti sociálnych služieb.

2.7 Dopravná a technická infraštruktúra

2.7.1 Dopravná infraštruktúra

Doprava a dopravné väzby obce

Obec Tajov sa nachádza v tesnej blízkosti (cca 6 km) krajského mesta Banská Bystrica. Prípojnú dopravnú sieť regiónu na nadradenú sieť predstavuje cesta II. triedy č. 678 (II/578), ktorá nadväzuje na medzinárodnú cestu 77 (I/59). V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač). Na západnej strane regiónu sa nachádzajú strediská rekreácie a turizmu medzinárodného významu Krahule a Skalka. Mesto Banská Bystrica plní pre región funkciu sídla s vyššou občianskou vybavenosťou a funkciu dopravy a zamestnanosti. Poloha obce je z pohľadu dopravných väzieb na nadradenú cestnú a železničnú sieť veľmi dobrá. Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere západ - východ (Rakúsko / Česko -) Bratislava / Trenčín - Zvolen - Košice (- Ukrajina) aj sever - juh (Poľsko -) Ružomberok / Žilina - Banská Bystrica - Šahy (- Maďarsko). Stavebnotechnická kvalita týchto ťahov je v súčasnosti nevyhovujúca. Výhľadovo sa zlepší vybudovaním rýchlostných ciest aj modernizáciou železničnej siete (pozri schému širších dopravných vzťahov zobrazujúcu výhľadový stav). V priestore B. Bystrica - Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač), ktoré má parametre pre prevádzku najmodernejších lietadiel aj predpoklady uspokojiť nároky celého stredného Slovenska na (medzi-) národnú verejnú leteckú prepravu.

Najvýraznejším trendom nielen v tunajšej doprave za uplynulé roky je výrazný rast individuálnej automobilovej dopravy na úkor verejnej osobnej dopravy. Individuálna automobilová doprava je environmentálne najnepriaznivejšia. V obci sa prejavuje hlavne v ranných a popoludňajších hodinách. Spojenie obcí mikroregiónu s mestom Banská Bystrica zabezpečuje SAD Zvolen. Doprava a komunikácie v obci - dĺžka miestnych komunikácií v km 3,5, dĺžka vybudovaných chodníkov 0,4 km, počet autobusových liniek miestneho významu (medzimestské)1.

Tabuľka č. 25: **Stav dopravnej infraštruktúry**

Obec	MHD	Dĺžka miestnych komunikácií	Počet autobusových zastávok	Autobusové prístrešky	vlak	Benzínová pumpa	Dĺžka chodníkov v obci
Tajov	nie	3,5 km	4	3	nie	nie	0,4 km

Zdroj: obec 2021

Súčasný stav komunikačnej siete

Cestná doprava - v danom regióne je dopravná sieť, ktorá sa člení: cesta II. triedy č. 678 (II/578), ktorá nadväzuje na medzinárodnú cestu 77 (I/59). Táto cesta tvorí základnú kostru obce. Na túto dopravnú kostru je napojená sieť miestnych komunikácií, ktoré vytvárajú základný, dopravný, urbanistický raster obce. Časť cesty II. triedy od futbalového ihriska po Hotel Lesák je vo veľmi zlom technickom stave. Ďalšia lokalita so zlou cestnou komunikáciou je smer Kopanice, Altánok. V časti Jabríková chýbajú zábradlia popri potoku.

Cestná doprava

Ako vyplýva z predchádzajúceho textu z hľadiska cestnej dopravy je väzba obce na nadradený systém cestnej dopravy priama. Nosnú kostru z hľadiska dopravného bude tvoriť cesta II. triedy č. 678 (II/578), ktorá nadväzuje na medzinárodnú cestu 77 (I/59)

Statická doprava

Hlavné plochy statickej dopravy sú alokované v centre obce. Nedostatočný počet parkovacích miest je hlavne pred obchodom a cintorínom. Táto problematická situácia je ťažko riešiteľná vzhľadom na zúženú cestnú komunikáciu, technické parametre neumožňujú vybudovanie chodníka ani odstavných plôch.

Hromadná doprava

Dopravca SAD neuvažuje so zásadnými zmenami vo vykonávaní verejnej pravidelnej autobusovej dopravy na území obce. Pre linky sú tu situované 4 zastávky verejnej pravidelnej autobusovej dopravy. Prekryté sú tri zastávky, pričom všetky tri prístrešky si vyžadujú rekonštrukciu. Izochrómy pešej dostupnosti nie je vzhľadom na jestvujúcu zástavbu v plnej miere pre riešené územie aj vzhľadom na zámery SAD vo vykonávaní verejnej dopravy dosiahnuť.

Cyklodoprava

V súčasnosti stúpa trend ekologických foriem dopravy, medzi ktoré patrí aj cyklodoprava. Čoraz viac obyvateľov využíva na dopravu tento spôsob aj napriek nepriaznivej situácii. Chýbajú cyklochodníky v obci. Chýba prepojenie chodníkom a cyklochodníkom obec Tajov – Podlavice, Mlynská ulica.

Letecká a železničná doprava
Letisko Sliač ku koncu roka 2020 ukončilo civilnú prevádzku z dôvodu plánovanej modernizácie, ktorá by mala trvať do roka 2023. Obnovenie civilných letov po ukončení modernizácie zostáva otázne.

2.7.1.1 Zhodnotenie

Stavebno-technický stav dopravnej infraštruktúry je v niektorých častiach nevyhovujúci a je nutná oprava. Chodníky vzhľadom na technické parametre cestných komunikácií nie je možné dobudovať, Chýbajú cyklochodníky. Zároveň je postrádané prepojenie Tajov – Banská Bystrica pre chodcov a cyklistov. Vzhľadom na nové trendy v mestskej a prímestskej doprave je riešenie tejto situácie nevyhnutné.

2.7.2 Technická infraštruktúra

Tabuľka č. 26: **Vybavenosť územia infraštruktúrou**

Obec	vodný zdroj	plyn	min. prameň	term. prameň	vodovod	kanalizácia splašková	ČOV	televíz. signál	Digit. ústredňa	vykurovanie
Tajov	áno	nie	nie	nie	100%	100%	nie	vyhovuje	áno	TP, El + biomasa

Zdroj: obecný úrad 2021

TP – tuhé palivo, **EL** – elektrické vykurovanie, **VODOVOD** – v stĺpci je udávané % napojenosti obyvateľov EO.

Zdroje pitnej vody a ich ochrana
- Všeobecná ochrana podľa § 4 Vodného zákona (138/73 Z. z.) platí pre celé územie mikroregiónu.
- Regionálna ochrana - oblasť riešeného územia sa nachádza v území CHVO Veľká Fatra. Na toto územie sa vzťahuje ochrana podzemnej a povrchovej vody podľa § 19 zákona 138/73. CHVO bola vyhlásená nariadením vlády č. 13/87 Z. z.
- Sprísnená - špeciálna ochrana vyplýva z § 19 zákona 138/73 o stanovení pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre využívané vodné zdroje slúžiace pre hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou a pre využívané zdroje prírodných liečivých vôd a minerálnych vôd stolových.

V obci v súčasnosti je vybudovaný verejný vodovod napojený na skupinový vodovod. Pokrytie vodovodnou infraštruktúrou je 100 %.

Tabuľka č. 27: **Vyhlásené ochranné pásma vodárenských zdrojov v území**

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Číslo rozhodnutia
Tajov	Jabríková	PLVH 775/88-2 25.10.1988

Zdroj: obec 2021

Zásobovanie pitnou vodou
Obec Tajov je zásobovaná z vodných zdrojov Sokolie s celkovou výdatnosťou 16 $l.s^{-1}$ a Jabríková s výdatnosťou 1,5 $l.s^{-1}$. V obci sa nachádza aj zdroj DVZ Tajov, ktorý je napojený na Pohronský skupinový vodovod (výdatnosť 28 $l.s^{-1}$. V časti od koniarne „Požiarovo“ chýba obecný vodovod, domácnosti sú zásobované zo súkromných studní.

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd
V obci je vybudovaná verejná kanalizácia napojená na verejnú kanalizáciu a ČOV mesta Banská Bystrica.
Kanalizácia chýba v novo rozvíjajúcich sa lokalitách výstavby rodinných domov. Ide o časť „Požiarovo“ smer Králiky od koniarne, a o časť „Čeliarovo“ smer bývalý hotel Lesák. V týchto lokalitách majú obyvatelia odvádzanie riešené pomocou domových čističiek, ale vo väčšine prípadov ide len o septiky a trativody.

Odpadové hospodárstvo
Obec Tajov nemá vo svojom katastrálnom území skládku odpadu a ani sa neuvažuje o jej zriadení. Obec má upravené nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, vznikajúcimi v obci cez VZN. Separovaný zber využiteľných zložiek komunálneho odpadu je v súčasnosti organizovaný v rôznych formách, separované zložky budú využité ako druhotné suroviny.

Zásobovanie elektrickou energiou
Obec je pripojená na zdroj elektrickej energie prostredníctvom distribučných 22/04 kV transformovní, napájaných z 22 kV vonkajších vedení 22 kV káblovými, resp. vonkajšími prípojkami prostredníctvom 110/22 kV transformovní a 110 kV nadradenej siete. Jestvujúci systém v zásobovaní elektrickou energiou je z hľadiska urbanizačného rozvoja vyhovujúci.

Zásobovanie teplom
Prevažujúci spôsob vykurovania obce je na tuhé palivo v kombinácii s elektrickou energiu. Z obnoviteľných zdrojov energie používajú obyvatelia obce hlavne palivové drevo, peletky. Obecný úrad, materská škôlka, stará škola a pamätný dom JGT sú od roku 2011 vykurované drevnou štiepkou. Zatiaľ v malej miere je využívaná v rodinných domoch aj slnečná energia na ohrev teplej úžitkovej vody. Nezanedbateľný podiel má vykurovanie a ohrev vody elektrickou energiou. Tepelná energia je používaná predovšetkým na vykurovanie objektov a prípravu teplej úžitkovej vody. Spotreba tepelnej energie je svojim charakterom sezónna. Počas trvania letného obdobia je jej denný odber relatívne rovnomerný s malými výkyvmi. Z neobnoviteľných zdrojov energie sa využíva hlavne čierne a hnedé uhlie. Tento spôsob je aj v súčasnosti veľmi rozšírený. Daný stav má za následok výrazné zhoršenie ovzdušia v zimných mesiacoch smogom.

Plynofikácia
Obec nie je plynofikovaná ani sa do budúcnosti neuvažuje s plynofikáciou.

Verejné osvetlenie
Osvetlenie ciest, komunikácií a verejných priestranstiev je vybudované výbojkovými svietidlami, ktoré sú pomocou výložníkov uchytené na podperných bodoch vzdušnej sekundárnej siete NN. Rozvod medzi svietidlami je vodičom AlFe, ktorý slúži ako fáza VO vzdušnej sekundárnej siete NN. Ovládanie VO je centrálne prostredníctvom impulzných káblov pri transformátorových staniciach. Do budúcnosti sa odporúča budovať verejné osvetlenie výbojkovými halogenidovými svietidlami, ktoré budú upevnené na bezpäticových osvetľovacích stožiaroch. Ovládanie navrhovaného osvetlenia je potrebné napojiť pomocou impulzného kábla na centrálny impulz VO obce pri transformátorovej stanici.
Verejné osvetlenie je v dobrom stave. Postrádané je popri ceste spájajúcej obec s Banskou Bystricou, keďže čoraz viac obyvateľov chodí do mesta aj pešo alebo na bicykli. Je to nebezpečné hlavne v zimných mesiacoch (rýchla premávka, divá zver)

Rádiokomunikácie
V obci je príjem televízneho signálu zabezpečovaný cez digitálny signál ktorý je šírený v rámci rádiokomunikácií SR, pričom väčšina občanov v rodinných domoch má zabezpečený signál prostredníctvom vlastných satelitných zariadení.

Miestny rozhlas
V roku 2020 prebehla rekonštrukcia obecného rozhlasu. Rozhlasová ústredňa je umiestnená v budove obecného úradu. Od budovy OU je rozvod vedený na kovových stĺpoch, na ktorých sú upevnené reproduktory. Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN.
Obec začala využívať aplikáciu „Hlásenie rozhlasu“. Táto aktivita má veľkú pozitívnu odozvu u občanov. Po stiahnutí aplikácie do mobilného telefónu je občan informovaný o dianí v obci prostredníctvom sms alebo emailovej správy.

Telekomunikácie
Územie obce patrí pod uzlový telefónny obvod Banská Bystrica. Kapacita telefónnej ústredne je vyhovujúca. Pokrytie signálu mobilného telefónneho operátora je vyhovujúce. Vyhovujúca je aj kvalita televízneho signálu. Z hľadiska telekomunikačného členenia obec sa nachádza v UTO Banská Bystrica. V obci je zriadená digitálna ústredňa RSU, jej umiestnenie je vo vlastnom telekomunikačnom objekte. Miestna telefónna sieť v obci a jej miestnych častiach je prevedená káblami v zemi a vzdušným vedením. Pripojenie telefónnych účastníkov je z UR osadených na stĺpoch, vzdušnými vedeniami. Telefónna ústredňa má kapacitu na rozšírenie počtu účastníkov v novej IBV, v novej občianskej vybavenosti a v novej výrobe. Rozšírenie telefónnej siete je navrhované samonosnými telekomunikačnými káblami na drevených podperných bodoch.

Ochrana pred povodňami a správa povodí
Územie sídla Tajov patrí do povodia rieky Hron. Obcou preteká Tajovský, Farebný a Kordícky potok, ktoré sú so svojimi prítokmi v tejto oblasti v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku (SVP), š.p. Obec má vybudovanú len prvú etapu protipovodňovej ochrany a už dlhé obdobie apeluje na potrebu dobudovania II. etapy. Neustále je realizácia odkladaná z dôvodu nedostatku finančných zdrojov.

2.7.2.1 Zhodnotenie

Elektrická sieť v obci je vyhovujúca. Obecný vodovod je tiež v dobrom stave. Je nutné ho dobudovať do lokality „Požiarovo“. Verejnú kanalizáciu je potrebné dobudovať v časti „Požiarovo“ a „Čelienec“.
Obyvatelia ešte stále využívajú na vykurovanie vo veľkej miere uhlie v kombinácii s tuhým palivom. Je potrebná osveta obyvateľstva v oblasti ekologickejších foriem vykurovania.

2.8 Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie

2.8.1 Občianska vybavenosť

V nasledujúcich tabuľkách je poskytnutý prehľad o existencii základných aj doplnkových zariadení občianskej vybavenosti v obci. Ide o vybavenosť v oblasti sociálnych služieb, zdravotníctva, školstva a športového vyžitia (vzhľadom na sústavne sa meniaci stav sa neudáva počet zariadení).
V obci sa nachádza jeden obchod s potravinami a jedno pohostinstvo. Taktiež je v obci autoopravovňa.
Slovenská pošta má svoju pobočku v obci a pokrýva službami aj obec Kordíky a Králiky. Prevádzka má vysokú spokojnosť a bola zaradená medzi najlepšie malé prevádzky na Slovensku.
Zdravotné stredisko sa v obci nenachádza. Obyvatelia využívajú zdravotnícke a sociálne služby v Banskej Bystrici, kde je aj základná škola pre deti z obce a okolia. Najbližšia lekáreň je v Banskej Bystrici. Obec zabezpečuje pre seniorov rozvoz stravy, v čase pandémie aj donášku nákupov do domácností.
Obec má katolícky kostol, ktorý môžu navštevovať veriaci z obce. Rovnako môžu obyvatelia obce využívať aj ďalšie služby obyvateľstvu v obciach mikroregiónu (zariadenia športu, a voľného času).

Tabuľka č. 28: **Vybraná občianska vybavenosť**

Obec	pošta	administratíva	potraviny	pohostinstvo	materská škola	autoopravovňa
Tajov	1	obecný úrad	1	1	1	1

Obec	kostol RKC	kaplnka modlitebňa	zvonica	kult. dom	knižnica	pamät. izba	rozhlas	dom smútku	cintorín
Tajov	áno	áno	nie	áno	áno	áno	áno	nie	áno

Obec	telocvičňa	kúpalisko	lyžiarsky vlek	futbalové ihrisko	betónové ihrisko	klzisko
Tajov	nie	nie	áno	áno	áno	áno

Obec	verejne prístupný internet, miesto	www stránky obcí	propagačný materiál	noviny	informačné strediská
Tajov	nie	www.obectajov.sk	áno v rámci mikroregiónu, monografia obce	áno	nie

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 29: **Prehľad a popis inštitúcií pôsobiacich v území**

Obec	Miestna úroveň	Regionálna úroveň	Národná úroveň
Tajov	Obecný úrad	Mikroregión Kremnické vrchy – východ, sídlo	-

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 30: **Stav objektov verejných budov**

Obec	Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom	Málo využívané objekty	Objekty s nepostačujúcou kapacitou	Vlastníctvo objektu/ prevádzkovateľ zariadenia
Tajov	• Budova bývalej mliekarne • Budova požiarnej zbrojnice	0	0	obec

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 31: **Známe rozvojové zámery v oblasti verejných a iných služieb**

Obec	Známe rozvojové zámery	Vlastníctvo objektu
Tajov	Vybudovanie chodníka od budovy Starej školy k pamätnému domu J. G. Tajovského	obec
	Rekonštrukcia bývalej mliekarne	obec
	Rekonštrukcia budovy požiarnej zbrojnice	obec
	Priestor „Pľac“ - Obnova asfaltového povrchu	obec
	Rekonštrukcia prístreškov autobusových zastávok	obec
		obec

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 32: **Náklady na prevádzku verejných obecných zariadení**

Ukazovateľ/Rok	2018	2019	2020
Výdavky v Euro	49 614	50 450	188 500 (105 000 rekonštrukcia budovy starej školy)

Zdroj: obec 2021

2.8.1.1 Zhodnotenie

Občianska vybavenosť v oblasti obchodu a služieb je na území obce postačujúca. Vzhľadom na blízkosť mesta by bola prevádzka väčšieho počtu prevádzok nerentabilná.
Budova obecného úradu potrebuje rekonštrukciu fasády a nový náter strechy. V zlom technickom stave je budova bývalej mliekarne a požiarnej zbrojnice, ktorá je vo vlastníctve obce. V roku 2020 bola dokončená rekonštrukcia budov starej školy a jej okolia. Priestory sú pripravené pre služby obyvateľstvu (pedikúra, masér), súčasťou bude aj spoločenská miestnosť pre rôzne spoločensko-kultúrne a rodinné akcie. Na zabezpečenie poriadku a bezpečnosti obec za posledné obdobie rozšírila kamerový systém na 8 miest.

2.8.2 Sociálna oblasť

V obci sa zdravotné stredisko nenachádza vzhľadom na blízkosť a dostupnosť krajského mesta.
Obec má vypracovaný komunitný plán na obdobie 2018-2022
Cieľom komunitného plánovania je najmä posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín. Komunitný plán obce sa vypracúva v súlade s národnými prioritami rozvoja sociálnych služieb s ohľadom na miestne špecifiká a potreby. Stratégia rozvoja sociálnych služieb obce v predpokladanom komunitnom pláne zahŕňa v sebe aktualizáciu kompetencií podľa novej legislatívy zákona o sociálnych službách, ktorý značne rozširuje pôsobnosť obce a prioritne podporuje rozvoj:
zvyšovania kvality poskytovaných sociálnych služieb,
komunitných a terénnych služieb,
sociálneho poradenstva, prevencie a krízovej intervencie,
odborného a osobného rastu zamestnancov v sociálnych službách

Zmyslom komunitného plánovania je taktiež aktivizácia obyvateľstva a skvalitnenie poskytovania sociálnych služieb spoločným koordinovaným postupom, posilňovanie sociálnej súdržnosti všetkých obyvateľov obce a predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a sociálnej izolácii jednotlivcov a skupín. Hlavným zámerom realizácie komunitného plánu sociálnych služieb je spokojnosť občanov s poskytovanými službami obci, zvýšenie kvality života, aktívny záujem ľudí o udržateľnosť a rozvoj komunity obce.
Analýza demografického vývoja v obci poukázala na veľmi intenzívne starnutie obyvateľstva v obci. Tento vývoj je porovnateľný s celoslovenským priemerom. Z tohto vyplýva aj predpokladaný narastajúci počet obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc vo forme hlavne opatrovateľskej služby, donášky stravy, sociálneho taxíka, denného stacionára, prípadne DDS.
Obec má obmedzené finančné možnosti v tejto oblasti, napriek tomu vynakladá maximálne úsilie, aby súčasné potreby obyvateľov v tejto skupine uspokojila.
V obci nepôsobí sociálne zariadenie, v ktorom je možné zabezpečiť sociálnu službu odkázaným v zariadení. Najbližšie zariadenie s pobytovou formou sa nachádza v Banskej Bystrici, kde je možnosť zabezpečiť potrebné sociálne služby v zariadení. Opatrovateľská služba nie je v prevádzke. Sociálne služby pre túto sociálnu skupinu v súčasnosti zabezpečuje aj rodina s využitím ďalších systémov sociálneho zabezpečenia a pomoci cez dávky. Koordinácia sociálnej služby pre obec je riešená dodávateľsky – na posúdenie problému fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci. Chýba terénny pracovník na vyhľadávanie a evidenciu občanov odkázaných na sociálnu službu.
V poslednej dobe badať ťažkosti s umiestnením odkázaných na pomoc v zariadeniach. Je nevyhnutné vytvorenia sociálneho zariadenia pre potreby obce a regiónu v spolupráci s VÚC, regionálnym združením obcí alebo s tretím sektorom, nakoľko za niekoľko rokov kvôli prestarnutiu obyvateľstva vznikne problém so sociálnymi službami v obci ako aj v regióne. Preto obec podporuje aktivity subjektov na vytvorenie sociálneho zariadenia pre potreby obce a regiónu.
Vo výhľadovom pláne je permanentné zabezpečenie opatrovateľskej služby a stravovania, s cieľom na zotrvanie prijímateľov v domácom prostredí, k vytvoreniu podmienok pre plnohodnotný spoločenský a kultúrny rozvoj cieľovej skupiny.
Nakoľko finančné možnosti obce sú obmedzené, obec podporuje prípadnú snahu subjektov poskytujúce sociálne služby na zabezpečenie potrebných sociálnych služieb pre obec.

Obec poskytuje najmä tieto sociálne služby:

- dohľad nad nesvojprávnymi občanmi (spolupráca s okresným súdom)
- funkcia osobitného príjemcu sociálnych dávok
- návštevy jubilujúcich starších občanov (narodeniny, výročia svadby)
- stretnutia dôchodcov
- pomoc v krízových situáciách (živelná pohroma, rodinná tragédia....).

- poskytovanie finančnej podpory odkázaným
- v prípade potreby zabezpečenie terénnej opatrovateľskej služby
- v prípade potreby zabezpečenie stravovania odkázaných

Obec v prípade potreby podporuje:

- poskytovanie sociálnych služieb s verejnými a neverejnými poskytovateľmi pre potreby obce.

Sociálne znevýhodnené skupiny v obci môžeme rozdeliť na:

a) Seniori
   - chýba vyhľadávacia činnosť občanov odkázaných na sociálnu pomoc
   - osamelí seniori so zdravotnými problémami
   - je málo informácii o poskytovateľoch sociálnych služieb
   - nie je vyriešená bezbariérovosť v obci
   - chýba opatrovateľská služba (hlavne celodenná)
   - chýba miestna legislatíva
   - obec zabezpečuje v prípade potreby dovoz stravy zo školskej jedálne

b) nezamestnaní a zamestnanci s nízkym vzdelaním
   - skupina občanov stratila záujem o prácu a zamestnanie
   - chýbajú možnosti zamestnať obyvateľov s nízkym vzdelaním
   - chýba systém motivácie a sprevádzania pre rozvoj zamestnanosti – agentúra podporovaného zamestnávania, príležitostných prác, podporovanej práce
   - narastá skupina občanov, ktorí nevedia hospodáriť s finančnými prostriedkami
   - nie je vybudované prepojenie a presun informácií medzi občanmi, samosprávou odborníkmi, ÚPSVaR

c) deti, mládež a rodiny v riziku sociálneho vylúčenia
   - chýba vyhľadávacia činnosť sociálne slabších rodín s deťmi, ktoré potrebujú pomoc
   - deti zo sociálne slabších rodín majú stravovacie problémy
   - nevhodné trávenie voľného času
   - rodiny s deťmi sú často na hranici životného minima
   - chýba miestna legislatíva

d) uchádzači o zamestnanie so zdravotným postihnutím
   - chýba vyhľadávacia činnosť občanov so zdravotnými problémami, ŤZP
   - je málo informácii o poskytovateľoch sociálnych služieb
   - nie je vybudované prepojenie a presun informácií medzi občanmi, samosprávou
   - chýba možnosť zamestnať zdravotne postihnuté osoby
   - nie je vyriešená bezbariérovosť v obci

e) občania so sociálnymi a spoločenskými problémami.
   - chýba vyhľadávacia činnosť občanov odkázaných na pomoc
   - chýbajú preventívne sociálne opatrenia a financie
   - narastá skupina občanov, ktorí nevedia hospodáriť s finančnými prostriedkami
   - skupina občanov stratila záujem o prácu a zamestnanie
   - informácie o možnostiach sociálnej pomoci nie sú dostatočné a na požadovanej úrovni
   - násilie v rodinách spojené so závislosťou na alkohole
   - pasivita občanov riešiť veci verejné
   - vandalizmus, násilie, drogové závislosti, alkohol

Obec sa v rámci svojich možností snaží kompenzovať určité sociálne znevýhodnenie.

2.8.3.1 Zhodnotenie

V obci nie sú zriadené sociálne a zdravotné služby pre obyvateľov, keďže obec je situovaná v bezprostrednej blízkosti krajského mesta. V prípade potreby zabezpečiť krátkodobú opatrovateľskú pomoc obec využíva pomoc spoluobčanov a rieši takéto situácie vo vlastnej réžii. Obec zatiaľ neeviduje dopyt po sociálnych službách ako sú denný stacionár apod.

2.8.3 Školstvo

Školské a predškolské zariadenia

V obci sa nachádza materská škola s kapacitou do 25 detí. V súčasnosti je naplno využitá. Trend vývoja počtu detí v materskej škole je vyrovnaný. Škôlka sídli v budove obecného úradu. Budova je vykurovaná kotolňou na štiepku. Priestory materskej školy boli postupne rekonštruované (herňa, kuchyňa). Rekonštrukciou prešlo aj ihrisko materskej školy.

Tabuľka č. 33: **Vývoj počtu detí v materskej škole**

Názov obce /Rok sčítania	2018/19	2019/20	2020/21
Tajov	23	23	20

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 34: **Náklady na prevádzku školských zariadení**

Ukazovateľ/Rok	2018	2019	2020
Výdavky v Euro	67 219,22	80 118,53	72 606,14

Zdroj: obec 2021

2.8.4.1 Zhodnotenie

Priestory materskej školy prešli komplexnou rekonštrukciou, kapacitne zariadenie vyhovuje potrebám obce Tajov, a spádovej obce Kordíky.

2.8.4 Domový fond

Obyvateľstvo obce na bývanie využíva predovšetkým rodinné domy. Nasledujúca tabuľka prezentuje stav bytového fondu v roku 2011. V obci bolo v tomto roku evidovaných 205 domov, z čoho 26 domov nie je trvale obývaných. V obci sa nenachádzajú bytové domy. Niektoré domy sa rekonštruujú, na účely individuálnej rekreácie sa podľa SOBD 2011 využívajú cca 15 domov.

Tabuľka č. 35: **Prehľad domového fondu**

Obec	Domov spolu	Trvale obývaných domov	Bytov spolu	Trvale obývané byty
Tajov	205	179	0	0

Zdroj: SOBD 2011

Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.8.5.1 Zhodnotenie

Za posledné obdobie bolo zrekonštruovaných viacero domov, ktoré boli dlhé obdobie opustené. Záujem o kúpu a následnú renováciu domov stále rastie. Rozvíjajú sa aj nové lokality individuálnej výstavby rodinných domov.

2.9 Hospodárska základňa

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia mikroregiónu Kremnické vrchy - východ. Lesy pokrývajú necelú 1/4 územia, poľnohospodársku pôdu tvoria najmä trvalé trávne porasty a v menšej miere záhrady a orná pôda. Priemyselná aktivita v území je založená na ťažbe a spracovaní miestnej surovinovej základne. V katastrálnom území sa nachádza najmä drevná surovina.
Obec spĺňa primárne funkciu bývania. Aj keď v obchodnom registri SR je zapísaných 49 subjektov so sídlom v Tajove, ide prevažne o administratívne sídla spoločností, ktoré majú svoje prevádzky sústredené v Banskej Bystrici.

2.9.2 Podnikanie v obci

V obci je prevádzka autoopravovne, pohostinstva, predajne potravín a reštaurácie.
Miroslav Greško – Bielostav – stavebná činnosť, kameňolom
Radoslav Greško - DREVSTAV
- Autoopravovňa
Dalibor Holub – reštaurácia a penzión
Dušan Chaban – voda a kúrenie
Ján Piecka – predaj štrku, autodoprava

2.9.3 Poľnohospodárska výroba

Územie obce je zaradené do oblasti hnedých a podzolovaných pôd horských oblastí. Kvalita a zloženie pôdneho fondu, prírodné a klimatické a terénne podmienky neumožňujú rozvoj intenzívnej poľnohospodárskej veľkovýroby. Pôda sa zaraďujem medzi menej úrodné. TO potvrdzuje aj rozdelenie poľnohospodárskej pôdy, kde skoro 90% tvoria lúky a pasienky a cca 10% orná pôda, ktorá je prioritne využívaná na pestovanie krmovín pre živočíšnu výrobu.
Poľnohospodársku výrobu zabezpečuje v katastrálnom území obcí Mikroregiónu Kremnické vrchy – východ Poľnohospodárske družstvo Podlavice. V roku 2020 hospodárilo družstvo na 1217,71 ha, z toho orná pôda tvorila 126,71 ha.

Tabuľka č. 36: **Užívaná poľnohospodárska pôda v ha:**

Kataster	PP spolu	z toho OP	TTP
Kordíky	34	10	24
Králiky	16	-	16
Riečka	88	-	88
Tajov	243	27	216

Zdroj: PD Podlavice, 2021

Obilie 52,66ha (pšenica, ovos), 74,05 ha kukurica na siláž, lucerna, zmiešané plodiny.
Trvalé trávnaté porasty boli o výmere 1883 ha lúky 367,71ha pasienky 720,29 ha.
V blízkosti sa nachádzajú dve strediská živočíšnej výroby – Hospodárske stredisko Tajov a Hospodárske stredisko Tajovská Kejda, zamerané na chov hovädzieho dobytka a oviec so zameraním na produkciu mlieka. Na HS Tajov je maštaľ dojníc a ovčín. V letných mesiacoch od mája do novembra sa dojnice presúvajú na HS Tajov – kejda. Za posledné roky sa podnik zameral na skvalitnenie výrobných procesov, modernizáciu a zvýšenie produktivity. V súčasnosti podnik spĺňa všetky prísne stanovené normy. Je jedným z mála podnikom na Slovensku, ktorým sa živočíšnu výrobu podarilo nielen udržať, ale aj neustále zveľaďovať. Významnou črtou živočíšnej výroby je jej presah do krajinotvorby, ktoré zahŕňa kosenie lúk, spásanie, zadržiavanie prívalovej vody.
V rámci obhospodarovaných TTP je družstvo zapojené do ochrany biotopov poloprírodných a prírodných trávnatých porastov o výmere 929,62 ha (teplomilné a suchomilné, mezofilné,

vysokohorské TTP). Z tejto skutočnosti vyplýva, že podnik nepoužíva žiadne umelé hnojivá. Ide o pestovanie krmovín vo vysokej BIO kvalite. V letnej sezóne sú zvieratá pasené na vzdialenejších, ťažšie prístupných TTP, čím podnik výrazne prispieva k zachovaniu biotopov a krajinotvorby.

Tabuľka č. 37: **Poľn. subjekty, hospodárske dvory, súkromne hospodáriaci roľníci v obci**

Lokalita	subjekt	celková výmera PP	orná pôda	TTP	hovädzí dobytok	ovce	počet zamest.
Tajov	PD	1217,71 ha	126,71 ha	1883 ha	134	400	0

Zdroj: obec 2021

Poľnohospodársku výrobu na území mikroregiónu možno charakterizovať ako stabilizovanú. Intenzifikácia poľnohospodárskej výroby je možná len formou biologickej rekultivácie trvalých trávnych porastov tak, aby sa zachoval krajinný a biologický potenciál krajiny.

2.9.4 Ostatné oblasti hospodárstva

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území mikroregiónu sa nachádzajú poľovnícke revíry vysokej zveri a medveďa hnedého. V miestnych potokoch sa združuje pstruh obyčajný a dúhový.

Lesné hospodárstvo

Lesný pôdny fond je v správe Štátnych lesov – LS Banská Bystrica, Urbariátov, p.s. Prirodzenú vegetáciu v území tvoria kvetnaté bukové a jedľové lesy. Hospodársky súbor lesných typov tvoria živné jedľovo-bukové smrečiny, živné jedľové bučiny a kyslé bučiny. V obci sa hospodárením v lesoch zaoberajú subjekty ako PD Podlavice na cca 42,4 ha lesnej pôdy. Ťažbu drevnej hmoty realizujú Lesy SR, Urbárske spoločenstvo Podlavice a Urbárske spoločenstvo Jabrícke a Tajovské.

Nerastné suroviny a prírodné zdroje

Hodnotným prírodným zdrojom v území je drevo. Jeho ťažba je však determinovaná rekreačnou a estetickou funkciou lesov.

2.9.5 Zhodnotenie

V prípade obce Tajov ide prímestskú obec, ktorá spĺňa hlavne funkciu bývania. V obci nie je zastúpený priemysel, ani služby obyvateľstvu. Hlavnou hospodárskou činnosťou je poľnohospodárska činnosť zastúpená PD Podlavice.

2.10 Rekreácia, voľný čas a cestovný ruch

Obec je z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu cieľom prímestskej rekreácie občanov miest B. Bystrica a širokého okolia, ale v posledných rokoch výrazne stúpla návštevnosť domácich turistov z celého Slovenská. Obec je atraktívna predovšetkým pre jej:

- prírodný potenciál a krajinu
- priaznivé podmienky pre cykloturistiku a turistiku
- možnosti chatárenia a chalupárenia

Z hľadiska cestovného ruchu je územie vhodné na rekreáciu. V okolí je krásna príroda pre zimnú i letnú pešiu turistiku. V súvislosti s rozvojom cestovného ruchu možno chápať územie obce v širších súvislostiach v rámci Mikroregiónu Kremnické vrchy – východ.

Z hľadiska cestovného ruchu je prevažná časť územia rekreačným celkom horského funkčného typu medzinárodného významu. Rekreačné priestory Tajov a Kordíky sú označované ako sídelné strediská rekreácie a turizmu a rekreačný priestor Králiky je aglomeráciou rekreačných území.

Vzhľadom na medzinárodný význam tohto strediska je významná predovšetkým zimná turistická sezóna. Územie disponuje vhodnými podmienkami pre zjazdové a bežecké lyžovanie, významné je jeho prepojenie prostredníctvom bežeckých tratí a turistických tratí so samostatným strediskom rekreácie a turizmu medzinárodného významu – Skalkou. Nevyhnutné je dobudovanie tohto rekreačného priestoru a dostavba areálov vrcholových športov v aglomerácii rekreačného územia Králiky.

V letnej turistickej sezóne a mimosezónnom období (jar, jeseň) ponúka obec vhodné podmienky pre turistiku a cykloturistiku. Existuje niekoľko turistických a cykloturistických ciest po obci a po celom mikroregióne. Prevažne poľné cesty.
Dôležité je postavenie obce ako centra prímestskej rekreácie predovšetkým obyvateľov Banskej Bystrice. Územie je využívané pre chatárenie, chalupárenie a záhradkárstvo.

2.10.1 Rozvoj športových aktivít

Bežecké lyžovanie
V zimnej sezóne 2020-21 bola spustená aplikácia na stránke www.zahoramizadolami.sk (Banskobystrický kraj – turizmus), ktorá propaguje bežkárske na celom území BB kraja. MKVV predstavuje je územie s výbornými podmienkami pre rozvoj rekreačného ale aj profesionálneho bežkovania. Na stránke si môže návštevník prezrieť informácie o ponúkaných tratiach, ich náročnosti a stave upravenosti každej trate. Informácie sú doplnené o možnosti parkovania a občerstvenia.
Prevádzkovanie skibusov je už samozrejmosťou niekoľko zimných sezón.
Vzhľadom na vývoj v tejto oblasti športu, ktorý sa teší čoraz väčšej obľube, má MKVV výborné predpoklady na zvyšovanie návštevnosti v budúcich zimných sezónach.

Zjazdové lyžovanie
Lyžiarske stredisko SKI centrum Tajov sa nachádza v krásnej prírodnej scenérii v pohorí Kremnických vrchov. Návštevníkom ponúka 3 zjazdovky, z ktorých najdlhšia 550 m ľahkej obtiažnosti. Zjazdové trate sú upravované a zasnežované technickým snehom. V stredisku sú k dispozícii 3 vleky Tatra POMA. Celková prepravná kapacita vlekov sa pohybuje od 800 do 1 200 osôb za hodinu. Návštevníci si môžu vychutnať komfort z lyžovania s celkovou dĺžkou zjazdových tratí 1000 m.

Pešia turistika
Tajov je ideálnym miestom pre turistov všetkých vekových kategórií. Turisti majú možnosť využiť označené chodníky, a to v každom ročnom období. Turista tak ušetrí čas a zbaví sa možných nepríjemností, ktoré vo väčšine prípadov pramenia zo vstupu na privátne pozemky, zo stretnutia so živočíchmi, ktoré môžu byť za určitých okolností nebezpečné alebo je možné dostať sa do terénu, pobyt v ktorom je životu nebezpečný.
V roku 2016 obec iniciovala obnovu Görgeyho tunela na Skalke, ktorý je významnou atraktivitou celého mikroregiónu. Boli zorganizované pracovné stretnutia s aktérmi rozvoja cestovného ruchu. Do obnovy sa zapojili aj jednotlivci, dobrovoľníci a bola vyhlásená aj verejná zbierka prostredníctvom občianskeho združenia Tajovská kopa. Tunel sa nachádza na tzv. zlatej ceste medzi Kremnicou a Banskou Bystricou, medzi Vyhnátovou a Skalkou v nadmorskej výške 1150m. Cez tunel vedú dva turistické chodníky.

Cykloturistika
Mesto Banská Bystrica v spolupráci so samosprávnym krajom, dopravcom i samotnými podnikateľmi zaviedlo prevádzku takzvaných Cyklobusov. Cyklobusy jazdia v letných mesiacoch do Tajova počas víkendov a sviatkov, prípadne vo vybrané dni. Jedna jazda i s batožinou a prevozom bicykla stojí len jedno euro. Celkovo na jednej jazde vozidlo pojme maximálne 35 cestujúcich (19 miest na sedenie) a v závese povezie maximálne štyridsiatku bicyklov. Využívať ho ale môžu aj bežní turisti, alebo samotní obyvatelia obce ako alternatívny spoj, nakoľko časy odjazdov sú riešené pre doplnenie súčasnej dopravy. Z centra Tajova vedie cyklotrasa cez Bystrický okruh na Mútne odkiaľ je možné sa napojiť na existujúci systém cyklotrás v rámci Kremnických vrchov.

Náučné chodníky a turistické trasy

Tabuľka č. 38: **Vyznačené turistické trasy zasahujúce do katastra obce Tajov**

Trasy	**Trasa**
Žlto označené chodníky	
č. 8441	Tajov - Gergelyho Tunel - Skalka
č. 8442	Kopanice - Chata na Suchom vrchu - Ortúty
Červeno označené chodníky	
č. 0801f	Sedlo Tunel – Kráľova studňa, prameň

č. 0803b	Sedlo Laurín – Sedlo Tunel
Zeleno označené chodníky	
č. 5520b	Králické sedlo – Banská Bystrica, Hámor

Zdroj: www.geoparkbb.sk, turistika.oma.sk 2021

Tabuľka č. 39: **Prehľad športových zariadení – letné športy**

Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Povrch	Poznámka
Tajov	Betónové ihrisko	1	obec	betón	osvetlenie LED svietidlami, v zime klzisko
	Futbalové ihrisko vo Švárovej	1	obec	tráva	V dobrom stave

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 40: **Prehľad športových zariadení – zimné športy**

Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Poznámka
Tajov	lyžiarsky vlek	3	Ski centrum s.r.o.	prepravná kap. 800 - 1200 os/hod. , počet zjazdoviek 3, dĺžka zjazdoviek 1000 m
	klzisko	1	obec	betónové ihrisko

Zdroj: obec 2021

2.10.2 Služby cestovného ruchu

Ubytovanie

Celková kapacita lôžok v Tajove je 95 v troch ubytovacích zariadeniach. Tržby za rok 2020 boli vo výške 25 457 EUR. Prenocovaní bolo 1 850, z toho zahraniční návštevníci 476, čo predstavuje necelých 26%. Tabuľka č. 76 uvádza údaje za obdobie 2017-2019, keďže rok 2020 bol ovplyvnený pandémiou.

Stravovanie

Stravovanie zabezpečujú väčšie chaty a penzióny prostredníctvom vlastnej kuchyne a jedálne, v menších sú pre turistov k dispozícii malé kuchynky na prípravu vlastného jedla. Reštauračné služby aj pre neubytovaných turistov poskytuje na území katastra obce Tajov Villa 27, Penzión Holub.

Tabuľka č. 41**: Ubytovacie a stravovacie zariadenia v obci**

Názov zariadenia	**Lôžková kapacita**	**Stravovacia kapacita**
Villa 27	18	80
Junior centrum	28	35 (len pre ubytovaných hostí)
Penzión HOLUB	5	interiér: 27 + terasa: 40
SPOLU	**51**	**182**
Autocamping Tajov	70 miest	-
Ubytovanie v súkromí		
Pepichová Katarína	5	-
SPOLU	**11**	
Počet rekreačných chát	**81**	

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 42: **Vybrané ukazovatele cestovného ruchu obdobie 2017-2020**

Ukazovateľ	2017	2018	2019	2020
Počet ubytovacích zariadení	4	4	3	3
Počet lôžok	181	181	95	95
Tržby	52 214	41 206	103 847	25 457
- z toho tržby cudzinci	8 556	13 634	21 540	4 910
Počet návštevníkov	1 339	1 423	2 324	1 196
- z toho cudzinci	185	389	614	336
Počet prenocovaní	2 937	2 129	5 890	1 850
- z toho počet prenocovaní cudzinci	243	510	975	476

Zdroj: Štatistický úrad SR, 2021

Vývoj vybraných ukazovateľov cestovného ruchu v období 2017-2019 je pozitívny. Počet návštevníkov, tržieb a prenocovaní sa za uvedené obdobie skoro zdvojnásobil. V roku 2020 bol zaznamenaný pokles, spôsobený pandémiou koronavírusu.

Členstvo v organizáciách
Obec je členom Oblastnej organizácie cestovného ruchu Stredné Slovensko prostredníctvom ktorej je zapojené do spolupráce s Krajskou organizáciou cestovného ruchu Banskobystrický kraj – turizmus. V posledných rokoch je viditeľná spoločná propagácia územia ako celku, zameraná na domáceho turistu.

Villa 27

Penzión Holub

Autocamping Tajov

2.10.3 Zhodnotenie

Obec Tajov je členom Mikroregiónu Kremnické vrchy – východ, ktorý úspešne rozvíja ponuku cestovného ruchu nielen pre prímestskú ale aj celoslovenskú medzinárodnú klientelu. Zo štatistických údajov vyplýva, že počet návštevníkov, domácich aj zahraničných za roky 2017-2019 pozitívne rástol. Rok 2020 bol ovplyvnený pandémiou, ale dá sa očakávať, že stúpajúci trend bude pokračovať aj po uvoľnení opatrení. Výrazne sa zlepšila organizácia údržby a rozvoja turistických a cykloturistických trás, ako aj bežkárskych trás v zimnom období. Podporujem sa aj ekologizácia dopravy, k dispozícii sú skibusy a cyklobusy počas hlavných turistických sezón. Zlepšujú sa podmienky parkovania v strediskách, skvalitňuje sa informačný systém s využitím najmodernejších technológií. Postupne dochádza k prepojeniu mikroregiónu, rekreačného strediska Skalka a banského mesta Kremnica. Spolupráca medzi významnými aktérmi rozvoja cestovného ruchu v tomto území je na dobrej úrovni a neustále sa rozvíja. Jej dobré fungovanie sa pozitívne prejavilo aj pri obnove významnej atraktivity Görgeyho tunela.

2.11 Trh práce

Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti
Obyvatelia obce dochádzajú za prácou najviac do mesta Banská Bystrica. Na území obce neexistuje v súčasnej dobe významnejší zamestnávateľ. Obecný úrad zamestnáva 11 pracovníkov a 2 pracovníkov na verejnoprospešné práce.

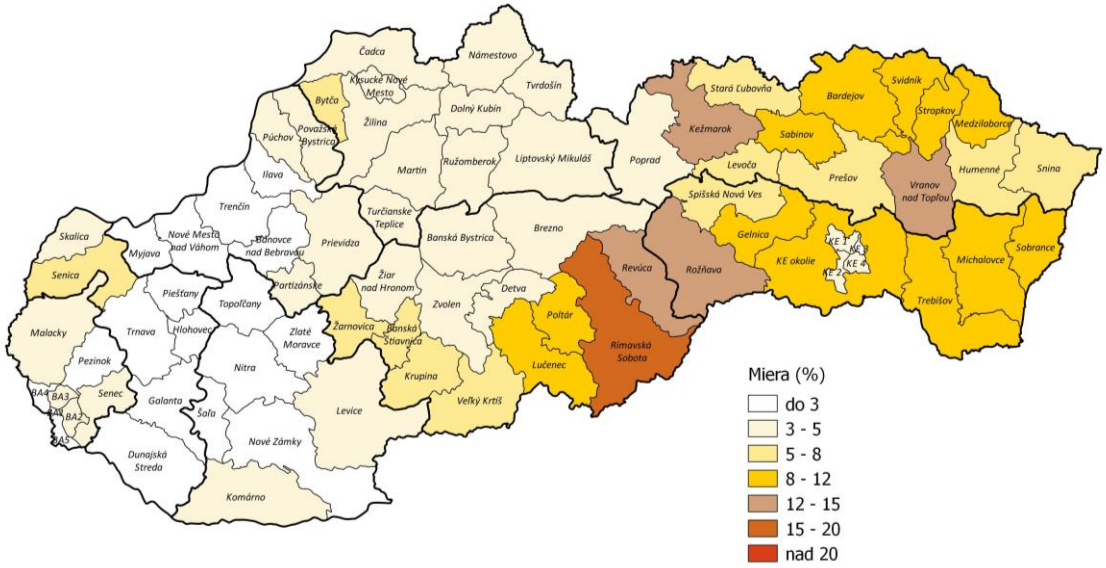
Nezamestnanosť na Slovensku v druhom štvrťroku 2020
Nezamestnanosť sa zvýšila medziročne o 14,7 %, tak výrazný rast bol naposledy v roku 2010.
Počet nezamestnaných na Slovensku podľa Výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) 2) dosiahol v 2. štvrťroku 2020 v absolútnom vyjadrení 177,8 tis. osôb, medziročne vzrástol o 14,7 % (o 22,8 tis. osôb). Takýto prudký nárast bol zaznamenaný naposledy pred desiatimi rokmi (v 2. štvrťroku 2010 vzrástol počet nezamestnaných medziročne o 28,5 %).

Dlhodobý pokles nezamestnanosti sa zastavil v prvom štvrťroku roka 2020, kedy nastala zmena trendu vo vývoji nezamestnanosti a počet nezamestnaných začal rásť. Medziročný nárast počtu nezamestnaných trvajúci aspoň dva štvrťroky za sebou bol zistený naposledy v 3. štvrťroku 2013.

Súčasne miera nezamestnanosti vzrástla medziročne o 0,9 p. b. na 6,6 %, dostala sa tak na úroveň spred dvoch rokov (2. štvrťrok 2018). Sezónne očistená nezamestnanosť sa oproti 1. štvrťroku 2020 zvýšila o 14,3 tis. (o 8,7 %) na 178,4 tis. osôb.

Dopad koronakrízy sa prejavil najmä rýchlym zvýšením počtu aj podielu osôb, ktoré boli krátkodobo nezamestnané (mesiac, respektíve jeden až tri mesiace). V súhrne sa počet osôb v týchto dvoch skupinách v štruktúre nezamestnaných medziročne zdvojnásobil.

Miera evidovanej nezamestnanosti v okresoch SR k 31.12.2019

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava.
Miera vidovanej nezamestnanosti je vypočítaná na základe výberových zisťovaní ŠÚ SR a priemerného počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie. Algoritmus výpočtu stanovilo MPSVR SR.

Zdroj: ÚPSVaR k 31.12.2019

Tabuľka č. 43: **Vývoj nezamestnanosti v obci**

Ukazovateľ	02/2020	02/2021	Porovnanie 2020/2021
Počet uchádzačov o zamestnanie	13	25	+92%

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2021

Tabuľka č. 44: **Štruktúra uchádzačov o zamestnanie** v obci za mesiac február 2021

Štruktúra UoZ	Muži	Ženy	Občan -12 kal. Mesiacov nemal pravidelne platené zamestnanie	Absolventi	občan starší ako 50 rokov	Dlhodobo nezamestnaní	Občan vzdelanie nižšie ako stredné odborné
Počet UoZ	11	14	12	3	13	5	2
Podiel v %	44	56	48	12	52	20	8

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2021

Tabuľka č. 45: **Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku december 2019**

Oblasť	Menej ako 20 rokov	20 - 30	35 - 44	45 - 54	55-59	Viac ako 60 rokov
Obec Tajov	2	2	6	5	6	4

Zdroj: ÚPSVaR, B. Bystrica 2021

V štruktúre podľa veku dosahuje obec Tajov najviac UoZ v skupine vo veku 35 - 44 a 44-59 rokov po 6 UoZ (percentuálne vyjadrenie 24%), najnižší podiel počtu UoZ je v skupine vo veku menej ako 20 a 20-30 rokov, kde boli evidovaní 2 uchádzači v každej vekovej skupine k 28.02.2021. V skupine nad 60 rokov boli v rovnakom období evidovaní v obci 4 UoZ.

2.11.1 Zhodnotenie

Obec plní prevažne funkciu bývania a obyvatelia vo veľkej miere sú zamestnaní v Banskej Bystrici a okolitých mestách. V obci existuje malé podnikanie v podobe malých subjektov, ktoré sa venujú rôznym podnikateľským aktivitám (Stavebné práce, pomocné stavebné práce, autodoprava, účtovníctvo, autoopravovňa...)

2.12 Ľudský potenciál (spolky, združenia, kluby)

2.12.1 Mimovládne organizácie

V obci je aktívne Občianske združenie Tajovská kopa, ktoré vzniklo v roku 2000. Združuje dobrovoľníkov a nadšencov, ktorí pomáhajú obci v rôznych oblastiach ako je šport, kultúra, rekreácia, turistika...
Klub dôchodcov Tajov má dlhú tradíciu a realizuje množstvo aktivít pre dôchodcov a priateľov klubu.
V rámci MKVV sa už od roku 2008 konajú pravidelné stretnutia dôchodcov. Stretnutie s organizuje vždy v inej obci a teší veľkej obľube. Počet účastníkov často presahuje 120.
Dobrovoľnícka základňa je silná a prispieva veľkou mierou k realizácii mnohých aktivít na skrášlenie obce, úpravy verejných priestranstiev apod.

Tabuľka č. 46: **Zručnosti obyvateľstva**

Obec	Databáza zručných ľudí v území
Tajov	Tradičné tvarožníky – p. Murgašová (zo Mlyna), p. Račanská Martin Kalman – umelecký rezbár

Zdroj: obec 2021

Tabuľka č. 47: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – nehmotné zdroje, ľudský potenciál**

Obec	Kluby, spolky, združenia	Kultúrne podujatia
Tajov	• Občianske združenie **Tajovská kopa** • TJ Slovan Tajov, • Občianske združenie **Za rozvoj Tajova o.z.** • Občianske združenie **KARATE KLUB Tajov** • **Zväz mládeže** obce Tajov • Občianske združenie **Divadlo u Greškov**	• Tradičný hokejový zápas horný dolný • Fašiangový sprievod, • Deň úcty k starším • Stretnutie dôchodcov mikroregiónu (MKVV) • Jánska hostina, • Mikuláš • Futbalový zápas slobodní ženatí • Súťaž v pečení kysnutých koláčov (MKVV) • Súťaž viazania adventných vencov (MKVV

Zdroj: obec 2021, register občianskych združení SR 2021

Činnosť mimovládnych organizácií v obci Tajov možno označiť za stredne aktívnu, v niektorých oblastiach málo rozvinutú a hoci širokospektrálnu. Mimovládne organizácie a ich predstavitelia sa snažia napomáhať riešeniu jednotlivých parciálnych problémov, ktoré trápia občanov tohto obce, resp. regiónu.

2.12.2 Športové kluby

Silné zázemie a podporu má v obci futbal. Futbalisti sú organizovaní v Klube TJ Slovan Tajov.
Priaznivci karate sa stretávajú 2-3 krát do týždňa na spoločných tréningoch organizovaných Občianskym združením KARATE klub Tajov pod vedením Sensei Dalibora Holuba. Ženy majú spoločné cvičenie v priestoroch obecného úradu a po skolaudovaní starej školy budú môcť využívať nové priestory.

2.12.3 Zhodnotenie

V obci sa za posledné obdobie výrazne posilnil komunitný život. Počas roka sa organizuje veľké množstvo kultúrno-spoločenských podujatí, z ktorých niektoré majú už viac ako 10 ročnú tradíciu. Niektoré podujatia majú mikroregionálny význam a často sú navštevované aj obyvateľmi Banskej Bystrice. Aktivity obce podporujú aj dobrovoľníci, ktorí prispievajú svojou prácou, ale často aj materiálom alebo finančne. Zaostáva zapojenie mladých do spoločenského, kultúrneho a športového života v obci.

2.13 Územná a integrovaná spolupráca

2.13.1 Regionálna spolupráca

Obec Tajov je členom **Združenia miest a obcí** a taktiež členom **Mikroregiónu Kremnické vrchy – východ.** Je členom Oblastnej organizácie cestovného ruchu **Stredné Slovensko.**

2.13.2 Územná spolupráca v rozvoji – integrovaný územný rozvoj

Mestský región Banská Bystrica a okolie

Príprava na územnú spoluprácu súvisí s prípravou mestského regiónu Banská Bystrica a okolie na nové programovacie obdobie EÚ, konkrétne na podporu z operačného programu IROP. Integrovaný regionálny operačný program je pripravovaný a bude implementovaný v súlade s princípom „partnerstva“, v rámci implementačného mechanizmu sa navrhuje aplikovať integrovaný prístup. IROP bude implementovaný prostredníctvom tzv. regionálnych integrovaných územných stratégií (ďalej len „RIÚS“). RIÚS budú mať povahu jedného z nástrojov integrovaného prístupu, ktoré EK ponúka pre nové programové obdobie. Východiská pre realizáciu integrovaného prístupu v SR sú uvedené v zmysle legislatívy EÚ na nové programové obdobie sa realizujú prostredníctvom nasledovných opatrení:

- integrované územné investície (ďalej len ,,IÚI");
- udržateľný mestský rozvoj (ďalej len „UMR“);
- miestny rozvoj vedený komunitou („CLLD“).

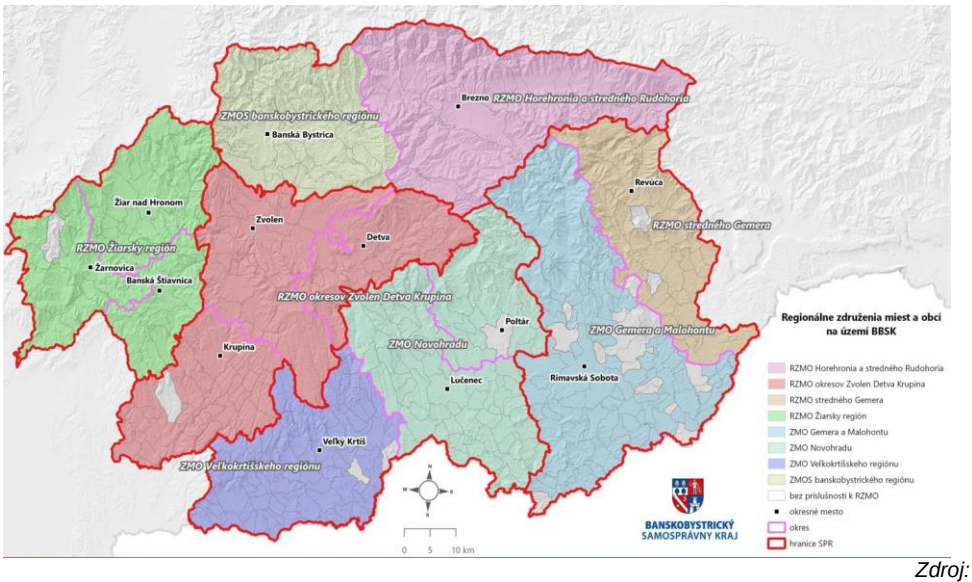
IÚI predstavujú nástroj strategického a výsledkovo orientovaného prístupu s cieľom riešiť potreby a výzvy regiónov podľa ich špecifických potrieb. IÚI budú v podmienkach SR realizované prostredníctvom RIÚS. V kontexte IROP a RIÚS sú IÚI súbor vzájomne prepojených aktivít (vecne a/alebo časovo a/alebo funkčne a/alebo komplementárne a/alebo synergicky a pod.) realizovaných na vymedzenom území. UMR sa bude realizovať ako súčasť modelu RIÚS. Bude zameraný na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, demografických a sociálnych výziev, ktoré majú vplyv na mestské oblasti, pričom najmenej 5 % zdrojov EFRR vyčlenených na národnej úrovni v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti sa vyčlení na integrované činnosti udržateľného rozvoja miest.

Partnerská dohoda SR definuje osem krajských miest vrátane ich jadrového pásma ťažiska osídlenia vymedzené v KURS 2001 v znení KURS 2011, ktoré predstavujú mestské funkčné oblasti, a na ktorých sa budú realizovať opatrenia UMR v zmysle čl. 7 Nariadenia o EP a Rady (EÚ) č. 1301/2013. CLLD je postavený na fungovaní miestnych verejno-súkromných partnerstiev, inštitucionalizovaných v podobe miestnych akčných skupín. Nástroj CLLD nie je pre RIÚS.

Integrované územné investície (IUI) sú novým realizačným režimom na združovanie financovania z viacerých prioritných osí jedného alebo viacerých operačných programov pre viacrozmerné a medziodvetvové zásahy. IUI môže byť ideálnym nástrojom na podporu integrovaných činností v mestských oblastiach, keďže poskytuje možnosť kombinovať financovanie spojené s rôznymi tematickými cieľmi vrátane kombinácie financovania z tých prioritných osí a operačných programov EÚ podpory v budúcom programovom období.

Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) by mal ako základný princíp podporovať udržateľný rozvoj miest prostredníctvom integrovaných stratégií na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, sociálnych a demografických problémov mestských oblastí. Tento princíp má dvojaký význam: znamená, že zdroje by sa mali sústrediť integrovaným spôsobom na cieľové oblasti so špecifickými problémami miest a projekty rozvoja miest financované z fondu EFRR by sa zároveň mali integrovať do širších cieľov programov.

Nové, flexibilnejšie nástroje, ako sú integrované územné investície (IUI) a komunitný miestny rozvoj (CLLD), podporujú integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju miest a uľahčujú súhrn inštrumentálnych a participatívnych spôsobov na zavádzanie stratégií rozvoja miest.

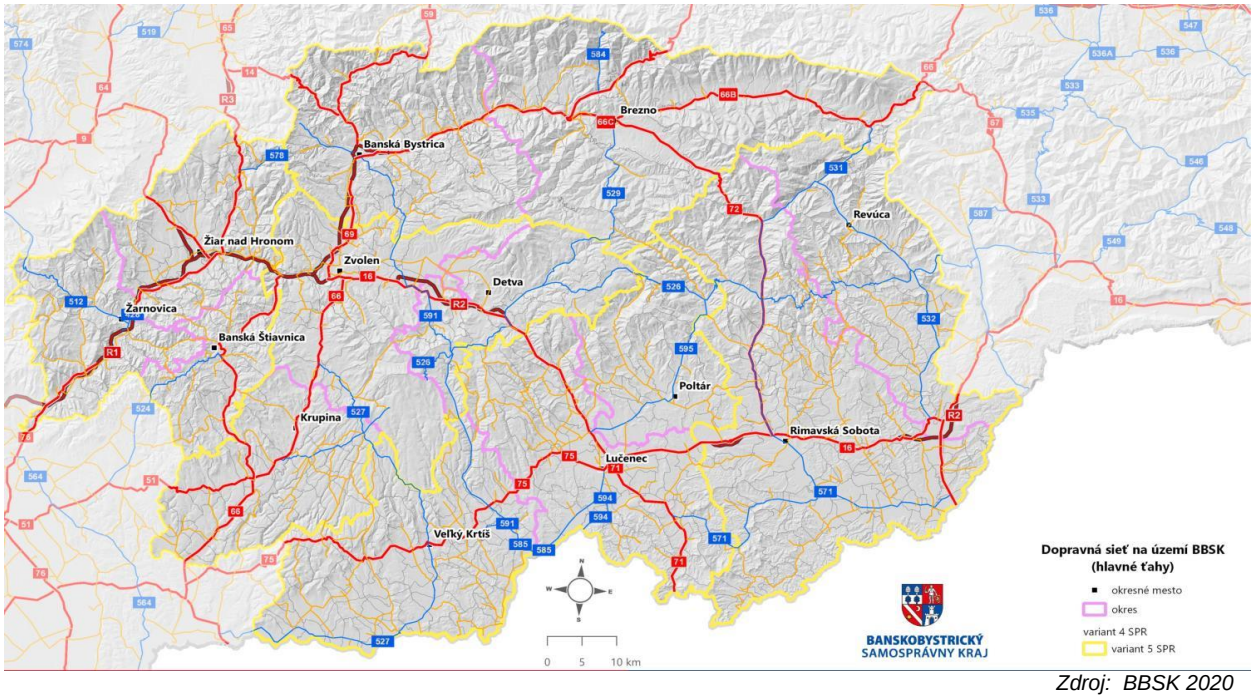

Zdroj: BBSK 2020

Integrovaný územný rozvoj je rozvoj založený na prepájaní odvetvových politík na rôznych hierarchických úrovniach (európskej, národnej, regionálnej, komunálnej) na územnom prístupe s cieľom zabezpečiť udržateľný rozvoj a efektívne využitie zdrojov pre dosiahnutie vyššej kvality života jeho obyvateľov

2.13.3 Udržateľný mestský rozvoj (UMR)

Integrované územné stratégie udržateľného mestského rozvoja (IÚS UMR) rámcujúce IÚI UMR budú definované pre mestské funkčné územia. Územia UMR sú v rámci PHSR VÚC chápané ako špecifické strategicko-plánovacie regióny. IÚS UMR sú autonómne, avšak do IÚS VÚC sú integrované. To umožní pre ich implementáciu využiť nielen zdroje špecificky určené pre UMR, ale aj pre VÚC ako celok.

Zdroj: BBSK 2020

Zdroj: BBSK 2020

Strategicko-plánovacie regióny		1	2	3	4	5
Územné členenie	Okresy	Banská Štiavnica Žarnovica Žiar nad Hronom	Detva Krupina Zvolen	Banská Bystrica Brezno	Lučenec Poltár Veľký Krtíš	Revúca Rimavská Sobota
Demografia	Počet obcí	68	77	72	150	149
	Počet obyvateľov (k 31.12.2019)	88 706	123 192	172 571	138 818	124 006
	Rozloha (Km2)	1 235,04	1 793,10	2 074,64	2 150,01	2 201,20
	Hustota obyvateľstva (Osoba na Km2)	71,82	68,70	83,18	64,57	56,34
	Priemerná veľkosť obce podľa počtu obyvateľov	1 305	1 600	2 397	925	832
Hospodárstvo	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (2019	46 557	65 387	96 202	66 769	56 852
	Miera evidovanej nezamestnanosti (2019)	5,38%	4,12%	3,67%	7,97%	14,33%
	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca (2018)	1 113,85	1 047,98	1 096,95	873,08	857,15
	Počet podnikov (2019)	2 680	4 209	9 839	3 492	2 042
	Počet živnostníkov (2019)	5 876	6 799	10 235	5 815	4 246
Cestné komunikácie	Rýchlostné cesty (Km)	53,85	37,95	17,61	-	18,18
	Cesty I. Triedy (Km)	101,52	122,42	184,43	127,04	105,32
	Cesty II. Triedy (Km)	52,35	128,37	66,98	180,70	173,67
	Cesty III. Triedy (Km)	301,10	310,88	216,08	558,43	452,34
	Cestné komunikácie spolu (Km)	508,82	599,62	485,09	866,18	749,51
Priemyselné parky	Počet zelených parkov	2	3	1	4	-
	Výmera zelených parkov (m2)	714 000	714 824	364 000	587 034	-
	Počet hnedých parkov	1	1	-	2	3
	Výmera hnedých parkov (m2)	154 204	29 517	-	46 676	202 120

Zdroj: BBSK 2020

Hlavným impulzom pre spracovanie dokumentu Integrovanej územnej stratégie udržateľného mestského rozvoja (*ďalej len „IÚS UMR“*) mesta Banská Bystrica a obcí tvoriacich spolu mestskú funkčnú oblasť (ktoré nemajú spoločný Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHRSR) v zmysle platnej legislatívy) je návrh implementačného mechanizmu pre nové programové obdobie EÚ fondov na roky 2021-2027 a vychádza z procesu monitorovania a hodnotenia realizácie PHSR mesta Banská Bystrica a obcí tvoriacich mestskú funkčnú oblasť v rokoch 2014 - 2020 a ich priemetu do Regionálnej integrovanej územnej stratégie Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK).

Zámerom je reagovať na nové výzvy a identifikované špecifické problémy dotknutého územia a politické, sociálne, ekonomické, technologické a environmentálne faktory (zelená a digitálna transformácia, dôslednejšie uplatnenie integrovaných nástrojov a špecificky miestneho prístupu, Industry 4.0, dostupnosť otvorených dát, nové požiadavky na odolnosť územia, občianske iniciatívy a pod.). Potreba spracovania novej implementačnej stratégie udržateľného mestského rozvoja je zmena strategických priorít na národnej úrovni a zmena pohľadu na využitie potenciálu mestskej funkčnej oblasti

IUS sa vypracúva ako územná rozvojová stratégia pre mestské funkčné územie s jadrovým mestom Banská Bystrica a obcami: Badín, Dolný Harmanec, Harmanec, Horná Mičiná, Horné Pršany, Hronsek, Kordíky, Králiky, Kynceľová, Malachov, Môlča, Nemce, Riečka**,** Selce, Slovenská Ľupča, **Tajov,** Špania Dolina, Vlkanová.

Územie je súčasťou subregiónu okresov Banská Bystrica a Brezno.

Z hľadiska typovej kategorizácie, podľa návrhu **Vízie a stratégie Slovenska do roku 2030**, územie mestskej funkčnej oblasti Banská Bystrica patrí medzi mestské aglomerácie využívajúce svoj rastový potenciál zameraný hlavne na zabezpečenie udržateľnosti rozvoja územia.

Špecifickou prioritou pre tento typ územia je zabezpečenie udržateľnosti jeho rozvoja a harmonizácia dynamiky rozvoja jednotlivých funkčných systémov mesta ako motorov rozvoja regiónu a zabezpečenie ich udržateľnosti a to najmä s dôrazom na:

- Zlepšenie dopravy medzi jadrom aglomerácie a jej zázemím;
- Efektívne riešenie problematiky životného prostredia spojenej s koncentráciou veľkého množstva obyvateľov a adaptácia aglomerácií na zmenu klímy;
- Zabezpečenie dostatočného rozsahu služieb, občianskej vybavenosti a predchádzanie vzniku a prehlbovania sociálneho vylúčenia;

- Zlepšovanie podmienok pre posun podnikov smerom ku konkurencieschopnosti založenej na znalostiach a inováciách v rámci regionálnych inovačných ekosystémov;
- Zohľadnenie zvýšenia nákladov na výstavbu, údržbu a modernizáciu infraštruktúry v mestských aglomeráciách.

Vízia rozvoja mestskej funkčnej oblasti mesta Banská Bystrica do roku 2050:

Mestské funkčné územie Banskej Bystrice ako jedinečné územie pre kvalitný život,podnikanie, prácu a zážitky.

Hlavný cieľ: ***Rozvíjať mestskú funkčnú oblasť a mesto pre obyvateľov, návštevníkov, podnikateľov a investorov***

Priorita 1 Prosperujúca mestská funkčná oblasť a mesto Banská Bystrica - *magnet pre mladých a vzdelaných ľudí*
Priorita 2 Zelená a zdravá mestská funkčná oblasť a mesto Banská Bystrica - *kvalitné, bezpečné, zdravé a atraktívne prostredie*
Priorita 3 Dobré spravovaná mestská funkčná oblasť a mesto Banská Bystrica - *kvalitné verejné politiky s účasťou občanov*

(podľa Vstupná správa pre spracovanie IÚS pre UMR FMO Banská Bystrica zo dňa 22.12.2020 aktualiz. 07 2021)

2.14 Bezpečnosť a kriminalita

Územie Mikroregiónu Kremnické vrchy – Východ môžeme považovať za bezpečné s nízkym výskytom trestnej činnosti. V obciach nie je nutné zriaďovať obecné polície. Každá obec má kamerový systém na vyhradených miestach s vyššou pravdepodobnosťou spáchania trestného činu, alebo výtržníctva. Územie spadá do pôsobnosti Okresného riaditeľstva policajného zboru v Banskej Bystrici a štatistické údaje sú sledované za územie mikroregiónu spolu s mestskou časťou Podlavice.

Tabuľka č. 48: **Prehľad trestných činov**

	2020	2019	rozdiel
Trestné činy celkom	454	498	-44
objasnených	242	273	-31
%	53,30	54,82	-1,52
lúpeže	1	0	1
objasnené	1	0	1
%	100,00	--	--
ublíženie na zdraví	1	4	-3
objasnené	1	0	1
%	100,00	0,00	100
nebezpečné vyhrážanie	0	3	-3
objasnené	0	2	-2
%	--	66,67	--
krádeže vlámaním	2	0	2
objasnené	1	0	1
%	50,00	--	--
krádeže osobných motorových vozidiel	3	4	-1
objasnené	2	2	0
%	66,67	50,00	16,667
veci a súčiastky osobných motorových vozidiel	1	7	-6
objasnené	0	1	-1
%	0,00	14,29	-14,29
výtržníctvo	0	1	-1
objasnené	0	1	-1
%	--	100,00	--
alkohol (289 TZ)	21	18	3
objasnené	21	17	4
%	100,00	94,44	5,5556
spáchané na ulici	62	70	-8
objasnené	54	43	11

%	87,10	61,43	25,67
hodina spáchania	6-14	14-22	
deň v týždni	ut.-sob.	streda	

Zdroj: Okresné riaditeľstvo PZ BB, 2021

2.14.1 Zhodnotenie

Na území mikroregiónu je výskyt trestných činov nízky. Územie je bezpečné.

2.15 Územný a investičný rozvoj obce

(súlad s existujúcou dokumentáciou rozvoja)

Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry.

Záväzná časť:

- Ťažiská osídlenia najvyššej úrovne: podporovať rozvoj banskobystricko-zvolenského ťažiská osídlenia ako aglomerácie najvyššieho celoštátneho a medzinárodného významu
- Podporovať ako rozvojové osi druhého stupňa: hornopohronskú rozvojovú os: Banská Bystrica Brezno - Heľpa

Program hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja BBSK 2015 – 2023:

VÍZIA:

„Región otvorený príležitostiam, novým možnostiam a s úctou k tradíciám, človeku a prírode...“

Strategický cieľ

Zlepšiť kvalitu života obyvateľstva prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti a výkonnosti ekonomiky kraja, investovaním do kvalitných verejných služieb, inovácií a udržateľných environmentálnych riešení.

- **Prioritná oblasť 1** Zdravé a adaptabilné prostredie - zelený región
- **Prioritná oblasť 2** Lepšia kvalita života – služby pre ľudí
- **Prioritná oblasť 3** Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky
- **Prioritná oblasť 4** Partnerstvá (horizontálna priorita)

Vzhľadom k veľkým vnútroregionálnym rozdielom na území kraja a v súvislosti s cielenou podporou územnej súdržnosti založenej na vyváženom územnom rozvoji, polycentrickom prístupe s cieľom postupného vytvárania nových funkčných území sa Banskobystrický kraj musí špecificky zamerať a 5 skupín okresov:

- okresy s najvyššou prioritou podpory – okres Revúca, Poltár a Rimavská Sobota,
- okresy s druhou najvyššou podporou – okresy Detva, Krupina, Veľký Krtíš,
- okresy s vysokou podporou – okresy Banská Štiavnica, Brezno, Lučenec a Žarnovica,
- okresy s nižšou podporou – okres Žiar nad Hronom**,**
- okresy s cielenou podporou – okresy Banská Bystrica a Zvolen.

PRIORITNÁ OBLASŤ 1: Zdravé a adaptabilné prostredie - Zelený región

Prioritná oblasť je zameraná najmä na podporu projektov a aktivít v oblasti životného prostredia a environmentálnej infraštruktúry, ekologickej a bezpečnej dopravy a mobility, a rozvoja vidieka s dôrazom na chránené oblasti.

Špecifický cieľ 1.1: •Vytvoriť predpoklady pre budovanie systému bezpečnej a ekologickej dopravy na území BBSK zvýšením atraktivity VOD a nemotorovej dopravy

Opatrenie

1.1.2 Vytvorenie IDS

Aktivity

Výstavba spoločných prestupných bodov, terminálov intermodálnej dopravy vrátane systémov inteligentného parkovania a pod. Modernizácia a výstavba zastávok VOD Zavedenie nového tarifného a informačného systému VOD

Opatrenie 1.1.4. Vytvorenie regionálnej siete cyklotrás
Aktivity
Výstavba nových úsekov cyklotrás Obnova, údržba a rekonštrukcia už existujúcich cyklotrás Budovanie infraštruktúry súvisiacej s nemotorovou dopravou (záchytné parkoviská Park&Ride)

Opatrenie 1.1.5 Vypracovanie analytických, koncepčných a strategických dokumentov na zabezpečenie ekologickej, udržateľnej a bezpečnej dopravy na území kraja
Aktivity
Spracovanie resp. aktualizácia strategických dokumentov v súlade s platnou legislatívou a územnoplánovacou dokumentáciou , tvorba mobilných aplikácií, interaktívnych máp a portálov

Špecifický cieľ 1.2: • Podporovať zmierňujúce a adaptačné opatrenia zmeny klímy

Opatrenie 1.2.1 Zavádzanie adaptačných a zmierňujúcich opatrení zmeny klímy v mestskom prostredí
Aktivity
Realizácia prvkov zelenej a modrej infraštruktúry
Revitalizácia vnútroblokov v mestách
Podpora občianskych a komunitných zelených iniciatív
Vypracovanie koncepčného dokumentu (zmeny klímy, nízkouhlíková stratégia)

Špecifický cieľ 1.4: • Zlepšiť kvalitu životného prostredia

Opatrenie 1.4.2 Zlepšenie systému zberu, separácie a zneškodňovania odpadu a prevencia /odstraňovanie environmentálnych záťaží/
Aktivity
Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov/odstraňovanie environmentálnych záťaží
Zavádzanie nových systémov a technológii v oblasti odpadového hospodárstva

Opatrenie 1.4.3 Zlepšovanie kvality ovzdušia s dôrazom na tuhé emisie
Aktivity
Podpora zmeny palivovej základe energetických zdrojov na výrobu tepla a teplej vody v prospech využívania OZE
Podpora vypracovania nízkouhlíkových stratégií najmä v mestských oblastiach - Integrované, nízkouhlíkové stratégie a trvalo udržateľné plány činnosti pre mestské aglomerácie, vrátane systémov verejného osvetlenia a inteligentných sietí

PRIORITNÁ OBLASŤ 2: Lepšia kvalita života – Služby pre ľudí
Prioritná oblasť je zameraná predovšetkým na sociálnu inklúziu a boj proti chudobe, rozvoj verejných služieb poskytovaných komunitou v oblasti sociálnych služieb, zdravotníctva, bývania, vzdelávania, kultúry, športu a bezpečnosti.

Špecifický cieľ 2.2: • Podporovať sociálnu inklúziu prostredníctvom komunitne poskytovaných služieb
Špecifický cieľ 2.3: • Zabezpečiť efektívne, kvalitné a udržateľné služby sociálnej a zdravotnej starostlivosti pre všetky skupiny obyvateľstva

Opatrenie 2.3.1 Zvýšenie efektívnosti, flexibility a dostupnosti služieb zdravotnej starostlivosti
Aktivity
Podpora integrácie zdravotníckych služieb vrátane sociálnych služieb budovaním CIZS, nové procesné a diagnostické
Optimalizácia siete zdravotníckych zariadení (primárna zdravotná starostlivosť, špecializovaná zdravotná starostlivosť, ústavné zariadenia, dlhodobá zdravotná starostlivosť)
Podpora zdravia a predchádzanie zdravotným rizikám

Opatrenie 2.3.2 Zabezpečenie procesu DI
Aktivity
Rozvoj ambulantných , nepobytových sociálnych služieb poskytovaných komunitou
Vytvorenie nových a inovatívnych sociálnych služieb (využitie IKT, kombinácia služieb, mobilné služby a pod. vrátane preventívnych opatrení
Opatrenie 2.3.3 Vytváranie služieb poskytovaných komunitným spôsobom
Aktivity

Podpora vytvárania služieb poskytovaných v teréne, v prirodzenom prostredí

Opatrenie 2.4.1 Systémová podpora dostupného bývania /nájomného bývania
Aktivity
Obnova a budovanie cenovo dostupných bytov najmä pre mladé rodiny a osoby ohrozené sociálnym vylúčením

Opatrenie 2.4.2 Obnova existujúceho bytového fondu
Aktivity
Vytváranie nových modelov manažmentu existujúceho bytového fondu vrátane rôznych možností bývania (sociálne, núdzové, dočasné, štartovacie byty, byty s rôznym štandardom a pod.)

Opatrenie 2.5.1 Ochrana, obnova a revitalizácia pamiatkového fondu a dobudovanie kultúrnej infraštruktúry
Aktivity
Obnovenie najhodnotnejších objektov v rámci pamiatkového fondu a pamiatok

PRIORITNÁ OBLASŤ 3: Konkurencieschopná ekonomika – udržateľné a konkurencieschopné miestne ekonomiky
Prioritná oblasť je zameraná hlavne na podporu podnikania, rozvoja cestovného ruchu, kreatívnej ekonomiky, inovácií, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva a tvorbu nových pracovných miest.

Špecifický cieľ 3.1: • Zvýšiť inovačnú schopnosť v priemysle a službách

Opatrenie 3.1.1 Využívanie existujúcich priemyselných zón a nevyužitých priestorov pre hospodársky rast
Aktivity
Identifikovať a propagovať priemyselné zóny a nevyužívané objekty na území kraja a podporovať vznik podnikateľských aktivít a vznik nových pracovných miest
Vytvoriť stálu komunikačnú platformu medzi podnikateľskými subjektmi a samosprávou vrátane špecializovaných agentúr a inštitúcií /SARIO, SBA a pod.
Podporovať podnikateľské aktivity využívajúce domácu surovinovú základňu a ľudské zdroje

Opatrenie 3.1.2 Podpora spoločných projektov inštitúcií VaV, podnikateľských subjektov a vzdelávacích inštitúcií
Aktivity
Vytvorenie spoločnej komunikačnej platformy medzi výskumno-vývojovými inštitúciami a podnikateľskou sférou

Opatrenie 3.3.2 Dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu
Aktivity
Vytvoriť sieť udržiavaných turistických, náučných chodníkov a cyklotrás

Opatrenie 3.4.1 Prepojenie odborného vzdelávania a prípravy s trhom práce a podnikaním
Aktivity
Podpora návratu osôb ohrozených sociálnym vylúčením na trh práce zlepšením prístupu k informačným, poradenským službám

Opatrenie 3.4.2 Podpora sociálnej ekonomiky
Aktivity
Vytváranie subjektov sociálnej ekonomiky, podpora flexibilných foriem zamestnávania

Program rozvoja obce Tajov 2021 - 2028 je v súlade s požiadavkami záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) na záväznú časť ÚPD obce Tajov.

ÚPN VÚC Banskobystrického kraja schváleného vládou SR uznesením č.394 z 9.6.1998 a jeho zmeny a doplnky riešia rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené hlavne:

- rekonštrukcia cesty č. I/66 v úseku Slovenská Ľupča – Brezno (kategória S 22,5/80,100; úsekovo R 22,5/80,100)

- návrh trasy E 77 Banská Bystrica – Slovenská Ľupča – Korytnica so zatunelovaním trasy pri obciach Moštenica a Hiadeľ
- elektrifikácia celoštátnej žel. trate Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany
- predĺženie pohronského SKV s napojením sídiel po trase
- výstavba zariadení na využitie miestnych zdrojov energie
- vybudovať sieť digitálnych ústrední na všetkých úrovniach

Zhodnotenie a požiadavky záväznej časti nadradenej ÚPD - <u>Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC)</u> / výber častí vo vzťahu ku územiu mikroregión Kremnické vrchy – východ.

<u>I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia</u>

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry a hospodárstva

...

1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov,

1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať a rešpektovať ich špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru.

1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centrám podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,

...

2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii, v súlade s platnou legislatívou

2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitný režim hospodárenia (chránené územia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodárenských zdrojov) v zmysle platnej legislatívy,

2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom a s prioritným cieľom udržania biodiverzity a trvalo udržateľného rozvoja územia,

2.2.4. pri využívaní lesných pozemkov uplatňovať funkčnú diferenciáciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle platnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny, v národných parkoch vyhlasovať len lesy osobitného určenia a ochranné lesy, existujúce hospodárske lesy podľa možnosti prekategorizovať na lesy osobitného určenia,

2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,

2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva, prioritne v horských oblastiach s podporou tradičného pastevného odchovu hospodárskych zvierat, v súlade s ochranou životného prostredia a zdravou výživou,

2.2.9. vytvárať podmienky pre obnovu trvalých trávnych porastov v súlade s udržaním ekologickej stability územia a zachovania krajinného rázu,

...

Regionálny rozvoj

2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,

2.4.5. podporovať rozvoj výrob a služieb založených na využití domácich zdrojov,

...

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

3.1.6. pre dosiahnutie strategického cieľa a špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v kraji je v plánovaní a regulácii územného rozvoja potrebné za prioritné považovať:

...vedomostno-poznávacie štruktúry:

GEOPARKY – Banskoštiavnický, Banskobystrický, Novohradský,

mototuristické trasy:

...Slovenská banská cesta (Malé Karpaty – Štiavnicko-bystrická oblasť – Rudohorie),

Železná cesta (v rámci programu „Európske kultúrne cesty priemyselných pamiatok“ – trasa: Košický kraj - Červená Skala - Muráň - Tisovec - Hnúšťa - Sirk - Jelšava - Štítnik - Kunova Teplica -Tornaľa - Kráľ – Maďarská republika)

! cyklomagistrály:...

Zelená stuha Pohronia

! vodná turistická trasa: rieky Hron a Ipeľ

3.1.7. v horskom turizme plne využiť potenciál pre rozvoj zimných lyžiarskych športov v jestvujúcich turistických strediskách, podmienený dosiahnutím konsenzu s orgánmi ochrany prírody a krajiny, umožňujúceho ich funkčné rozšírenie a prípadnú integráciu do aglomerácií. Rozvoj zamerať na dobudovanie rekreačnej vybavenosti a dopravnej a technickej infraštruktúry pre zabezpečenie celoročného využívania ich kapacít,

3.4. Rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest,

3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia a jeho okolia,

3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity,

3.5. Zvyšovať kvalitu vybavenosti jestvujúcich stredísk cestovného ruchu na území národných parkov a veľkoplošných chránených území prírody len v súlade s ekologickou únosnosťou dotknutých a nadväzujúcich lokalít

3.5.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia,

3.6. Rozvoj vybavenosti pre rekreáciu a turizmus v nových, doteraz neurbanizovaných lokalitách a v strediskách cestovného ruchu umožniť len v súlade so schváleným programom, alebo plánom rozvoja obce, mesta, alebo regiónu a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Na územiach s 3. až 5. stupňom ochrany a v územiach európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, nezakladať nové lokality a strediská rekreácie, športu a turizmu.

3.7. Zvyšovať kvalitatívny štandard jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky na území Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Muránska planina, Národného parku Veľká Fatra, Národného parku Slovenský raj a v Chránenej krajinnej oblasti Poľana, len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou.

3.8. Viazať lokalizáciu služieb zabezpečujúcich proces rekreácie a turizmu prednostne do zastavaného územia sídiel s cieľom zamedziť neodôvodnené rozširovanie rekreačných útvarov vo voľnej krajine, pričom využiť aj obnovu a revitalizáciu historických mestských a vidieckych celkov a objektov kultúrnych pamiatok.

3.15. Vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.

3.16. Využiť bohatý kultúrno-poznávací potenciál územia na rozvoj poznávacieho a rekreačného turizmu.

3.17. Zabezpečiť podmienky pre vytvorenie komplexného informačného systému regiónu ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja cestovného ruchu a informovanosti o atraktivitách Banskobystrického kraja, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.

3.18. Podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.

4.10. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).

4.14. Podporovať ťažbu nerastov len v územiach kde sa pri realizácii ťažby nepredpokladajú jej negatívne dopady na životné prostredie, vznik environmentálnych záťaží, záujmy ochrany prírody a krajiny, terénny reliéf a súčasnú krajinnú štruktúru. Podporovať len takú ťažbu nerastov, ktorá nepoužíva technológiu kyanidového lúhovania.

4.15. Zabezpečiť ochranu všetkých vodných zdrojov v rozsahu ich vymedzených ochranných pásiem na území kraja využívaných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.

5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva

5.4.5. podporovať iniciatívu obcí na vytváranie a odborné vedenie evidencie pamätihodností jednotlivých obcí ako významného dokumentu o kultúrnom dedičstve a histórii špecifických regiónov na území Banskobystrického kraja.

5.5. Zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaným, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám, v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu.

5.7. Podporovať ochranu vedeckých a technických hodnôt: banské a hutnícke diela – šachty, štôlne, tajchy, huty, hámre, valkovne a pod., vybraté typické remeselnícke a priemyselné objekty...

...

7.1.12. v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych technických a biotechnických opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí,

protipovodňových línií a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu,

7.1.13. v zmysle platnej legislatívy zabezpečiť stanovenie rozsahu inundačných území tokov a pri ich využívaní rešpektovať ustanovenia platnej legislatívy o ochrane pred povodňami,

...

7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje

7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, s uprednostnením sídiel bez perspektívy zásobovania zemným plynom,

7.3.8. podporovať v oblastiach s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov pre potreby obyvateľov a služieb

- **Regionálny systém ekologickej stability** okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhuje ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.
  ÚSES: je zdokumentovaný v územnom pláne obce Tajov, v kapitole 13.

- **Územný plán obce** – obec Tajov má vypracovanú ÚPD, resp. platný územný plán z roku 2010 v znení zmien a doplnkov 1, 2.

ROEP a Pozemkové úpravy

Obec má spracovaný dokument ROEP (situáciou v ROEP a pozemkových úpravách): ukončený 2011.

Tabuľka č. 49: **Situácia v ďalších rozvojových dokumentáciách**

Obec	Názov a druh dokumentácie	Spracovateľ	Programovacie obdobie alebo rok spracovania
Tajov	Rekonštrukcia elektrickej prípojky na futbal. ihrisku	Ing. V, Bubniak	2014
	Protipovodňová ochrana na potoku Tajovský, Kordícky	STvS servising	2011-2014

Zdroj: obec Tajov 2021

Tabuľka č. 50**: Situácia v Programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja**

Obec	Názov PHSR	Programovacie obdobie
Tajov	PHSR Tajov 2014-2020	2014 - 2020

Zdroj: obec Tajov, 2021

Pre územný a investičný rozvoj obce majú charakter zákona schválené územnoplánovacie dokumenty, ktoré v zmysle ustanovení stavebného zákona vo svojich záväzných častiach stanovujú regulatívy a limity rozvoja územia, pre ktoré sú spracované. Nadradenou územnoplánovacou dokumentáciou pre obec Tajov je **Územný plán veľkého územného celku Banskobystrický kraj.**
Dňa 28.10.2010 bol uznesením č.29/2010 obecného zastupiteľstva v Tajove schválený nový územný plán.

V nasledujúcom období obecné zastupiteľstvo v Tajove v zmysle platnej legislatívy schválilo tieto zmeny a doplnky územnoplánovacej dokumentácie obce:

Tabuľka č.51**: Stav schválenej územnoplánovacej dokumentácie a územnoplánovacích podkladov**

Názov	Spracovateľ	Rok spracovania	Schválenie Číslo uznesenia
Územný plán obce Tajov	Projektová kancelária A.U.R.A. Ateliér urbanizmu a architektúry, Ing. arch. Jozef Dižka	2010	28.10.2010 č. uzn. 29/2010
Územný plán obce Tajov Zmeny a doplnky č 1	Projektová kancelária A.U.R.A. Ateliér urbanizmu a architektúry, Ing. arch. Jozef Dižka	2013	4.4.2013 uzn. č. 8/2013
Územný plán obce Tajov Zmeny a doplnky č 2	Ing. arch. Vlasta Ilievová - SANTA	2015	11.6.2015 uzn. č. 20/2015

Zdroj: obec Tajov 2021

V ďalšom období sa územnoplánovacia dokumentácia bude aktualizovať podľa aktuálnych potrieb, v súlade s platnou legislatívou.
Územný plán obce Tajov stanovil koncepciu dlhodobého územného rozvoja obce a zásady jeho funkčného a priestorového usporiadania.

2.15.1 Hlavné smery a podmienky rozvoja podľa územného plánu – 08.2010

Cieľom rozvoja obce je zabezpečiť pre obyvateľov kvalitné životné prostredie s dobre fungujúcou občianskou a technickou vybavenosťou, vytvoriť podmienky pre pracovné príležitosti vo výrobe, službách, agroturistike a rekreácii. Návrhovým obdobím je rok 2020, s výhľadom do roku 2030. Hlavné ciele a problémy, ktoré územný plán rieši sú nasledovné :

- vytvárať urbanistickú koncepciu rozvoja obce v základných funkčných zložkách a stanovuje optimálne podmienky pre zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja obce,
- stanovuje zásady rozvoja územia pre bývanie, pre rekreačné funkcie, pre hospodárske aktivity,
- stanovuje zásady rozvoja dopravného systému a technického vybavenia územia obce s návrhom vymedzenia potrebných plôch s technickým riešením,
- stanovuje podmienky ochrany prvkov územného systému ekologickej stability vo vzťahu k rozvojovým zámerom obce,
- stanovuje limity a regulatívy urbanistickej koncepcie s optimálnym usporiadaním priestorovej štruktúry obce a jej katastrálneho územia,
- stanovuje priority pri realizácii verejnoprospešných stavieb a plôch.

Koncepcia návrhu ÚPN obce Tajov je zameraná na riešenie územnotechnických problémov a potrieb obce, odstránenie disproporcií a závad, vymedzenie rozvojových plôch pre bytovú výstavbu, pre dopravu, pre drobnú remeselnú výrobu, pre kultúrnu, športovú a rekreačnú vybavenosť, pre tvorbu a ochranu životného prostredia.

Urbanistický návrh vychádza z prírodných, územnotechnických a priestorových podmienok územia a z dosiahnutého stupňa rozvoja urbanistickej štruktúry obce Tajov s ohľadom na dopravnú i optickú blízkosť okresného mesta Banská Bystrica.

Podľa urbanistického návrhu obec bude plniť a rozvíjať nasledovné funkcie:

- obytnú
- rekreačnú
- výrobnú
- dopravnú

Návrh ÚPN zachováva kompozičné a priestorové usporiadanie obce. Navrhuje prestavbu centrálneho priestoru s usporiadaním jednotlivých druhov dopráv – automobilovej, pešej a statickej posilnením pohybu pre peších a zvýraznením plôch pre oddych.

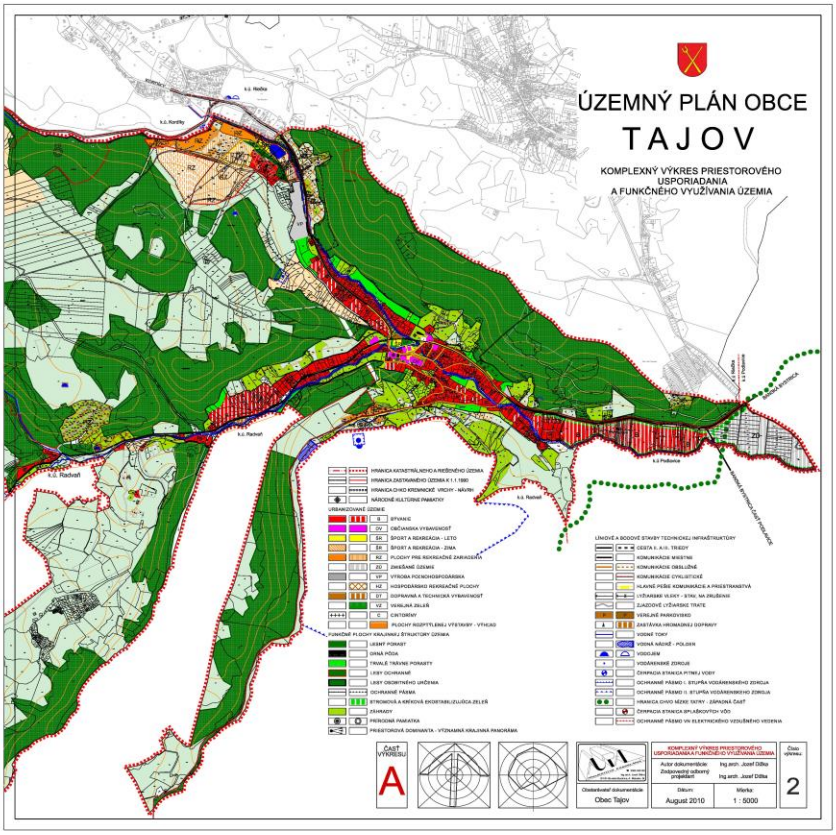
Návrh urbanistickej koncepcie obce a jej okolia dodržuje a uplatňuje nasledujúce zásady:

- rešpektuje pôvodný vidiecky charakter zástavby, naj mä jej výškovú hladinu a urbanistickú mierku,
- zachováva historickú panorámu obce,
- pre funkčné plochy bývania stanovuje zásady pre dodržiavanie uličných čiar pôvodnej zástavby, voľné prieluky dopĺňuje tak, aby sa dotvárala súčasná podoba ulíc a verejných priestorov,
- pri novej výstavbe je dodržaná výšková hladina s priestorovou väzbou bez narušenia výškovej hladiny pôvodnej zástavby,
- sústreďuje funkčné plochy do urbanisticky jednotných celkov, zastavaná plocha obce - funkčná plocha bývania a vybavenosti, časť stredová – funkčná plocha pre rekreačné zariadenia a pohybovú rekreáciu, časť podhorská - funkčná plocha pre rekreačné zariadenia a pohybovú rekreáciu,
- funkčné využívanie územia krajiny zachováva jej súčasné priestorové usporiadanie.

Súčasné zastavané územie obce sa bude rozvíjať smerom východným.
Neurbanizované prostredie je určené pre poľnohospodársku a lesnú výrobu nebude zastavované. Jeho usporiadanie sa bude riadiť podmienkami ochrany prírody a krajiny určenými zákonom.

Vymedzenému funkčnému využitiu urbanizovaného a neurbanizovaného územia musí zodpovedať spôsob jeho užívania a najmä ú čel umiestňovaných a povoľovaných stavieb vrátane ich zmien a zmien v ich užívaní. Stavby a iné opatrenia, ktoré funkčnému využitiu územia nezodpovedajú, nesmú byť na tomto území povolené.

Komplexný urbanistický návrh:
Zdroj: územný plán obce

Majetok obce a investičné aktivity obce v posledných 5 rokoch, plánované investičné aktivity

Tabuľka č. 52: **Majetok obce**

Obec	Celková nadobúdacia hodnota majetku obce v EUR	Celková posledná účtovná hodnota majetku v EUR k 31.12.2020
Tajov		564 850,32

Zdroj: obec Tajov, 2021

Vymedzenie majetku obce:

1. Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce vrátane finančných prostriedkov a majetkove práva obce.
2. Majetok obce tvoria najmä:
   a) veci, ktoré na základe zákona č.138/1991 Zb. o majetku obci v znení neskorších predpisov prešli z majetku
   Slovenskej republiky do vlastníctva obce,
   b) veci, ktoré obec nadobudlo na základe kúpnej zmluvy, darovacej zmluvy, zámennej zmluvy,
   c) veci a súvisiace majetkove práva, ktoré obec získa pri hospodárení s vlastným majetkom, v rámci svojej činnosti, pri plnení úloh vyplývajúcich mu zo zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších
   predpisov,
   d) majetkove práva vrátane pohľadávok a záväzkov,
   e) cenne papiere,
   f) obchodne podiely v obchodných spoločnostiach, v ktorých je obec spoločníkom,
   g) iné majetkove práva.

2.16 Inteligentné riešenia

Obec Tajov sa venuje inovatívnym a inteligentným riešeniam predovšetkým v oblasti modernizácie verejnej správy a v oblasti zlepšenia života jej obyvateľov. Obec aktívne spolupracovala pri

zabezpečení rozvodu širokopásmového internetu, rozvodu optickej siete, obnove verejného osvetlenia s úsporou elektrickej energie, hospodáreniu s odpadmi a komunikácii s občanmi obce.
Obec je otvorená moderným a inteligentným riešeniam pri riešení parkovania v obci s aktívnou participáciou vlastníkov pozemkov, využitiu elektromobility a cyklodopravy a komunikácii cez aplikáciu v obraze, čím obec smeruje k budovaniu lepšej komunikačnej platformy smerom k občanovi obce.
Obec je otvorená SMART Cities riešeniam verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov a iné)
Základné faktory a ukazovatele, ktoré spôsobujú vznik rozdielov pri implementácii **SMART agendy**:
Šesť „inteligentných - smart" pilierov tvorí:
• hospodárska dynamika a inovácie (inteligentné hospodárstvo)
• udržateľnosť životného prostredia (inteligentné životné prostredie)
• kvalita správy (inteligentné spravovanie)
• zjednodušenie dostupnosti (inteligentná mobilita)
• ľudský kapitál (inteligentná spoločnosť)
• kvalita života (inteligentný život)

2.17 Realizovaný rozvoj

Projekt:	**Rekonštrukcia budovy starej školy**
Podporil:	Úrad vlády SR, Obec
Rok:	2020
Rozpočet:	96 249 EUR (50 000 EUR z úradu vlády, 46 249 EUR z rozpočtu obce)
Projekt:	**Rekonštrukcia spálne materskej školy**
Podporil:	Obec
Rok:	2020
Rozpočet:	1 417 EUR
Projekt:	**Monografia obce Tajov**
Podporil:	Ministerstvo kultúry SR, obec
Rok:	2019
Rozpočet:	10 207 EUR (7 000 EUR MK SR, 3 207 EUR obec)
Projekt:	**Obstaranie projektovej dokumentácie na rekonštrukciu školy**
Podporil:	Obec
Rok:	2019
Rozpočet:	4 950 EUR
Projekt:	**Vybudovanie chodníka na cintorín**
Podporil:	Obec
Rok:	2018
Rozpočet:	26 471 EUR
Projekt:	**Obstaranie projektovej dokumentácie – Tajov ochrana pred povodňami**
Podporil:	Obec
Rok:	2018
Rozpočet:	7 258 EUR
Projekt:	**Rekonštrukcia priestorov materskej školy**
Podporil:	Obec
Rok:	2017
Rozpočet:	20 230 EUR
Projekt:	**Obstaranie projektovej dokumentácie - Tajov ochrana pred povodňami**
Podporil:	Obec
Rok:	2017
Rozpočet:	4 858 EUR
Projekt:	**Syko – geodetické zameranie**
Podporil:	Obec
Rok:	2017
Rozpočet:	14 400 EUR
Projekt:	**VM Florián varovný systém**
Podporil:	Obec
Rok:	2017
Rozpočet:	2 551 EUR
Projekt:	**Geodetické zameranie cintorína**
Podporil:	Obec
Rok:	2016
Rozpočet:	1 445 EUR
Projekt:	**Rozšírenie verejného osvetlenia**
Podporil:	Obec

Rok:	2016
Rozpočet:	1 604 EUR
Projekt:	**Detské ihrisko – domček so šmýkačkou**
Podporil:	Obec
Rok:	2016
Rozpočet:	1 240 EUR
Projekt:	**Zaobstaranie projektovej dokumentácie – chodník na cintorín**
Podporil:	Obec
Rok:	2016
Rozpočet:	5 928 EUR
Projekt:	**Zaobstaranie projektovej dokumentácie - Tajov ochrana pred povodňami**
Podporil:	Obec
Rok:	2016
Rozpočet:	2 400 EUR
Projekt:	**Zaobstaranie projektovej dokumentácie – rekonštrukcia pamätný dom JGT**
Podporil:	Obec
Rok:	2016
Rozpočet:	1 100 EUR
Projekt:	**Zaobstaranie projektovej dokumentácie materská škola**
Podporil:	Obec
Rok:	2016
Rozpočet:	4 104 EUR
Projekt:	**Výstavba šatní pre rozhodcov**
Podporil:	Obec
Rok:	2015
Rozpočet:	8 900 EUR
Projekt:	**Rozšírenie kamerového systému**
Podporil:	Obec
Rok:	2015
Rozpočet:	2 458 EUR
Projekt:	**Verejné osvetlenie – technické zhodnotenie**
Podporil:	Obec
Rok:	2015
Rozpočet:	477 EUR
Projekt:	**Obstaranie pozemkov**
Podporil:	Obec
Rok:	2015
Rozpočet:	5 633 EUR
Projekt:	**Dodávka a montáž bezdrôtového rozhlasu**
Podporil:	Ministerstvo financií SR, obec
Rok:	2014
Rozpočet:	9 500 EUR (8 000 EUR MF SR, 1 500 EUR obec)
Projekt:	**Obstaranie merača rýchlosti v obci**
Podporil:	Obec
Rok:	2014
Rozpočet:	2 388 EUR
Projekt:	**Oprava MŠ – 1 128 €**
Podporil:	Obec
Rok:	2014
Rozpočet:	1 128 EUR
Projekt:	**Obstaranie smrekových lavíc – 20 ks**
Podporil:	Obec
Rok:	2014
Rozpočet:	1 020 EUR

Zdroj: obec Tajov, 2021

2.18 Finančná analýza

Tabuľka č. 53 - 55: **Prehľad domácich finančných zdrojov**

Domáce zdroje					
Štátne zdroje					
kód	**Názov**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
111003	Výnos dane z príjmov poukázaný územnej	181 063,51	198 125,92	223 952,83	222 976,11

	samospráve				
312001	Transfer zo štátneho rozpočtu	11 803,61	8 636,75	13 948,37	22 978,47

Zdroj: OcÚ Tajov, 2021

Domáce zdroje					
Obecné zdroje					
kód	**Názov**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
121001	Z pozemkov	11 739,16	14 431,47	13 156,91	13 197,94
121002	Zo stavieb	15 008,21	13 641,41	14 403,34	14 573,26
121003	Z bytových a nebytových priestorov v bytovom dome	0	0	0	0
130	Dane za tovary a služby	17 877,89	17 286,17	16 481,21	18 660,10
210	Príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku	1 497,60	1 872,60	1 857,60	986,96
220	Administratívne a iné poplatky a platby	10 577,63	15 149,48	17 434,31	13 395,48
230	Kapitálové príjmy	0	0	0	0
240	Úroky z domácich úverov, pôžičiek a vkladov	5,90	86,44	96,31	85,95
290	Iné nedaňové príjmy	4 831,91	2 611,20	682,88	160,32

Zdroj: OcÚ Tajov, 2021

Domáce zdroje spolu				
Názov	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Štátne zdroje	192 867,12	206 762,67	237 901,20	245 954,58
Obecné zdroje	61 538,30	65 078,77	63 792,52	61 060,01

Zdroj: OcÚ Tajov, 2021

3. SWOT analýza

3.1 Vnútorná SWOT analýza (obec)

obec Tajov

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
• prejazdná obec alt. centrum mikroregiónu a vstup do rekreačných oblastí Kremnických vrchov • história (tradície + pamätné miesta, J.G. Tajovský, J. Murgaš) • Tajovská kopa -prírodné pamiatky • prírodné prostredie Kremnických vrchov – okolie obce • zdravé prostredie s peknými výhľadmi – Košiarovo, Kalvária • zrekonštruovaný Gorgeyho tunel • vybudovaný nový chodník na Kalváriu • blízka poloha k mestu • sakrálne stavby –kostol s osvetlením, kalvária • dobré priestorové možnosti centra obce -Pľac (notárska záhrada + námestie) • zachovalá ľudová architektúra • pošta • knižnica – súčasť Obecného úradu	• prejazdná obec - negatívne vplyvy (životné prostredie a doprava), a bezpečnosť • chýbajú chodníky popri hlavnej ceste – neriešiteľné, nedovoľujú technické parametre • nevyhovujúce miestne komunikácie smer bývalý Hotel Lesák, smer Kopanice • chátrajúce obecné budovy (bývalá mliekareň, požiarna zbrojnica) • predimenzovaná doprava v čase sezóny • znečisťovanie potoka nedokončenou kanalizáciou • neregulovaný potok (Kordícky, Králický, Tajovský) • nedostatočný tlak vody • chýbajú odstavné plochy (cintorín) • chýbajú zábradlia popri potoku (Jabríková), ťažko riešiteľné, úzka komunikácia, v zime by neprešiel traktor počas údržby ciest • slabý záujem občanov o veci verejné • zaniknuté ochotnícke divadlo • napriek investíciám obce Pamätný dom J.G.T

• materská škôlka zrekonštruovaná • dobrá sieť pevná aj mobilná • ihrisko svojpomocne vybudované, v zime klzisko • lyžiarsky vlek (400m)-Gajdoš • dobre fungujúci klub dôchodcov, stretnutia aj v rámci MKVV • ubytovacie a stravovacie zariadenia (Holub, Villa 27, Autocamping-ATC, Penzión Slniečko) • podujatia organizované kultúrnou komisiou (Jánska hostina, fašiangy, karneval na ľade, Deň matiek, výročia, jubileá, stretnutia) • autoservis • futbalové ihrisko so zastrešenými šatňami, • futbalový oddiel TJ Slovan Tajov, výborné športové výsledky • občianske združenie Tajovská kopa • kanalizácia 100% napojenosť • prírodný amfiteáter za Domom J.G.T. • zrekonštruovaná budova Starej školy • vybudované verejné WC • vybudovaný chodník na cintorín s osvetlením a vstupnými bránami • Divadlo U Greškov • regionálna spolupráca obce • členstvo OOCR • vykurovanie obecných budov biomasou • Cvičenie žien na obecnom úrade • Fungujúci klub nadšencov KARATE • Pľac – priestor na spoločenské podujatia • Obecný traktor čistenie a údržba cestných komunikácií	a rodný dom Jozefa Murgaša netvorí príjem do obce (prevádzkovateľ -Lit. a hudobné múzeum v meste) • zanedbaná starostlivosť o pasienky, nevyužívaný pôdny fond • časť Beňová v alarmujúcom stave, invazívne rastliny, rozmáhajú sa už aj na smer Králiky • chýba chodník od Riečan vody do Tajova aj osvetlenie, nebezpečenstvo stretu s divou zverou • chýba osvetlenie v nových IBV (cesta druhej triedy pod správou mesta BB) • chýba multifunkčné ihrisko • chýba osveta na separovaný zber, obyvatelia neseparujú, ignorujú a porušujú pravidlá • Kostol na kalvárii v zlom technickom stave - fasáda • v časti Čelienec chýba vodovod • hrob J. G. Tajovského v zlom stave • kúrenie tuhým palivom • chýba oplotenie cintorína • koronakríza • izolácia obyvateľov a málo stretnutí
PRÍLEŽITOSTI	**RIZIKÁ**
• upevnenie štátnych ciest (rozšírenie a chodníky), zvýšenie bezpečnosti • využitie baníckej a hutníckej histórie v cestovnom ruchu • realizácia sochárskych pomníkov osobnostiam Tajova (JGT, Murgaš) • vybudovanie pomníku padlých občanov II. sv volny pri oslobodzovaní • dobudovanie centra obce a využitie voľných plôch • využitie požiarnej zbrojnice pre verejné záujmy • zasnežovanie + umelé osvetlenie areálu vleku • zlepšenie podmienok pre obnovu divadelnej tradície • využitie pamiatok pre občianske a obecné účely • využiť hodnoty obce pre poznávací turizmus – náučné trasy ako chodníky a cyklochodníky • dostavať nové domy na bývanie (Beňová, Požiarovo, Hrádok) • zapojiť mladých do diania v obci mladých	• nedostatok sociálnych kontaktov v dôsledku koronakrízy, pandémie • existujúce domy popri ceste (nemožno rozšíriť komunikácie) • hrozba povodní na Tajovskom potoku • zvýšená doprava do rekreačných stredísk Králiky, Kordíky, Tajov - smer Kordíky • negatívne vplyvy na kvalitu bývania (hluk, doprava, bezpečnosť) • kúrenie tuhým palivom • zosuvy a erózie pôdy • zarastanie pozemkov neudržiavaním krajiny • nárast nezamestnanosti a prehlbovanie chudoby na Slovensku • nepriaznivé legislatívne podmienky pre podnikanie • znižovanie rozpočtu vidieckych obcí na Slovensku • znižovanie podielových daní (cca o 3000 EUR menej ako rok 2019) • neúspech v získavaní podpory z EÚ fondov v rozvoji obce (aj v realizácii programu LEADER 2014-2020) **VÍZIA**

	„Obec s kvalitným bývaním, ktorá bude centrom mikroregiónu (úrady, obchody, služby atď.)“

4. Hodnotenie

4.1 Sociálna a ekonomická analýza problémov

Akčná plánovacia skupina v súlade s vonkajším odborníkom zhodne konštatovala hlavné rozvojové problémy. Problémy vznikajú ako dôsledok následných príčin, ktoré problémy vyvolávajú. Problém je stav, kedy vzniká rozpor medzi želaným stavom a stavom identifikovaným, teda skutočným. Analýza problémov rieši vyhľadanie príčin pomenovaného problému.
Počas prác na analýzach stavu v rozvoji obce a SWOT analýzach boli problémy identifikované v rôznych oblastiach života v obci raz ako príčiny, inokedy ako dôsledky iných príčin. Nevyhovujúci stav resp. stav, ktorý je neželaný, riešime stratégiou jednotlivých kokov na odstraňovanie resp. elimináciu príčin. Riešenie problémov využíva silné stránky obce, jeho potenciál a možnosti. Analýza problémov predstavuje kľúčové východisko pre stanovenie strategického cieľa a špecifických cieľov podľa oblastí záujmu v rozvoji obce.

Potenciál OBCE pre trvalo udržateľný rozvoj

Výhody a nevýhody obce z hľadiska polohy v regióne

1.VÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:
Obec Tajov je prejazdná obec v rámci mikroregiónu do obcí Kordíky a Králiky. Uvedená poloha obce jej spôsobuje čiastočné narušenie pokoja a života v obci. Obec sa nachádza v území s bohatými prírodnými hodnotami s predpokladmi rozvoja.

- Poloha v spádovom území krajského mesta Banskej Bystrice s dostupnosťou nadštandardnej dopravnej infraštruktúry. Mestá Banská Bystrica a Zvolen plnia pre záujmové územie funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a aj funkciu centier zamestnanosti.
- Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere: západ - východ a sever – juh.
- V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač).
- Spádovým krajským mestom prechádza železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.
- Atraktívna krajina, vyvážená krajinná štruktúra, dramatický a zaujímavý reliéf.
- V území sa nachádzajú strediská cestovného ruchu nadregionálneho, celoštátneho až medzinárodného významu s perspektívami ďalšieho rozvoja.
- Významné kúpeľníctvo a zázemie zdravotnej a kúpeľnej turistiky v okolí mikroregiónu.

Miestni obyvatelia vidia z hľadiska polohy a lokality obce:

VÝHODY:
- Poloha obce bezprostredne pri meste Banská Bystrica
- Dostupnosť za prácou do mesta a okolia je priaznivá
- Existencia prírodných zdrojov

Najdôležitejšou komparatívnou výhodou je existencia prírodného potenciálu, a zariadení cestovného ruchu nielen na území obce ale aj v rekreačných obciach Kordíky a Králiky. Taktiež bohatá história (významné osobnosti Slovenska) a tradície obce s celoštátnym dosahom.

2. NEVÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:
- Poloha územia v blízkosti krajského mesta eliminuje záujem obyvateľov o vnútorný kultúrny a spoločenský život v území
- Prejazdná obec do Kremnických vrchov (Králiky a Kordíky) atakovaná zvýšenou sezónnou návštevnosťou s dopadmi z dopravy cez obec
- Problém situovania udržateľných obchodných, sociálnych, školských, kultúrnych a spoločenských služieb obyvateľstvu v obci

POTENCIÁL PRE TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

Prírodné zdroje

- Atraktívne prírodné prostredie, s prírodou nepoznačenou priemyselnou výrobou dáva predpoklady na rozvoj všetkých foriem cestovného ruchu a turistiky. Banskú minulosť územia je možné využiť v rámci cestovného ruchu ako súčasť Banskobystrického geoparku.
- Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku.
- Lesný pôdny fond poskytujúci drevnú surovinu na výrobky z dreva, stavebný materiál a pre energetické využitie. Lesy s bohatým zastúpením lesnej zveri podmieňujú rozvoj poľovníctva.

Ľudský potenciál

- Aktivizácia obyvateľov a zvýšenie ich záujmu o veci verejné.
- Využitie zručností ľudí vo všetkých oblastiach poľnohospodárstva, v lesnom hospodárstve, v spracovaní drevnej suroviny a v remeselnej výrobe.
- Zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Kvalitné a profesionálne služby sú základom úspechu v rozvoji všetkých druhov turizmu a rekreácie.
- Oživenie ľudových tradícií a zvyklostí, ktoré v uplynulých 50-tich rokoch takmer úplne zanikli, v objektoch ľudovej architektúry zriadenie expozícií ľudových tradícií, bývania a histórie jednotlivých obcí ale i mikroregiónu.
- Rozšírenie podnikateľských aktivít – v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, drevospracujúcich a potravinárskych remeslách, v tradičných ľudových remeslách, v službách pre rekreáciu a turizmus, v poľovníctve a doprave.
- Založenie, resp. obnovenie tradície trhov, jarmokov, kultúrnych festivalov a športových súťaží spoločne s obcami iných mikroregiónov, resp. udržanie a rozširovanie už existujúcich kultúrnych podujatí a aktivít.
- Vybudovanie cyklotrasy vedúcej všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcej všetky obce mikroregiónu.

Príležitosti rozvoja a odstránenie nedostatkov, ktoré brzdia rozvoj mikroregiónu

- Dobudovanie chýbajúcej technickej a environmentálnej infraštruktúry v čo najkratšom čase. Využiť k tomu všetky dostupné možnosti získavania finančných prostriedkov z podporných štátnych zdrojov a zdrojov EÚ.
- Zabezpečenie protipovodňovej ochrany územia.
- Rozšírenie siete zariadení sociálnej infraštruktúry o zložky, ktoré obohatia ponuku pre obyvateľov i návštevníkov.
- Vytvorenie nových pracovných príležitostí, ktoré pozdvihnú ekonomickú silu mikroregiónu, čo sa následne prejaví v priaznivejšom demografickom vývoji obcí, rozvoji sociálnej infraštruktúry obcí, v lepšej údržbe domového fondu i verejných priestranstiev.
- Vybudovanie ubytovacích a stravovacích kapacít, predovšetkým s využitím existujúcich objektov po ich rekonštrukcii. Systém založiť na malokapacitnom rodinnom a penziónovom spôsobe ubytovania a stravovania.
- Vybudovanie nových turistických a cykloturistických trás, odpočinkových, vyhliadkových a orientačných miest pre turistov.
- Vybudovanie informačného centra mikroregiónu s poskytovaním komplexných služieb, s prípadným spojením s cestovnou kanceláriou a s prepojením na celoštátny a medzinárodný informačný systém cestovného ruchu. Zlepšenie propagácie jednotlivých obcí a celého mikroregiónu.
- Zvýšenie osvety obyvateľstva prostredníctvom miestnych novín a informačných tabúľ.
- Zapojenie obce do verejno-súkromného partnerstva Miestnej akčnej skupiny Banskobystrický geomontánny park, v rámci ktorého sa realizuje aj regionálny rozvoj prístupom LEADER s dopadom na rozvoj obce z hľadiska podpory všetkých záujmových skupín obyvateľstva, nielen samosprávy.

Identifikované <u>problémy</u> z hľadiska širších vzťahov:

- nekoordinovaný rozvoj mikroregiónu
- nedostatočná ekonomická stabilita obcí
- slabá aktivita verejnosti v obciach na prospechu a rozvoji obcí, vládne pocit odovzdanosti a očakávania pomoci zvonku
- slabá podpora verejnoprospešných a ekonomických aktivít

- izolovaný rozvoj podnikania, nezáujem o spoluprácu s obcou a nezainteresovanosť na prospechu obcí
- nedostatočné profesionálne zázemie pre zabezpečovanie rozvoja (životné prostredie, miestny rozvoj a iné)
- znehodnocované krajinné prostredie obcí
- nedostatočná návštevnosť a obsadenosť lôžok v mikroregióne, stála rezerva
- zaťaženie územia nárazovým nekoordinovaným turizmom

Príčiny:

vnútorné

- nedostatok spolupráce medzi obcami, absentujú spoločné investície obcí, regulovaný cestovný ruch, účinná ochrana ŽP, spoločná sociálna politika, spoločný manažment a vyhľadávanie podporných zdrojov
- slabá spolupráca s podnikateľskou a občianskou verejnosťou v obciach
- nedôvera a nezáujem občanov, nízka angažovanosť občanov na veciach verejných a rozvoji obce
- nedostatočné malé a stredné podnikanie a malá ponuka služieb
- nedostatočné využitie existujúcich zdrojov, prírodných, ľudských
- neukončená technická vybavenosť
- nízka informovanosť verejnosti
- chýbajúci imidž a marketing územia

vonkajšie

- absencia sociálnych kontaktov v dôsledku pandémie - koronakrízy
- nedostatok finančných prostriedkov a existenčné problémy
- podnikatelia sú ekonomicky nezávislí na rozhodnutiach obcí a ich prospechu (daňová politika)
- nízka podpora zo strany štátu, málo podporných programov pre rozvoj
- tlak investícií zvonku na úkor domáceho prostredia (kto má peniaze ovplyvňuje rozhodovanie)
- nepriaznivé podnikateľské prostredie malému a strednému podnikaniu
- rozhodovanie z centrálnej úrovne bez účasti obcí (štátna správa, štátne cesty a i.)

STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

Strategická a Programová časť obsahuje :

1. zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce
2. inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce,
3. finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce,
4. systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
5. časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce.

Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu, rozpočtu EÚ a z doplnkových zdrojov **podľa § 4 zák. č. 539/2008 Z.z.v znení neskorších predpisov.**

Vízia *(dlhodobá):*

Chceme, aby bolo v Tajove kvalitné bývanie a aby sa obec Tajov stala centrom mikroregiónu Kremnické vrchy východ v rozvoji cestovného ruchu.

Vízia s dlhodobým časovým horizontom má v podstate nemenný charakter od roku 2005 kedy bola pomenovaná akčnou plánovacou skupinou počas prípravy I. verzie PHSR na roky 2004-2007 a 2007-2013. Počas uplynulého obdobia do roku 2021 v rozvoji obce nedošlo k takým celospoločenským zmenám a lokálnym zmenám, že by to vyvolalo tak závažný obrat v smerovaní rozvoja oproti roku 2014. Počas obdobia realizácie programu rozvoja do roku 2020 neprešla obec takou výraznou zmenou, ktorá by ovplyvnila základné smerovanie rozvoja obce aj v budúcom období do roku 2028.

PRIORITY V ROZVOJI OBCE: (v poradí)

1. **TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**
2. **ROZVOJ ĽUDÍ**
3. **MATERIÁLNY A FYZICKÝ ROZVOJ**
4. **EKONOMICKÝ ROZVOJ**
5. **ÚZEMNÁ SPOLUPRÁCA**

Programovanie a tvorba strategických cieľov.

1. Strategický cieľ a opatrenia (plánovacie obdobie 2021 – 2028)

Strategický cieľ 2021 – 2028

Vybudovaním nástupného centra do rekreačných území v Kremnických vrchoch – východ a zlepšením podmienok pre bývanie, oddych a prácu obyvateľov dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia obce Tajov

ŠPECIFICKÉ CIELE A OPATRENIA

číslo	Špecifický cieľ	
	č.	Opatrenie
	BUDOVAŤ OBEC S KVALITNÝM ŽIVOTNÝM PROSTREDÍM	
		Obnova obce – zlepšenie vzhľadu a kvality prostredia a eliminácia rizík z ohrozenia kvality životného prostredia
	BUDOVAŤ MODERNÚ OBEC V PRIAZNIVOM SOCIÁLNOM PROSTREDÍ	
		Zlepšovanie materiálneho a technického stavu základnej, dopravnej a technickej infraštruktúry a tvorba podmienok pre kvalitné bývanie, oddych, šport a regeneráciu
		Modernizácia verejnej správy a budovanie informačnej spoločnosti
		Budovanie miestnej komunity, zavádzanie riešení a prevencie voči nárastu skupín odkázaných na sociálnu pomoc a sociálne začlenenie ohrozených skupín obyvateľov do života obce
		Podpora a rozvoj podnikania zlepšením príjmov obce zvýšením návštevnosti a ponukou produktov a služieb v cestovného ruchu
	BUDOVAŤ UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ V MESTSKOM REGIÓNE BANSKÁ BYSTRICA A OKOLIE	
		Tvorba podmienok územnej spolupráce udržateľného mestského rozvoja (územie UMR) a implementácia Stratégie UMR v mestskom prostredí (integrované územné investície)

Špecifický cieľ 1:

OPATRENIE 1.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	**Vybudovaním nástupného centra do rekreačných území v Kremnických vrchoch – východ a zlepšením podmienok pre bývanie, oddych a prácu obyvateľov dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia obce Tajov.**
PRIORITA	***TVORBA A OCHRANA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA***
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	**1. Budovať obec s kvalitným životným prostredím**
OPATRENIE	**1.1. OBNOVA OBCE – ZLEPŠENIE VZHĽADU OBCE A KRAJINY A ELIMINÁCIA RIZÍK Z OHROZENIA KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA**
AKTIVITY	1. Tvorba stratégií a koncepcií a miestneho manažmentu (odpadové, energetické hospodárstvo a iné). 2. Dobudovanie, rekonštrukcia a modernizácia existujúcej technickej environmentálnej infraštruktúry (dobudovanie vodovodu, vybudovanie kanalizácie a ČOV, nové zdroje pitnej vody podľa potrieb rozvoja a pod.). 3. Aktivity zamerané na odstraňovanie negatívnych vplyvov činností znečisťujúcich a ohrozujúcich životné prostredie obyvateľov (skládky odpadov, znečisťovania ovzdušia vykurovaním a spaľovaním odpadu lokálnymi zdrojmi, priesaky látok do spodných vôd a pod.). 4. Preventívne opatrenia na ochranu pred povodňami a vodnou eróziou mimo vodných tokov a nádrží vodohospodárskeho významu. 5. Aktivity zamerané na zabezpečenie protipovodňovej ochrany územia – úpravy a regulácie vodných tokov, rekonštrukcie a úpravy mostov a lávok ponad vodné toky, riešenie odvodnenia z miestnych spevnených komunikácií - rigoly, priekopy atď. 6. Zavádzanie kvalitných a efektívnych systémov nakladania s odpadmi a ich likvidácie (z výroby, TKO) 7. Pravidelný monitoring znečisťovania životného prostredia a riešenie vzniknutých problémov (voda, pôda, ovzdušie, hluk), miestna kontrola. 8. Aktivity na zlepšenie kvality povrchových tokov. 9. Riešenie environmentálne vhodného odpadového hospodárstva podnikov, obce a z výrobných prevádzok. 10. Aktivity zamerané na elimináciu znečistenia zložiek životného prostredia (voda, pôda, ovzdušie, hluk). 11. Zvyšovanie účinnosti separovaného zberu (systém zberu, technické riešenie, zintenzívnenie využívania Centrum zhodnocovania odpadov). 12. Aktivity zamerané na uplatňovanie alternatívnych foriem výroby energie, vykurovania a likvidácie odpadov (biologické ČOV, vykurovanie biomasou, výroba elektrickej energie a pod.). 13. Odstraňovanie neregistrovaných skládok TKO. 14. Aktivity na podporu environmentálneho vzdelávania znečisťovateľov ŽP a environmentálneho manažmentu. 15. Aktivity zamerané na uplatňovanie krajinno-ekologických opatrení (súlad výroby a prírodného

	a krajinného potenciálu). 16. Obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, (eliminácie erózie a zosuvy pôdy, úpravy a regulácie v krajine, vodné toky, rekultivácie, ozdravenie sídelnej a krajinnej zelene, pozemkové úpravy, revitalizácie krajiny a parkov, obnova lúčnych, lesných plôch a pod.). 17. Obnova a následná starostlivosť o prírodné lokality, (ekosystémy, biotopy, korytá potokov, prameňov a minerál. prameňov, odpočívadlá, chodníky, apod.). 18. Ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability vrátane spodných vôd a minerálnych prameňov. 19. Dobudovanie a údržba parkových plôch a verejnej zelene. 20. Ozdravenie prírodného prostredia krajiny (studničky, vzácne lokality a pod.). 21. Budovanie a údržba prírodných cestičiek a chodníkov vrátane obnovy a údržby oddychových miest v prírode. 22. Vyčistenie vodných tokov a využitie pre rekreačné aktivity. 23. Realizácia obnovy obce v duchu Programu obnovy dediny 24. Aktivity na záchranu architektonických hodnôt a obnovu ulice a verejných priestorov (projekt obnovy dediny, architektonické a urbanistické štúdie, dizajn vidieckeho priestoru apod.) a zachovávanie tradičného obrazu dediny (význam horského turistického miesta, tradičný obraz typickej cestnej zástavby, pôvodná architektúra, krajina, pôvodná zeleň apod.) 25. Obnova stavebného potenciálu obce a podpora multifunkčného využitia obecného nehnuteľného majetku (MŠ, obecný úrad a kultúrny dom, objekty verejného života a iné) 26. Obnova kultúrnych a prírodných pamiatok, obnova architektonických, technických pamiatok, pamätihodností obce a iných objektov s miestnou kultúrnou hodnotou (historické budovy, kaplnky, zvonice, sakrálne stavby, pamätníky atď.) 27. Príprava architektonických riešení verejných priestranstiev, drobná architektúra oddychových zón 28. Obnova, úprava, údržba a budovanie verejných priestranstiev (oporný múr, terénne úpravy, detské ihriská, oddychové zóny s lavičkami, zeleň, cintoríny, oplotenia, spoločenské a kultúrne priestory, pietne miesta a pod.) 29. Aktivity na odstránenie objektov znehodnocujúcich prostredie 30. Obnova obecných budov so znížením ich energetickej náročnosti 31. Aktivity na zníženie environmentálnej záťaže v obci investíciami do cyklodopravy ako súčasti integrovaného dopravného systému 32. Aktivity na podporu závádzania nemotorovej dopravy - budovanie cyklistickej infraštruktúry. 33. Budovanie siete peších komunikácií 34. Aktivity značenia a zlepšenie dopravnej aj pešej orientácie 35. Aktivity na ukľudnenie dopravy v ulici 36. Odstraňovanie nebezpečných miest – riešenie parkovania vozidiel mimo miestnych komunikácií, zlepšenie a prispôsobenie stavu prechodov, križovatiek

	a prejazdov pre všetky formy dopravy 37. Aktivity budovania prvkov modernej a inteligentnej architektúry s dopadom na správanie vodiča 38. Aktivity „poľudšťovania“ verejných priestorov integrovanej dopravy 39. Aktivity zavádzania udržateľnej mobility do plánovania 40. Aktivity na zvýšenie povedomia o škodách, ktoré spôsobujú aktuálne trendy mobility v obci životnému prostrediu a kvalite života 41. Vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie environmentálneho povedomia (ekologická osveta a výchova, alternatívne zdroje energie, a pod.). 42. Organizovanie školy v prírode a letné školy a aktivity na ochranu prírody a krajiny a jej hodnôt. 43. Aktivity na podporu dobrovoľnej práce na skrášľovaní, údržbe a čistote verejných priestorov. 44. Aktivity na odstraňovanie prejavov vandalizmu
OPRÁVNENOSŤ	*obec, záujmové združenia, občianske združenia, podniky, správcovia vodného hospodárstva a hospodárenia s energiami, inštitúcie v životnom prostredí a MVO v oblasti vzdelávania a životného prostredia*
ODÔVODNENIE	Územie obce Tajov sa zaraďuje medzi územie s mierne narušeným a nenarušeným životným prostredím avšak zaťažením životného prostredia obce dopravou. Obec uspokojivo zabezpečuje riešenie odpadového hospodárstva napriek tomu vznikajú „čierne skládky odpadu“. Obec vykonáva aktivity na rozvoj a ochranu zelených plôch. Obec organizuje a zabezpečuje triedený zber komunálneho odpadu. Veľkým problémom v tejto oblasti zostáva malá osveta a nezáujem obyvateľov o dodržiavanie pravidiel separácie ako aj samotného triedeného zberu. Obec Tajov nemá zavedené vykonávanie zberu biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov na svojom území. Obec zabezpečila pre svojich občanov kompostéry, Obec má vybudovanú verejnú kanalizáciu, na ktorú je napojených 100% domácností. Kanalizácia chýba v novorozvíjajúcich sa lokalitách výstavby rodinných domov. Ide o časť „Požiarovo“ smer Králiky od koniarne, a o časť „Čeliarovo“ smer bývalý hotel Lesák. V týchto lokalitách majú obyvatelia odvádzanie riešené pomocou domových čističiek, ale vo väčšine prípadov ide len o septiky a trativody. Tento stav je alarmujúci a vážnym spôsobom narúša kvalitu životného prostredia a znečisťuje potoky na území obce. V časti od koniarne „Požiarovo“ chýba obecný vodovod, domácnosti sú zásobované zo súkromných studní. V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom je znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby dochádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Napriek skutočnosti, že obec rieši vykurovanie obecných budov biomasou, má stále obec vysoký potenciál vo využívaní ďalších obnoviteľných zdrojov energie okrem biomasy ako napr. drevo, voda, pôda, bioplyn, slnečné systémy a pod., ktoré sú riešením aj pre problémy s neobhospodarovanými TTP a drevným odpadom z lesných ekosystémov. Pre lepšiu kvalitu životného prostredia je záujmom obce aj starostlivosť o vzhľad obce skrášľovaním verejných priestranstiev a súkromných priestorov, budovaním oddychových

	zón, rekonštrukcií autobusových zástaviek a starostlivosti o zeleň aby sa stali príťažlivými pre obyvateľov a návštevníkov obce s dôrazom na záujem o realizáciu opatrení na elimináciu dôsledkov zmien klímy a jej dopadov (zadržiavanie vody, hospodárenie s vodou) a znižovanie dôsledkov otepľovania. V poslednom období obec vyvíja aktivity na revitalizáciu a zveľaďovanie verejných priestranstiev. Udržiavanie týchto priestranstiev zabezpečujú zamestnanci zamestnaní na verejnoprospešné práce. Bol obnovený park pri budove obecného úradu. Park je pomenovaný po významnom rodákovi Jozefovi Murgašovi. Pri pamätnom dome J. G. Tajovského bol vybudovaný ucelený priestor na spoločenské podujatia s prírodným amfiteátrom. Veľkým problémom je neustále pribúdanie zaburinených pozemkov nebezpečnými invazívnymi rastlinami a neochota vlastníkov udržiavať svoje pozemky v nezaburinenom stave. Toto má za následok rozširovanie burín na poľnohospodársku pôdu. Veľkým pozitívom je ekologizácia poľnohospodárskej výroby na území obce, ktorá sa radí medzi BIO produkciu. V rámci povodňových opatrení obci chýba nedobudovaný protipovodňový systém II. etapa. V doprave je v obci tak ako inde trend zavádzania alternatívneho spôsobu prepravy obyvateľstva nemotorovou dopravou a efektívnejším využívaním motorovej dopravy.
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet plánov, štúdií a projektov obnovy dediny - počet obnovených obec. budov, pamiatok, stavieb a diel - počet obnovených verejných priestranstiev, objektov, zelených plôch, drobnej architektúry a uplatnenie vhodných prvkov architektúry do obnovy stavieb a do novostavieb - počet m2 zmenených spevnených plôch na zeleň s absorbčnou schopnosťou dažďových vôd - počet m2 nových zelených plôch - počet vysadených drevín vysokej zelene - počet m2 obnovených parkových plôch verejnej zelene - počet pripravených architektonických riešení verejných priestranstiev - počet asanovaných znehodnotených objektov - počet domácností zapojených do separovaného zberu - počet zariadení na výrobu energie - počet zlikvidovaných skládok TKO - dĺžka zrekonštruovaného a novo - vybudovaného vodovodného potrubia - rozsah vybudovanej kanalizácie – dĺžky rozvodov - počet nových objektov, lokalít rekreácie a oddychu obyvateľov (náučné chodníky, parky, cestičky a pod.) - počet zriadených plôch pre odpadové hospodárstvo - počet realizovaných zariadení čistenia odpadových vôd - počet zariadení na výrobu energie - počet realizovaných krajinnoekologických opatrení - dĺžka obnovených vodných tokov - počet m dĺžky lineárnej protipovodňovej ochrany vodných tokov - počet jednotiek plochy rekultivácií - dĺžka značených cyklotrás - počet inteligentných riešení v doprave - počet elektro nabíjacích staníc a cyklostanovísk - počet aktivít osvetu udržateľnej mobility

	- počet materiálov pre vzdelávanie osvetu - počet aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva - počet aktivít MVO na zvýšenie bezpečnosti - počet obyvateľov zapojených do environmentálnych aktivít a aktivít odstraňovania dôsledkov vandalizmu
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zlepšené životné prostredie obce a obnovená krajina. Dobudovaná environmentálna infraštruktúra a environmentálne povedomie a moderné riešenia ochrany životného prostredia v hospodárení s pôdou a v doprave
ODHADOVANÉ DOPADY	**Kvalitné životné prostredie obce**
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE **FINANČNÝCH ZDROJOV** **DO ROKU 2028 V EURO**	

Špecifický cieľ 2:
OPATRENIE 2.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	**Vybudovaním nástupného centra do rekreačných území v Kremnických vrchoch – východ a zlepšením podmienok pre bývanie, oddych a prácu obyvateľov dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia obce Tajov.**
PRIORITA	***MATERIÁLNY A FYZICKÝ ROZVOJ***
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	**2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí**
OPATRENIE	**2.1. ZLEPŠOVANIE MATERIÁLNEHO A TECHNICKÉHO STAVU ZÁKLADNEJ, DOPRAVNEJ A TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A TVORBA PODMIENOK PRE KVALITNÉ BÝVANIE, ODDYCH A REGENERÁCIU**
AKTIVITY	1. Zavádzanie inovatívneho prístupu rozvoja vidieckej obce s využitím miestneho potenciálu územia a endogénnych zdrojov „zdola nahor“ 2. Územná príprava rozvojových lokalít pre bývanie a vybavenosť, príprava stavebných pozemkov pre bývanie a územnoplánovacia príprava (majetko-právne vysporiadanie, územnotechnické a územnoplánovacie podklady, územný plán, technická a dopravná infraštruktúra, a i.) 3. Budovanie zariadení základnej vybavenosti pre obyvateľov a zlepšenie základných služieb a malej infraštruktúry a prístupu k miestnym službám obyvateľstvu 4. Budovanie zariadení pre deti predškolského veku, zdravotníckych a sociálnych zariadení 5. Budovanie zariadení pre verejnosť na podporu zachovania kvality verejného života (kultúrne stánky, knižnice, cintoríny, domy smútku a pod s bezbariérovým prístupom)

	6. Budovanie a rekonštrukcie objektov pre združovanie záujmových skupín, klubovne, herne a pod. 7. Budovanie a rekonštrukcie zariadení pre šport a oddych (areál futbalového ihriska, telocvične, ihriská, tribúna, šatne, lavičky a i) 8. Modernizácia vybavenia kultúrnych zariadení (kult. dom, knižnica, klubové miestnosti, kultúrne centrum a pod.) 9. Rekonštrukcie a vybudovanie kultúrnych zariadení, priestorov a plôch určených na stretávanie, kultúru a šport (komunitné centrum, kino, klubové miestnosti, kultúrne centrum, divadlo, amfiteáter a pod.) 10. Dobudovanie centrálnej časti obce ako miesta pre umiestnenie malých služieb (cukráreň, letné terasy, služby malých remesiel, darčeky a pod.) 11. Zlepšenie podmienok pre požiarnu bezpečnosť, (výstavba, rekonštrukcia a modernizácia požiarnej zbrojnice, vybavenie a pod.) 12. Dobudovanie športových plôch a zariadení športu 13. Rekonštrukcie, dobudovanie a terénne úpravy športových a rekreačných areálov 14. Budovanie nových moderných športových areálov pre mládež (skateboard, skating, klziská, korčuliarske dráhy a iné športy o ktoré je záujem) 15. Vybavenie športových klubov potrebným materiálno-technickým vybavením 16. Budovanie prístupovej a rekonštrukcie miestnej dopravnej infraštruktúry – (miestne komunikácie, chodníky pre peších, eliminácie zosuvov pôdy a premostenia, oporné múry, odvodnenie, spevnenie a pod) 17. Budovanie verejných investícií na zvyšovanie atraktivity územia (športové možnosti, prístupy k prírodným prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter, zábavno-náučné chodníky, atrakcie a pod.) 18. Dobudovanie verejných priestranstiev a vybavenie zariadením (cintoríny, detské ihriská, drobná architektúra, lavičky, odpadkové koše, osvetlenie, a iné) 19. Dobudovanie a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry-údržba a obnova miestnych komunikácií, rekonštrukcie ciest, chodníkov, parkovísk (nové asfalty, dlažba, hydrodlažba apod.) 20. Výstavba novej cestnej infraštruktúry a budovanie a rekonštrukcie chodníkov pre peších 21. Budovanie nových parkovacích miest a dobudovanie odstavných plôch a zariadení pre vozidlá 22. Budovanie a rekonštrukcie mostov a lávok. 23. Budovanie a rekonštrukcie staníc a zastávok hromadnej dopravy 24. Budovanie a rekonštrukcia rozvodov elektrického vedenia, miestneho rozhlasu, verejného osvetlenia a technických zariadení (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov dopravné značenie atď.) 25. Budovanie a rekonštrukcie zariadení a sietí elektronickej komunikácie 26. Výstavba nových bytových domov pre mladé rodiny a nájomných bytov 27. Podpora zvyšovania štandardu bývania v porovnaní z EÚ štandardami

	28. Budovanie plôch a zariadení pre regeneráciu po práci (záhradkárske osady, oddychovo rekreačné zóny apod.)- Nevoľné, Žiar nad Tajovom
OPRÁVNENOSŤ	*obec, subjekty podnikajúce v službách verejnosti, charite, kultúre, vzdelávaní, športe a sociálnych službách, vlastníci pozemkov a objektov, cirkev, inštitúcie a organizácie v doprave, správcovia a vlastníci zariadení a sietí technickej infraštruktúry, vlastníci bytov a pozemkov, bytové spoločenstvá, prevádzkovatelia zariadení kultúry, športu a rekreácie, MVO pre šport, oddych a kultúru, podnikatelia,*
ODÔVODNENIE	Obec Tajov má vysoký potenciál bývania hlavne v pôvodnej zástavbe v kvalitnom podhorskom prostredí. Za posledné obdobie bolo zrekonštruovaných viacero domov, ktoré boli dlhé obdobie opustené. Záujem o kúpu a následnú renováciu domov stále rastie. Rozvíjajú sa aj nové lokality individuálnej výstavby rodinných domov. Občianska vybavenosť v oblasti obchodu a služieb je na území obce postačujúca. Vzhľadom na blízkosť mesta by bola prevádzka väčšieho počtu prevádzok nerentabilná. Budova obecného úradu potrebuje rekonštrukciu fasády a nový náter strechy. V zlom technickom stave je budova bývalej mliekárne a požiarnej zbrojnice, ktorá je vo vlastníctve obce. V roku 2020 bola dokončená rekonštrukcia budov starej školy a jej okolia. Priestory sú pripravené pre služby obyvateľstvu (pedikúra, masér), súčasťou bude aj spoločenská miestnosť pre rôzne spoločensko-kultúrne a rodinné akcie. V obci sa nachádza jeden obchod s potravinami a jedno pohostinstvo. Taktiež je v obci autoopravovňa. Slovenská pošta má svoju pobočku v obci Tajov a pokrýva službami aj obec Kordíky a Králiky. Prevádzka má vysokú spokojnosť a bola zaradená medzi najlepšie malé prevádzky na Slovensku. Obec má zámery pokračovať v rekonštrukcii ďalších obecných budov ako sú: bývalá mliekareň, požiarna zbrojnica, prístrešky autobusových zastávok atď. Stavebno-technický stav dopravnej infraštruktúry je v niektorých častiach nevyhovujúci a je nutná oprava. Chodníky vzhľadom na technické parametre cestných komunikácií nie je možné dobudovať, Chýbajú cyklochodníky. Zároveň je postrádané prepojenie Tajov – Banská Bystrica pre chodcov a cyklistov. Vzhľadom na nové trendy v mestskej a prímestskej doprave je riešenie tejto situácie nevyhnutné. Časť cesty II. triedy od futbalového ihriska po Hotel Lesák je vo veľmi zlom technickom stave. Ďalšia lokalita so zlou cestnou komunikáciou je smer Kopanice, Altánok. V časti Jabríková chýbajú zábradlia popri potoku. Nedostatočný počet parkovacích miest je hlavne pred obchodom a cintorínom. Obec má záujem pokračovať v rekonštrukcii a obnove povrchu v časti centra obce „Pľac“ a v budovaní chodníkov od budovy Starej školy k pamätnému domu J.G.T. Vzhľadom na nové trendy v mestskej a prímestskej doprave je riešenie situácie nárastu počtu automobilov v obci nevyhnutné. Technická infraštruktúra z hľadiska rozloženia rozvodných systémov, dostupnosti napojenia a kapacity vykazuje vyhovujúce parametre.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet obyvateľov - počet pripravených stavebných pozemkov pre bývanie - počet nových bytových domov - počet nových bytových jednotiek

	- počet prisťahovaných mladých rodín - počet obnovených rekonštruovaných objektov a zariadení občianskej vybavenosti - počet modernizovaných zariadení občianskej vybavenosti - počet obnovených a rekonštruovaných objektov školskej vybavenosti - počet nových a obnovených zariadení pre služby obyvateľstvu vrátane zdravotníckej infraštruktúry - počet vybudovaných a.rekonštruovaných objektov a zariadení kultúry - počet modernizovaných verejných budov a objektov - počet nových bezbariérových vstupov a rekonštrukcií vo verejných objektoch - počet nových plôch a vybudovaných zariadení športu a rekreácie - počet m nových a rekonštruovaných miestnych komunikácií - počet m vybudovaných, obnovených chodníkov pre peších - počet m^2 vybudovaných odstavných plôch a parkovísk - počet rekonštruovaných premostení a lávok - dĺžka rekonštruovaných a vybudovaných inžinierskych sietí a zariadení technickej infraštruktúry - počet m podzemného elektrického vedenia - počet domácností pripojených na internet - počet bodov prístupných k verejnému internetu - počet dobudovaných a obnovených technických zariadení - počet km rekonštruovaného rozhlasového vedenia - počet rekonštruovaného verejného osvetlenia - počet obnovených svietidiel verejného osvetlenia - počet verejne dostupných internetových bodov v obci - počet elektronických programov v obci
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Dobudovaním a obnovou základnej, dopravnej a technickej vybavenosti v obci sa zvýši príťažlivosť obce pre bývanie a zlepšia sa podmienky pre aplikáciu moderných a inovatívnych riešení v službách obyvateľstvu**.**
ODHADOVANÉ DOPADY	**Lepšie podmienky pre bývanie a oddych a lepší prístup k službám obyvateľstvu.**
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE **FINANČNÝCH ZDROJOV** **DO ROKU 2028 V EURO**	

OPATRENIE 2.2.

STRATEGICKÝ CIEĽ	**Vybudovaním nástupného centra do rekreačných území v Kremnických vrchoch – východ a zlepšením podmienok pre bývanie, oddych a prácu obyvateľov dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia obce Tajov.**
PRIORITA	***ROZVOJ ĽUDÍ***
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	**2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí**

OPATRENIE	**2.2. MODERNIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY A BUDOVANIE INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI**
AKTIVITY	1. Aktivity na podporu koordinácie rozvoja a spoločné programy riadenia rozvoja (rozvojové dokumenty, územné plány, koncepcie, stratégie, projekty a iné), 2. Modernizácia infraštruktúry efektívnej verejnej správy a dovybavenie infraštruktúry pre poskytovanie služieb obyvateľstvu 3. Zvyšovanie úrovne elektronizácie do verejného života obce (samospráva, škola, knižnica, archív atd.) 4. Budovanie efektívnej verejnej správy optimalizáciou procesov a organizácie, bojom proti korupcii a efektívnou správou daní 5. Aktivity súčinnosti štátnej, miestnej a komerčnej sféry 6. Aktivity na priblíženie úradu k občanovi a zameranie sa na občana (audit, mystery shopping, informovanosť, práca s ľuďmi, zjednotenie jazyka úradníka a občana, zjednodušenie a sprístupnenie administratívy pre občana a pod.) 7. Aktivity na zlepšenie informovanosti občana o inštitúciách štátnej a verejnej správy, v poskytovaní služieb a v oblasti kultúry, kultúrnych hodnôt a sociálnej pomoci 8. Tvorba podmienok pre komunikáciu a informovanosť a budovanie vhodných podmienok (technické, materiálne a personálne zabezpečenie) 9. Aktivity zamerané na zvyšovanie právneho povedomia verejnosti 10. Zavádzanie informačných a komunikačných technológií (v samospráve, štátnej správe a i.) pre prácu s občanom (informačný systém trhu práce a iné) 11. SMART Cities riešenia verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov) 12. Technologické riešenia a inovatívne metódy komunálneho manažmentu 13. Zavádzanie inteligentných aplikácií do verejnej správy a života v obci s následným monitorovaním a hodnotením. 14. Aktivity zamerané na rozvoj komunikácie všetkých rozvojových partnerov obce 15. Profesionalizácia úradu v oblasti komunikácie a práce s ľuďmi (školiace a vzdelávacie programy) 16. Aktivity na zlepšenie vzájomnej informovanosti a propagácie činností MVO k verejnosti (medializácia, osveta, zapojenie, budovanie verejnej mienky a pod.) 17. Udržiavanie a zlepšovanie podmienok pre stabilnú komunikačnú platformu samosprávy a podpora dialógu s verejnosťou (tlač, televízia, stretnutia a pod.) 18. Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) - aktivity na zlepšenie signálu mobilných operátorov a prístupu k internetu 19. Aktivity na zabezpečenie transparentnosti a zníženia korupcie 20. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o obci 21. Zlepšenie a zavádzanie nástrojov marketingu do všetkých oblastí života obce (TV, tlač, iné médiá,) 22. Podpora marketingových aktivít pre súčasných aj potenciálnych investorov 23. Aktualizácia a modernizácia web stránky obce, jej

	prevádzkovanie a zaradenie do regionálnych a národných portálov (cestovný ruch, trh práce, samospráva a iné) 24. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému obce vo väzbe na Banskobystrický región 25. Podpora získavania informácií a skúseností obecného manažmentu a jeho partnerov (aktívna účasť na výstavách, študijných cestách , workshopoch a pod.) 26. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.) 27. Aktivity na podporu združovania zdrojov a zakladanie koordinačných združení zapájania sa aktívnych subjektov do činnosti obce a mikroregiónu (partnerstvá, spoločné produkty a projekty, zimná údržba, sociálna pomoc, apod.) 28. Spolupráca v programe CLLD na podporu rozvoja vidieka prostredníctvom verejného a súkromného partnerstva na úrovni regiónu (MAS Banskobystrický geomontánny park) 29. Zlepšenie prístupu a informovanosti verejnosti (noviny, letáky, podujatia, miestne médiá a tlač, informačné kanály, ankety, podnety, články verejnosti, infokancelárie, technológie, internet a pod.) 30. Podpora získavania skúseností v oblasti marketingu obce (účasť na podujatiach, spolupráca, exkurzie, a i.), 31. Aktivity zamerané na marketing a propagáciu (publikácia, internet, webstránky atď.) 32. Organizovanie študijných ciest obyvateľov obce a osveta (spolupráca, exkurzie, výstavy, výmena skúseností, získavanie informácií a pod.)
OPRÁVNENOSŤ	*samospráva, školské zariadenia, MVO, záujmové združenia, občianske združenia, iné inštitúcie verejnej správy a samosprávy,*
ODÔVODNENIE	Obec postupne buduje modernú verejnú správu v súlade s trendami modernej doby. Obec v duchu modernizácie rešpektuje ciele kvality poskytovaných služieb, ktoré má za povinnosť neustále udržiavať. Napriek dobrému smerovaniu riadenia obce má samospráva rezervy na dobudovanie jej výkonu nielen v oblasti priamych služieb verejnosti ale aj v oblasti informovanosti a širšej spolupráce. Proces informovanosti a transparentnosti je v obci do veľkej miery zabezpečovaný dostupnými komunikačnými formami napriek nedostatočnému záujmu verejnosti. Rovnako je rezerva v zlepšení komunikácie občan-občan, občan-obec a naopak a obec-podporné organizácie miestneho rozvoja a naopak. Informovanosť obyvateľov v súčasnosti prebieha najviac cez obecný rozhlas, web stránku obce, sociálne siete, obecné noviny, ktoré číta vysoké percento obyvateľov a hlavne internet. V obci je informačná tabula pri obecnom úrade. Napriek web stránke obce, ktorá zabezpečuje komplexnú a aktuálnu informovanosť, je potrebná modernizácia verejnej správy, dobudovanie elektronizácie úradu a zlepšenie kontaktu s obyvateľmi. Taktiež je vhodné zlepšenie prístupu k internetu pre širšie vrstvy obyvateľstva a zriadenie informačnej kancelárie obce s umiestnením elektronických tabúľ a modernizovanej web stránky s dôrazom na interaktívnejšiu komunikáciu. Trendom modernej obce budúcnosti je aj budovanie tzv. Informačnej spoločnosti. Informatizácia spoločnosti je chápaná ako koncepčne riadený proces smerujúci k maximálnemu

	využitiu potenciálu ponúkaného informačnými a komunikačnými technológiami (IKT) vo všetkých relevantných oblastiach spoločenského, politického a hospodárskeho života. Dopadom problémov spoločnosti sú aj trestné činy a priestupky voči verejnému poriadku, vrátane sociálno patologického správania niektorých obyvateľov. Ukazovatele vývoja kriminality v obci majú zanedbateľný trend. Na zabezpečenie poriadku a bezpečnosti obec za posledné obdobie rozšírila kamerový systém na 8 miest. Na území mikroregiónu je výskyt trestných činov nízky. Územie je bezpečné. Modernizáciou verejnej správy je možné zvýšiť schopnosť polície objasňovať prečiny a tým aj eliminovať trestnú činnosť v obci Tajov aj celého mikroregiónu.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet partnerstiev riešenia komunálnej problematiky - počet dokumentov rozvoja obce - počet zavedených riešení modernizácie - počet nových integrovaných služieb občanovi - počet realizovaných opatrení vzdelávania pracovníkov verejnej správy - počet zapojených obyvateľov na interaktívnom portáli - počet zapojených obyvateľov do dotazníkových prieskumov mienky verejnosti - počet interaktívnych informačných zariadení v obci - počet zapojených organizácií do rozvoja obce - dobudované technické a personálne vybavenie verejnej správy - počet informovaných obyvateľov z web stránky obce (počet pozretí) - počet nových zavedených komunikačných a informačných technológií - počet médií na šírenie informovanosti - počet zariadení a opatrení verejnej správy pre nepočujúcich, slabozrakých a telesne postihnutých občanov (v%) - elektronizácia služieb občanovi (v%) - počet SMART Cities riešení verejnej správy (napr. digitálne modelovanie fyzického prostredia pre občanov) - počet technologických riešení a inovatívnych metód komunálneho manažmentu - počet aktivít na propagáciu obce - počet zariadení kamerového systému - počet miest monitorovaných kamerami - počet vyriešených prípadov trestných činov a kriminality - vybavenie verejnej správy pre nepočujúcich, slabozrakých a telesne postihnutých občanov (v%)
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Moderne vybavená verejná správa prístupná všetkým obyvateľom obce s participatívnym riadením rozvoja obce
ODHADOVANÉ DOPADY	**Zvýšený záujem verejnosti na verejnej správe a v bezpečnejšia obec**
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE **FINANČNÝCH ZDROJOV** **DO ROKU 2028 V EURO**	

OPATRENIE 2.3.

STRATEGICKÝ CIEĽ	**Vybudovaním nástupného centra do rekreačných území v Kremnických vrchoch – východ a zlepšením podmienok pre bývanie, oddych a prácu obyvateľov dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia obce Tajov.**
PRIORITA	***ROZVOJ ĽUDÍ***
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	**2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí**
OPATRENIE	**2.3 BUDOVANIE MIESTNEJ KOMUNITY, ZAVÁDZANIE RIEŠENÍ A PREVENCIE VOČI NÁRASTU SKUPÍN ODKÁZANÝCH NA SOCIÁLNU POMOC A SOCIÁLNE ZAČLENENIE OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽOV DO ŽIVOTA OBCE**
AKTIVITY	1. Podpora aktivít rozvoja činnosti spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení zameraných na podporu kultúrneho a spoločenského života a zachovania tradícií a kultúry vrátane pozitívneho rozvoja jednotlivých oblastí života v obci (priestory, vybavenie pre činnosť, organizovanie podujatí apod.) 2. Zavádzanie procesov participatívneho plánovania a rozhodovania o živote a rozvoji v obci 3. Aktivity zamerané na zvýšenie miestneho povedomia a lokalpatriotizmu obyvateľstva, zvyšovanie miestneho povedomia a osvety v oblasti identity a obnovy duchovných tradícií 4. Aktivity na zvýšenie kvality kultúrneho a spoločenského života s dôrazom na zachovanie kultúrneho a historického dedičstva obce 5. Aktivity na posilnenie miestneho manažmentu územia obce (spolurozhodovanie, spolupráca, spoluzodpovednosť a pod.) 6. Zriadenie múzea obce, pamätnej izby, expozícií (tradície, história obce v Dome umeleckých a tradičných remesiel, kúpeľný skanzen, apod.) 7. Zlepšenie informovanosti o dianí v obci 8. Budovanie dôvery občana, odstraňovanie apatie, zlepšenie medziľudských vzťahov a aktivity na podporu zlepšenia komunikácie 9. Aktivity na rozvoj športu, kultúry a záujmových činností 10. Aktivity na podporu miestnych talentov (kultúra, remeslá, šport) 11. Obnova a podpora miestnych a regionálnych tradícií vo všetkých oblastiach života obce, obnova a zavádzanie nových zvykov a tradícií (kultúrno – spoločenské podujatia, koncerty, divadlo, súbory, umelecké remeslá, jarmoky a iné) 12. Aktivity na zapájanie detí a mládeže do komunitného života a budovanie vzťahu k prostrediu (genius loci) 13. Podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (galéria s kaviarňou, čajovne, tradičná kuchyňa, tvorivé dielne apod.) 14. Podpora aktivít zameraných na začlenenie obyvateľov do občianskeho a pracovného života 15. Aktivity pre stabilizáciu mladých a aktivity zamerané na motiváciu pre nárast obyvateľstva a dosiahnutie výstavby a obnovy objektov bývania – programy

	obnovy, súťaže, pozitívne príklady 16. Aktivity zamerané na zvýšenie zručností obyvateľstva obce (vzdelávacie, rekvalifikačné a motivačné programy atď.), 17. Vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie schopností pre realizáciu rozvoja 18. Aktivity na podporu zlepšenia informovanosti obyvateľstva o možnostiach samozamestnania, zamestnania v obci a mikroregióne (web, obecné noviny, rozhlas obecné tabule, informačné kampane, vybavenie na tlač periodík apod...), 19. Organizovanie osvetových a vzdelávacích aktivít pre dospelých 20. Organizovanie obecných a mikroregionálnych podujatí (súťaže, futbalové turnaje, folklórne slávnosti, športové podujatia, koncerty, apod.) 21. Podpora programov proti kriminalite 22. Aktivity na podporu tvorby nových projektov rozvoja obce 23. Budovanie a organizovanie doplnkových podujatí blízkym strediskám zdravotnej, kúpeľnej, mestskej a vidieckej turistiky (koncerty, bály, trhy miestnych produktov, prezentácia zručností, zo života baníkov, uhliarov, animácia historických procesov, divadlo a pod.) 24. Budovanie zariadení sociálnej pomoci (hospic, prevenčné centrum pre závislých, denný stacionár pre seniorov a osamelých, sociálny dom pre sociálne odkázaných, matky s deťmi, deti z domovov „Chránené bývanie“,) 25. Rozšírenie kapacít existujúcich zariadení sociálnej služby 26. Budovanie nájomných bytov pre sociálne odkázaných obyvateľov 27. Tvorba lepších podmienok pre rozvoj športu pre zdravotne znevýhodnené skupiny obyvateľstva 28. Podpora aktivít na regeneráciu a poradenstvo pre pracovníkov v sociálnych službách 29. Podpora vzniku a spolupráce mimovládnych organizácii v sociálnej sfére a sociálnymi inštitúciami a cirkvou 30. Zavádzanie nových služieb pre obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc 31. Podpora činnosti a koordinácia terénnych sociálnych pracovníkov a budovanie siete terénnych pracovníkov prijateľných v jednotlivých cieľových skupinách 32. Vytvárať podmienky pre vzdelávanie zamestnancov v sociálnej sfére 33. Podpora aktivít a tvorby aktivačných programov (podpora rozvoja zdravých rodín, zapojenie zdravých „osamelých“, dôchodcov do verejnoprospešnej činnosti a spoločenského života a iné) 34. Zavádzanie alternatívnych foriem adaptability a starostlivosti o starších, sociálne slabších a neprispôsobivých obyvateľov 35. Tvorba stavebnotechnických podmienok verejných budov pre skupiny pohybovo obmedzené (bezbariérové vstupy) 36. Zlepšenie komunikácie s obcou smerom k znevýhodneným skupinám 37. Zlepšenie práce s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia

	38. Podpora aktivít na zvyšovanie angažovanosti zamestnávateľov do sociálnej práce (sponzoring) 39. Zlepšenie informovanosti, komunikácie a povedomia o sociálnej službe adresne s cieľovými skupinami 40. Aktivity na organizovanie kultúrnych a iných podujatí v rámci integrácií pre zdravotne a sociálne znevýhodnené skupiny obyvateľstva
OPRÁVNENOSŤ	*obec, občianske iniciatívy, vlastníci a prevádzkovatelia zariadení pomoci, MVO pre oblasť sociálnej pomoci a vzdelávania, podnikatelia*
ODÔVODNENIE	Počet obyvateľov Tajova za posledných 20 rokov neustále rastie. Z hľadiska vekovej štruktúry bol vývoj v obci za posledných 7 rokov podobný ako v rámci celého Slovenska. Podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku sa zvýšil len mierne o 0,69%. Avšak podiel obyvateľstva v produktívnom veku výrazne poklesol. V roku 2013 bol podiel obyvateľov v produktívnom veku 75,68% a v roku 2020 poklesol na 69,42%. Negatívny trend má vývoj počtu obyvateľov v poproduktívnom veku, ktorý sa zvýšil oproti roku 2013 o 5,57%. K 31.12.2020 dosiahol podiel obyvateľov v poproduktívnom veku 17,39%. Tento pretrvávajúci trend si bude vyžadovať aj zvýšené nároky v oblasti sociálnych služieb. Analýza demografického vývoja v obci poukázala na veľmi intenzívne starnutie obyvateľstva v obci. Tento vývoj je porovnateľný s celoslovenským priemerom. Z tohto vyplýva aj predpokladaný narastajúci počet obyvateľov odkázaných na sociálnu pomoc vo forme hlavne opatrovateľskej služby, donášky stravy, sociálneho taxíka, denného stacionára, prípadne DDS. Klub dôchodcov Tajov má dlhú tradíciu a realizuje množstvo aktivít pre dôchodcov a priateľov klubu. V obci nie sú zriadené sociálne a zdravotné služby pre obyvateľov, keďže obec je situovaná v bezprostrednej blízkosti krajského mesta. V prípade potreby zabezpečiť krátkodobú opatrovateľskú pomoc obec využíva pomoc spoluobčanov a rieši takéto situácie vo vlastnej réžii. Obec zatiaľ neeviduje dopyt po sociálnych službách ako sú denný stacionár apod. V súčasnosti je obec maximálne nápomocná pri zabezpečovaní a administratívnom postupe vybavenia sociálnych služieb občanom. Dobrým predpokladom pre uplatňovanie aktívnej politiky sociálnej inklúzie ohrozených skupín obyvateľstva je existencia mimovládneho sektora pre pomoc v tejto oblasti a existencia finančných nástrojov pomoci z národnej aj EÚ pomoci. Chýba lepšia podpora budovania kapacít pre projektový manažment, projektové poradenstvo a realizácia miestnych projektov sociálnej pomoci a sociálnej inklúzie V obci sa za posledné obdobie výrazne posilnil komunitný život. Počas roka sa organizuje veľké množstvo kultúrno-spoločenských podujatí, z ktorých niektoré majú už viac ako 10 ročnú tradíciu. Niektoré podujatia majú mikroregionálny význam a často sú navštevované aj obyvateľmi Banskej Bystrice. Aktivity obce podporujú aj dobrovoľníci, ktorí prispievajú svojou prácou, ale často aj materiálom alebo finančne. Zaostáva zapojenie mladých do spoločenského, kultúrneho a športového života v obci. V posledných rokoch dochádza k výraznému rozvoju a zachovávaniu nehmotného kultúrneho dedičstva. Organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí sa teší veľkej podpore a obľube medzi miestnym obyvateľstvom

MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet verejných stretnutí so samosprávou - počet zapojených občanov do prieskumu verej. mienky - počet programov práce s verejnosťou - počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných - počet obnovených tradícií a zručností - počet novovzniknutých a obnovených remesiel - počet zriadených múzeí, expozícií - počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových programov pre obyvateľstvo - počet uskutočnených exkurzií, študijných ciest - počet organizovaných podujatí - počet nových kultúrno-spoločenských podujatí - počet obyvateľov zapojených do verejného a spolkového života - počet podporených talentov - počet projektov komunitnej spolupráce - počet dobrovoľníkov v sociálnej a zdravotníckej pomoci - počet programov environmentálnej výchovy a vzdelávania - počet výtlačkov obecných novín, periodík - počet zriadených obecných tabúľ - počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení - počet nájomných bytových jednotiek - počet bytových jednotiek pre sociálne slabších - počet nových bytových domov pre sociálne slabších - počet nových zariadení sociálnej starostlivosti - počet novovzniknutých podporných organizácií - počet rozvojových projektov na sociálnu pomoc - počet zariadení na zlepšenie sociálnej práce - počet verejných budov s bezbariérovými vstupmi - počet informovaných a záujemcov o sociálnu pomoc - počet identifikovaných osôb do programu prevencie - počet terénnych sociálnych pracovníkov - počet pracovníkov sociálneho poradenstva - počet obyvateľov začlenených v spoločnosti - počet organizovaných podujatí sociálneho začlenenia - počet osôb integrovaných do pracovného procesu
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zlepšenie medziľudských vzťahov, organizovanosť občianskych iniciatív, bohatý kultúrny a spoločenský život a zlepšenie sociálnej starostlivosti pre osoby odkázané na sociálnu pomoc.
ODHADOVANÉ DOPADY	**Aktívny komunitný život a kvalitné sociálne prostredie obce**
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE **FINANČNÝCH ZDROJOV** **DO ROKU 2028 V EURO**	

OPATRENIE 2.4.

STRATEGICKÝ CIEĽ	**Vybudovaním nástupného centra do rekreačných území v Kremnických vrchoch – východ a zlepšením podmienok pre bývanie, oddych a prácu obyvateľov dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia obce Tajov.**
PRIORITA	***EKONOMICKÝ ROZVOJ***
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	**2. Budovať modernú obec v priaznivom sociálnom prostredí**
OPATRENIE	**2.4. PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA ZLEPŠENÍM PRÍJMOV OBCE, ZVÝŠENÍM NÁVŠTEVNOSTI A PONUKOU PRODUKTOV A SLUŽIEB V CESTOVNOM RUCHU**
AKTIVITY	1. Podpora rozvoja cestovného ruchu mikroregiónu a aktivity na podporu tvorby ponuky pre turistu (združenia, stretnutia, stratégie, koncepcia CR, tvorba produktov, ponuka služieb, spolupráca, propagácia, apod.) 2. Vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy podnikov, poradenské služby, spolupráca – zameranie na zavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti podnikov, prenos vedomostí v oblasti vidieckeho cestovného ruchu 3. Zavádzanie inovatívnych a inteligentných technológií do výroby a služieb 4. Podpora miestnych rozvojových projektov zameraných na tvorbu nových pracovných miest a projekty na zvýšenie kapacity malých a stredných podnikateľov a projekty na vývoj a zlepšenie produktov a procesov lepšie konkurovať na nových trhoch 5. Podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (tradičná kuchyňa, zriadenie tvorivých dielní apod 6. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému vo väzbe na región 7. Vybudovanie a obnovenie existujúcich tratí a cyklotrás obecnej a mikroregionálnej siete pre zimnú a letnú prevádzku a chodníkov v prírode (turistické chodníky, bežecké trate, pre cyklistov a kolieskové korčule a bežecké lyžovanie 8. Zapojenie sa do budovania náučných, kultúrno-poznávacích a tématických regionálnych produktov a trás (geograficko-historický náučný chodník, banícka a povstalecká história v blízkych obciach mikroregiónu Kremnické vrchy - východ, geologické a prírodné hodnoty, Banskobystrický geopark atd.) 9. Aktivity zamerané na údržbu a značenie všetkých obecných a nadobecných existujúcich a nových trás športu (bežkárske a zjazdové trate, turistické, cyklistické, ai.) 10. Budovanie oddychových miest s prístreškami na trasách turistických, náučných chodníkov a cyklotrás (zastávky v obci, odpočívadlá, studničky a pod.) 11. Dobudovať kvalitný informačný a orientačný systém v obci a krajine pre turistov (informačná kancelária, infokiosky, poradenské služby, orientácia v obci, doplniť informačné tabule a pod.)

	12. Budovanie a rekonštrukcie ciest, chodníkov a odstavných priestorov pre turistov 13. Podpora organizácie výstav a kongresovej turistiky 14. Nadobecné aktivity spoločnej propagácie obce, mikroregiónu, geoparku a turistických lokalít (informačný systém geoparku, organizovanie súťaží, kongresov, výstav, podujatí, prezentácií apod.) 15. Aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka, prehliadky obce a sprievodcovstvo (letáky a informačné materiály, médiá a pod.) 16. Podpora komunikácie a spolupráce s podnikateľským prostredím a pomoc na začatie podnikania pre mladých podnikateľov a farmárov 17. Podpora začínajúcich podnikateľov v malom a strednom podnikaní 18. Aktivity na podporu a zvyšovanie kvality pri poskytovaní služieb v turizme 19. Aktivity v cestovnom ruchu – zvyšovanie atraktivity pre návštevníkov Banskobystrického regiónu 20. Budovanie infokancelárií pre návštevníkov obce (informačné centrum a pod.) 21. Podpora činností organizácií na podporu domáceho cestovného ruchu 22. Vzdelávanie sprievodcov a poskytovateľov služieb a pre oblasť podnikania v cest. ruchu 23. Uplatnenie aktívnej politiky trhu práce s cieľom podpory vlastných podnikateľov v obci (príprava a uplatnenie vlastnej kvalifikovanej pracovnej sily) 24. Aktivity na podporu spolupráce podnikateľ a obec, podnikateľ - mikroregión (tvorba spoločnej politiky rozvoja, zvýhodnenie služieb, zamestnanosť obyvateľov a pod.) 25. Aktivity pre zvýšenie zamestnanosti a sociálnu inklúziu znevýhodnených a sociálne slabších skupín obyvateľstva 26. Podpora samozamestnateľnosti a tvorby mikropodnikania (do 10 pracovných miest) 27. Kvalifikačné programy pre obyvateľstvo a zamestnancov zamerané na zvyšovanie schopnosti zamestnať sa (jazykové schopnosti, programový a projektový manažment, vyhľadávanie zdrojov, finančný manažment, mediátorstvo a facilitátorstvo a iné nové profesie žiadané na trhu práce) 28. Podpora podnikov založených na komunitách (centrá a organizácie na podporu miestneho ekonomického rozvoja a diverzifikácie) 29. Aktivity na zvýšenie inovačnej schopnosti podnikov 30. Podpora zavádzania technológií a procesov, ktoré zabezpečia lepšie využitie produkčného potenciálu obce a jeho rozvoj 31. Aktivity diverzifikácie pôdohospodárskych činností 32. Poskytovanie komparatívnych výhod investorom (daňové a iné zvýhodnenia podnikov) vo väzbe na tvorbu nových pracovných miest 33. Podpora aktivít zameraných na zvyšovanie atraktivity obce pre záujem a vstup investorov (stav prístupových komunikácií, príprava vhodných plôch, podpora obyvateľov, a iné) 34. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o obci s cieľom podpory podnikania

	35. Prevádzkovanie webovej stránky obce a zaradenie do regionálnych a národných portálov (trh práce, samospráva a iné) 36. Zlepšenie a zavádzanie nástrojov marketingu do všetkých oblastí života obce (TV, tlač, iné médiá,) 37. Podpora marketingových aktivít pre investorov 38. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.)
OPRÁVNENOSŤ	*podnikatelia, živnostníci, zamestnávatelia, obec, miestne a regionálne rozvojové agentúry, inštitúcie a organizácie pre ekonomický rozvoj miest a regiónov*
ODÔVODNENIE	Obec Tajov predstavuje z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu atraktívne územie regionálneho významu. V území sa nachádzajú strediská cestovného ruchu nadregionálneho významu s perspektívami ďalšieho rozvoja. Atraktívne prírodné prostredie, s prírodou nepoznačenou priemyselnou výrobou dáva predpoklady na rozvoj všetkých foriem cestovného ruchu a turistiky. Obec Tajov je členom Mikroregiónu Kremnické vrchy – východ, ktorý úspešne rozvíja ponuku cestovného ruchu nielen pre prímestskú ale aj celoslovenskú medzinárodnú klientelu. Zo štatistických údajov vyplýva, že počet návštevníkov, domácich aj zahraničných za roky 2017-2019 pozitívne rástol. Rok 2020 bol ovplyvnený pandémiou, ale dá sa očakávať, že stúpajúci trend bude pokračovať aj po uvoľnení opatrení. Výrazne sa zlepšila organizácia údržby a rozvoja turistických a cykloturistických trás, ako aj bežkárskych trás v zimnom období. Podporuje sa aj ekologizácia dopravy, k dispozícii sú skibusy a cyklobusy počas hlavných turistických sezón. Zlepšujú sa podmienky parkovania v strediskách, skvalitňuje sa informačný systém s využitím najmodernejších technológií. Postupne dochádza k prepojeniu mikroregiónu, rekreačného strediska Skalka a banského mesta Kremnica. Spolupráca medzi významnými aktérmi rozvoja cestovného ruchu v tomto území je na dobrej úrovni a neustále sa rozvíja. Jej dobré fungovanie sa pozitívne prejavilo aj pri obnove významnej atraktivity Görgeyho tunela. Ubytovanie na súkromí nemá ešte stálu tradíciu. Celková kapacita lôžok v Tajove je 95 v troch ubytovacích zariadeniach. Voľné reštauračné služby poskytujú len dve zariadenia. Obec neponúka žiadny komplexný doplnkový balík služieb, ktorý by mohol predstavovať ekonomický prínos pre poskytovateľov služieb z radov obyvateľov obce. Obec plní aj funkciu prímestského rekreačného územia, ktoré je využívané pre chatárenie a chalupárenie. Propagácia obce je stále minimálna, chýbajú obecné a mikroregionálne propagačné materiály. Je potrebné dobudovať jednotný informačný systém, vytvoriť ponuku doplnkových služieb vrátane predaja miestnych produktov. Nezanedbateľným faktom je aj skutočnosť, že územie obce leží v oblasti významne spojenej s banskou históriu a bohatej na geologické prírodné pamiatky. Všetky aktívne podnikateľské subjekty obce by mali viac navzájom spolupracovať a informovať sa. Jednou z príčin je aj nedostatočná informatizácia a modernizácia verejnej správy tak, aby bolo možné zabezpečiť intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi a regionálnymi zamestnávateľmi, štátnymi lesmi, poľnohospodármi a inými aktívnymi subjektmi pôsobiacimi v obci a zapájať ich do rozvoja. Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského

	poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku. Žiada sa tu zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Potenciál je v oživení ľudových tradícií a zvyklostí, ktoré v uplynulých 50-tich rokoch takmer úplne zanikli, v objektoch ľudovej architektúry zriadenie expozícií ľudových tradícií, bývania a histórie jednotlivých obcí ale i mikroregiónu. Obec stále nedostatočne využíva svoje tradície, históriu ako aj prírodný potenciál v prospech vlastnej ekonomickej prosperity. Príčinou môže byť izolovaný rozvoj podnikania, nezáujem o spoluprácu s obcou a nezainteresovanosť na prospechu obcí. Spolupráca obce Tajov je aj v rámci budovania regionálneho produktu CR. Je členom Oblastnej organizácie cestovného ruchu Stredné Slovensko. Predpokladom pre miestny rozvoj je aj existencia zručného a vzdelaného ľudského potenciálu, ktorý sa v neprospech územia zamestnáva v meste, čím vyvoláva ďalšie potrebné investície na prepravu a spôsobuje odliv zdrojov.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	– počet novovzniknutých pracovných miest – počet založených nových živností a podnikov (malých a stredných) – počet uplatniteľných absolventov na trhu práce – počet nových zamestnávateľov – počet inovovaných a modernizovaných podnikov – zvýšenie hospodárskych výsledkov podniku – počet vzniknutých inštitúcií na podporu podnikania a poradenstvo na trhu práce – počet realizovaných rekvalifikačných programov a počet vyškolených – počet a rozsah pripravených lokalít (pozemkov) na rozvoj podnikania – počet nových odvetví podnikania – počet nosičov informácií – počet nových produktov pre turistu v obci – počet sprievodcov v cestovnom ruchu – počet km siete poznávacích trás – počet zriadených náučných chodníkov – počet turistov prechádzajúcich náučnými chodníkmi a sieťou poznávacích trás – počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami – počet vybudovaných služieb geoturizmu – počet informačných a orientačných objektov – počet vydaných propagačných materiálov – počet uplatnených marketingových nástrojov – www stránka /počet návštev na stránke/ – počet návštevníkov obce
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Zvýšenie počtu pracovných miest a zvýšenie zamestnanosti v remeslách, službách a podnikaní
ODHADOVANÉ DOPADY	**Podnikanie v obci v prospech rozvoja obce**
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE **FINANČNÝCH ZDROJOV** **DO ROKU 2028 V EURO**	

Špecifický cieľ 3:
OPATRENIE 3.1.

STRATEGICKÝ CIEĽ	**Vybudovaním nástupného centra do rekreačných území v Kremnických vrchoch – východ a zlepšením podmienok pre bývanie, oddych a prácu obyvateľov dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho postavenia obce Tajov.**
PRIORITA	***ÚZEMNÁ SPOLUPRÁCA***
ŠPECIFICKÝ CIEĽ	**3. Budovať udržateľný rozvoj v mestskom regóne Banská Bystrica a okolie**
OPATRENIE	**a. TVORBA PODMIENOK ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE UDRŽATEĽNÉHO MESTSKÉHO A VIDIECKEHO ROZVOJA A (ÚZEMIE UMR A MAS)**
AKTIVITY	1. Aktivity partnerskej spolupráce (stretnutia, podujatia apod.) 2. Aktivity zmluvných vzťahov - Zmluvy o spolupráci, dohody o participácii a pod. 3. Vypracovanie stratégií rozvoja regiónu integrujúce všetky rozvojové aktivity v území 4. Vypracovanie projektových balíčkov financovaných z EÚ zdrojov naprieč všetkými politickými cieľmi 5. Vypracovanie tématických projektových balíčkov 6. Budovanie strategicko plánovacieho regiónu 7. Budovanie komunálnej spolupráce 8. Vybudovanie územia udržateľného mestského rozvoja (UMR) 9. Budovanie administratívneho a ekonomického centra mestského regiónu 10. Aktivity identifikácie dostredivosti spádových území a dostupnosti UMR 11. Aktivity identifikácie socio ekonomických partnerov 12. Aktivity identifikácie projektových zámerov – zásobník projektov 13. Vypracovanie Integrovanej územnej stratégie IÚS UMR 14. Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania IUS UMR 15. Prerokovanie a schvaľovanie návrhu IUS UMR 16. Aktivity strategického plánovania - nízkouhlíková stratégia, stratégia udržateľnej mestskej mobility, adaptačná stratégia na zmenu klímy 17. Aktivity budovania implementačného mechanizmu Miestneho rozvoja vedeného komunitou 18. Budovanie Rady partnerstva ako inštitucionálny mechanizmus IÚS UMR 19. Podpora získavania informácií a skúseností obecného manažmentu a jeho partnerov (aktívna účasť na výstavách, študijných cestách , workshopoch a pod.) 20. Podpora medzikomunitnej a medzinárodnej spolupráce (spoločné projekty, výmenné pobyty a pod.) 21. Budovanie jednotného vnútorného a vonkajšieho informačného systému obce vo väzbe na Banskobystrický región 22. Podpora opatrení v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia, rozvoja moderného a udržateľného dopravného systému, techn. Infraštruktúry, IKT,

	riešenia MRK, inovácií a životných podmienok obyvateľov 23. Podpora rozvoja kreatívneho a kultúrneho priemyslu 24. Podpora rozvoja komunitného života a spoluzodpovednosti 25. Integrované územné investície 26. Aktivity budovania regionálnej siete turistických a cykloturistických trás 27. Aktivity budovania regionálnej integrovanej udržateľnej mobility 28. Aktivity budovania regionálnych staníc medzimestskej a miestnej hromadnej dopravy 29. Budovanie pridružených obecných prevádzok regionálneho centra kreatívneho a kultúrneho priemyslu mesta Banská Bystrica 30. Aktivity v cestovnom ruchu – zvyšovanie atraktivity pre návštevníkov Banskobystrického regiónu 31. Výroba propagačných letákov a informačných materiálov o mestskom regióne 32. Budovanie info -bodu pre návštevníkov obce 33. Podpora činností organizácií na podporu domáceho cestovného ruchu
OPRÁVNENOSŤ	*územná samospráva (Mestský región Banská Bystrica a okolie, obec, BBSK), prevádzkovatelia a vlastníci školských, sociálnych, kultúrnych a športových zariadení, MVO, zariadenia fyzických a právnických osôb s regionálnym a nadregionálnym významom, podnikatelia*
ODÔVODNENIE	Príprava na územnú spoluprácu súvisí s prípravou Banskobystrického regiónu na nové programovacie obdobie EÚ, konkrétne na podporu z operačného programu **IROP.** Integrovaný regionálny operačný program je pripravovaný a bude implementovaný v súlade s princípom „partnerstva“, v rámci implementačného mechanizmu sa navrhuje aplikovať integrovaný prístup. IROP bude implementovaný prostredníctvom tzv. regionálnych integrovaných územných stratégií (ďalej len „RIÚS“). RIÚS budú mať povahu jedného z nástrojov integrovaného prístupu, ktoré EK ponúka pre nové programové obdobie. Východiská pre realizáciu integrovaného prístupu v SR, uvedené v zmysle legislatívy EÚ na nové programové obdobie, sa realizujú prostredníctvom nasledovných opatrení: -**integrované územné investície (ďalej len „IÚI");** -**udržateľný mestský rozvoj (ďalej len „UMR“);** -**miestny rozvoj vedený komunitou („CLLD“).** **IÚI** predstavujú nástroj strategického a výsledkovo orientovaného prístupu s cieľom riešiť potreby a výzvy regiónov podľa ich špecifických potrieb. IÚI budú v podmienkach SR realizované prostredníctvom RIÚS. V kontexte IROP a RIÚS sú IÚI súbor vzájomne prepojených aktivít (vecne a/alebo časovo a/alebo funkčne a/alebo komplementárne a/alebo synergicky a pod.) realizovaných na vymedzenom území. **UMR** sa bude realizovať ako súčasť modelu RIÚS. Bude zameraný na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, demografických a sociálnych výziev. Zapracovanie UMR do RIÚS predstavuje Integrovaná územná stratégia udržateľného mestského rozvoja (ďalej len IÚS UMR“). Do stratégie UMR spadá krajské mesto Banská Bystrica spolu s jeho mestskými funkčnými oblasťami vrátane mestského regiónu Banská Bystrica a okolie. **Integrované územné investície (IUI)** sú novým

	realizačným režimom na združovanie financovania z viacerých prioritných osí jedného alebo viacerých operačných programov pre viacrozmerné a medziodvetvové zásahy. Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR) by mal ako základný princíp podporovať udržateľný rozvoj miest prostredníctvom integrovaných stratégií na riešenie hospodárskych, environmentálnych, klimatických, sociálnych a demografických problémov mestských oblastí. Tento princíp má dvojaký význam: znamená, že zdroje by sa mali sústrediť integrovaným spôsobom na cieľové oblasti so špecifickými problémami miest a projekty rozvoja miest financované z fondu EFRR by sa zároveň mali integrovať do širších cieľov programov. Nové, flexibilnejšie nástroje, ako sú integrované územné investície (IUI) a **komunitný miestny rozvoj (CLLD)**, podporujú integrovaný prístup k udržateľnému rozvoju miest a uľahčujú súhrn inštrumentálnych a participatívnych spôsobov na zavádzanie stratégií rozvoja miest (obec Tajov do komunitného rozvoja v rámci miestnej akčnej skupiny MAS Banskobystrický geomontánny park nie je zapojená). Strategický cieľ 4 predstavuje súbor opatrení s aktivitami, realizovanými prostredníctvom **integrovaných investícií mestského rozvoja** Banskej Bystrice s okolitými obcami vrátane obce Tajov a **investícií vidieckeho rozvoja** so zameraním na budovanie Banskobystrického geoparku. Obec Tajov vidí priority v budovaní regionálnych cyklotrás vedenými všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcimi všetky obce mikroregiónu vrátane obce Tajov. Potenciálom regionálneho cestovného ruchu je aj budovanie ubytovacích a stravovacích kapacít, predovšetkým s využitím existujúcich objektov po ich rekonštrukcii ako systém zakladania malokapacitného rodinného a penziónového spôsobu ubytovania a stravovania. Budovaním nových turistických a cykloturistických trás, odpočinkových, vyhliadkových a orientačných miest pre turistov, dobudovaním chýbajúcej technickej a environmentálnej infraštruktúry v čo najkratšom čase vidí obec Tajov svoj rozvoj v rámci územia mestského rozvoja Banská Bystrica a okolie.
MONITORING A HODNOTENIE OPATRENIA	
UKAZOVATEĽ MERATEĽNÝ INDIKÁTOR	- počet zmlúv a dohôd o partnerstve - počet socio-ekonomických partnerov - počet samospráv - počet strategických dokumentov partnerstva - počet koncepčných materiálov rozvoja - počet stretnutí - počet projektov rozvoja - počet zasadnutí, stretnutí - počet vybudovaných regionálnych zariadení - počet km regionálnych cyklotrás so zastaveniami - počet km regionálnych turistických trás so zastaveniami - počet inovatívnych riešení v doprave - počet rekonštruovaných staníc MHD - počet nových a rekonštruovaných autobusových zastávok - počet integrovaných riešení - počet rekonštruovaných a obnovených objektov zariadení s regionálnym významom - počet rekonštruovaných a obnovených areálov rekreácie - počet múzeí

	- počet obnovených kultúrno historických pamiatok - počet vybudovaných trás a miest geoturizmu (geopark) - počet nových regionálnych centier - počet turistických a informačných kancelárií - počet propagačných materiálov - počet propagačných podujatí
OČAKÁVANÉ VÝSLEDKY	Pripravené strategicko-plánovacie partnerstvo s projektovými balíčkami IÚS UMR a vybudované, rekonštruované a obnovené prvky, objekty a lokality regionálneho významu v obci Tajov
ODHADOVANÉ DOPADY	**Udržateľný rozvoj Mestského regiónu Banská Bystrica a okolie v obci Tajov**
ODHADOVANÉ ALOKÁCIE **FINANČNÝCH ZDROJOV** **DO ROKU 2028 V EURO**	

2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu

Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie plnenia programu rozvoja obce pozostáva z prípravy a vykonávania navrhnutých aktivít a projektov samosprávou obce Tajov ako sú činnosti:

- realizovať projekty, ktoré prinesú pre územie obce želaný výsledok a dopad a budú dlhodobo udržateľné,
- každoročné vypracovanie správy o plnení Programu rozvoja,
- vyčleniť z rozpočtu obce finančné prostriedky potrebné na realizáciu navrhnutých opatrení resp. aktivít, projektov,
- podporovať spoluprácu medzi hlavnými aktérmi rozvoja územia a koordinovať ich aktivity,
- umožniť prípravu spoločných projektov a iniciatív,
- v prípade potreby vytvárať podporné/pracovné skupiny pre jednotlivé oblasti rozvoja územia,
- pravidelne monitorovať realizáciu opatrení a aktivít a vyhodnocovať plnenie akčného plánu na základe stanovených merateľných ukazovateľov (výstupy a výsledky).

Zoznam plánovaných kľúčových aktivít a projektov sa uvádza v Prílohe č. 1 – Pláne investičných a neinvestičných zámerov (Akčnom pláne) Programu rozvoja obce, ktorý sa priebežne aktualizuje a je jedným z podkladov pre tvorbu programového rozpočtu obce.

Vzhľadom k úzkej prepojenosti PR obce Tajov 2021 - 2028 s Programami rozvoja okolitých obcí a miest Banskobystrického regiónu v rámci Regionálnej integrovanej územnej stratégie Banskobystrického kraja ako najvýznamnejších dokumentov viažucich sa priamo na rozvoj územia a územnej súdržnosti bude v procese realizácie PR obce Tajov potrebné procesy a aktivity koordinovať aj v širšom území (napr. projekt Integrovaného dopravného systému, Projekt Integrovanej sociálnej súdržnosti apod.).

Aktérmi programu sú:

- **orgány programu** - riadiaci a monitorovací orgán
- **koneční realizátori** (obec, orgány a organizácie, školy a inštitúcie, podniky a SZČO, záujmové a občianske združenia, spolky , kluby a pod.)
- **užívatelia jednotlivých opatrení** (obec, občania, podnikatelia, združenia, spolky, kluby atď.)

2.1. Riadiaci orgán programu rozvoja - PR

Obec ako obec podľa zákona **č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja** v znení jeho neskorších predpisov:

- spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu rozvoja obce
- poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácií programu VÚC v území regiónu
- poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov a integrovaných stratégií
- spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných zámerov viacerých obcí
- zriaďuje s inými obcami združenie obcí k sociálnemu a ekonomickému rozvoju obce a regiónu
- spracováva stanoviská k programom regionálneho rozvoja

Adresa a kontakty *riadiaceho orgánu pre program rozvoja obce*

Obec Tajov
starostka obce
Tajov 79
976 34 Tajov
www.obectajov.sk
obectajov@obectajov.sk

zodpovedná osoba: starostka obce Tajov
(tel. kontakt : 048 419 73 00, mobil: 0918 822 787, email: obectajov@obectajov.sk

2.2. Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja - PR

Opatrenia na organizačné zabezpečenie efektívnej realizácie, monitorovania a hodnotenia Programu rozvoja obce je potrebné záväzne zabezpečiť takto:

1. každoročné spracovanie monitorovacej správy Programu rozvoja obce za príslušný rok v termíne do 31. mája nasledujúceho roka
2. zabezpečiť spôsob monitoringu a koordináciie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
3. zabezpečiť spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti Programu rozvoja
4. zabezpečiť súlad rozvojových zámerov z územia s Programom rozvoja obce
5. zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení- zverejnenie PR obce vrátane monitorovacích správ
6. zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov obce a fundraising
7. každoročne zostaviť koncentráciu finančných zdrojov obce na prípravu spolufinancovania rozvojových projektov (rezerva v rozpočte obce)
8. zabezpečiť profesionálne účtovníctvo pre projekty zo štrukturálnych fondov EÚ (nevyhnutné doškolenie a financovanie)
9. zabezpečiť mobilizáciu zdrojov z územia a vyškolenie vlastných resp. externých odborníkov pre projektovú činnosť.

3. Finančné zabezpečenie - Tajov

*Odhad objemu potrebných finančných zdrojov a možnosti ich zabezpečenia pre 2 etapy programového obdobia : **2021-2024 a 2025- 2028** vrátane* ***viď. Príloha č. 1***

číslo	Špecifický cieľ (Priorita) č.	Opatrenie	2021 -2024	%	EUR *do 2024*	2025-2028	%	EUR *do 2028*	SPOLU Eur
1	**BUDOVAŤ OBEC S KVALITNÝM ŽIVOTNÝM PROSTREDÍM**								
	1	OBNOVA OBCE – ZLEPŠENIE VZHĽADU OBCE A KRAJINY A ELIMINÁCIA RIZÍK Z OHROZENIA KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA							
		Opatrenie celkom							
2									
	1	ZLEPŠOVANIE MATERIÁLNEHO A TECHNICKÉHO STAVU ZÁKLADNEJ, DOPRAVNEJ A TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY A TVORBA PODMIENOK PRE KVALITNÉ BÝVANIE, ODDYCH A REGENERÁCIU							
	2	MODERNIZÁCIA VEREJNEJ SPRÁVY A BUDOVANIE INFORMAČNEJ SPOLOČNOSTI							
	3	BUDOVANIE MIESTNEJ KOMUNITY, ZAVÁDZANIE RIEŠENÍ A PREVENCIE VOČI NÁRASTU SKUPÍN ODKÁZANÝCH NA SOCIÁLNU POMOC A SOCIÁLNE ZAČLENENIE OHROZENÝCH SKUPÍN OBYVATEĽOV DO ŽIVOTA OBCE							
	4	PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA ZLEPŠENÍM PRÍJMOV OBCE, ZVÝŠENÍM NÁVŠTEVNOSTI A PONUKOU PRODUKTOV A SLUŽIEB V CESTOVNOM RUCHU							
		Opatrenie celkom							
4	**BUDOVAŤ UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ V MESTSKOM REGIÓNE BANSKÁ BYSTRICA A OKOLIE**								
	1	TVORBA PODMIENOK ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE UDRŽATEĽNÉHO MESTSKÉHO ROZVOJA (ÚZEMIE UMR) A IMPLEMENTÁCIA STRATÉGIE UMR V MESTSKOM PROSTREDÍ (INTEGROVANÉ ÚZEMNÉ INVESTÍCIE)							
		Opatrenie celkom							
	SPOLU (*- *% podiel opatrení na cieli a % podiel opatrení strat. cieľa na celkovom objeme do roku 2024 a 2028)*								
	SPOLU (Priority do roku 2027) **100%** *(zaokrúhlené %)*								

4. Monitoring

4.1. Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu s ustanovením merateľných ukazovateľov na obdobie 2021 -2028

Hlavným cieľom monitorovania a hodnotenia PR je získať informáciu o tom, ako sa plnia opatrenia definované v strategickej časti programu rozvoja. Obecný úrad zabezpečí spracovanie monitorovacej správy v súčinnosti s ostatnými externými pracovníkmi participujúcimi na realizácii projektov rozvoja v rámci PR. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých merateľných ukazovateľov u jednotlivých projektov/aktivít.

V zmysle príslušných ustanovení zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja obec každoročne do 31. mája zašle príslušnému vyššiemu územnému celku (Banskobystrickému samosprávnemu kraju) správu o plnení PR.
Riadiaci orgán v súčinnosti s Monitorovacím orgánom v prípade potreby vykoná monitorovanie plnenia PR, ktoré predloží poslancom OcZ za účelom získania aktuálneho prehľadu o plnení PR, resp. potreby jeho aktualizácie.

4.2. Monitorovací orgán Programu rozvoja obce

Obec ako obec podľa zákona **č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja** v znení jeho neskorších predpisov schvaľuje monitorovací orgán v rámci organizačného zabezpečenia programu rozvoja.

Adresa a kontakty *monitorovacieho orgánu pre program rozvoja obce:*

Obec Tajov

Obecný úrad Tajov
Tajov 79
976 34 Tajov
www.obectajov.sk
obectajov@obectajov.sk

zodpovedná osoba: .....**meno**

(tel. kontakt: ....., e mail: .....)

5. Časový harmonogram realizácie programu

5.1. Krátkodobé plánovanie do roku 2028

Plánovanie na 2-4 roky sa uskutočňuje za účelom plánovania a kumulácie vnútorných zdrojov (ľudských, materiálnych a finančných) a za účelom koordinácie a súladu s prijatými prioritami obce.
Ide o podrobný prieskum záujmov miestnych a regionálnych rozvojových aktérov a ich koordináciu v záujme skutočných potrieb a možností. Rovnako takéto plánovanie vytvára výborné predpoklady pre partnerskú spoluprácu a spoločné rozvojové projekty s vyššou uskutočniteľnosťou a trvalou udržateľnosťou. Kvalitným plánovaním je možno predchádzať nesprávnym rozhodnutiam ako aj možným stretom záujmov rôznych záujmových skupín v rozvoji obce.
Akčný plán obvykle zabezpečuje:

- Úlohy
- Personálna náročnosť
- Časová náročnosť
- Finančná náročnosť
- Zodpovednosť za realizáciu.

Akčné plánovanie sa v nasledujúcej etape vo väzbe na priority rozvoja obce bude zaoberať programovaním jednotlivých rozvojových oblastí v zmysle špecifických cieľov a opatrení na obdobie 2 – 4 roky:

- od roku 2021 – 2024 vrátane
- od roku 2025 – 2028 vrátane

VZOR PRACOVNÉHO LISTU IDENTIFIKÁCIE PROJEKTU
Krátkodobé plánovanie aktivít rozvoja v časovom horizonte 3-4 roky.

Aktivita (presné pomenovanie)**:**	
Zodpovedná osoba / organizácia	
Čas realizácie, doba trvania (od-do)	
Rozpis realizačných etáp (akcií) **v rámci aktivity**	
Rozpočet (celkový náklad, rozpis podľa etáp)	
Možné finančné zdroje (vlastné, národné a zahraničné zdroje	

Poznámka: Akčný plán je krátkodobý plán a je nutné ho min. 1x dvojročne vyhodnotiť a aktualizovať. Jeho význam je v plánovaní krátkodobých investícií ako záväzný podklad pre plánovanie doplnkových finančných zdrojov (vlastných, obecných, úverových a pod.)

5.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2021-2028 príloha č. 1

INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

Informovanosť a publicita Programu rozvoja obce Tajov 2021 -2028 *(skr. PR 2021-2028)*

PR obce Tajov bude po schválení jeho znenia zverejnený na web stránke obce **www.obectajov.sk.** Informácia o jeho schválení bude zverejnená v miestnej tlači.

Riadiaci orgán zabezpečí pravidelnú komunikáciu s miestnymi aktérmi rozvoja o všetkých aspektoch uplatňovania programu.

Účastníkmi programovania sú:
- manažment obce
- akčná plánovacia skupina obce
- formálne štruktúry – mimovládne, neziskové a komunitné organizácie
- neformálne – miestne záujmové skupiny (spolky, kluby apod.)
- rôzne skupiny založené ako lokálne partnerstvá so spoločným záujmom
- podnikateľské siete, zväzy, únie, združenia výrobcov, spracovateľov
- regionálne profesné zväzy
- rôzne partnerstvá verejného a súkromného sektoru
- jednotlivci a výrazné osobnosti, lídri v rozvoji
- experti - odborníci
- podporné orgány (národné, regionálne aj medzinárodné organizácie)

Komunikačná stratégia PR Tajov 2021 - 2028

Komunikačná stratégia je realizovaná na dvoch úrovniach. Jednak na úrovni interného vyrozumievania sa a komunikácie medzi organizačnými zložkami a organizáciami navzájom a komunikácia smerom k jednotlivým cieľovým skupinám. Interná komunikácia funguje koordinovane a kooperatívne smerom od starostu niekedy prostredníctvom poslancov OcZ, organizáciám pôsobiacim v obci a naopak. Komunikácia sa realizuje prostredníctvom osobného kontaktu, telefonicky a najmä prostredníctvom e-mailov. Občania získavajú informácie z nasledovných komunikačných kanálov, pričom jednotlivé komunikačné kanály sú preferované rôznymi cieľovými skupinami: Osobný kontakt (všetci občania) Telefón (všetci občania) E-mail (do 50 rokov) obecné noviny (všetci občania) Obecný rozhlas (všetci občania) Webová stránka obce (do 50 rokov) Sociálna sieť Facebook (do 44 rokov).

Prílohy k dokumentu

Príloha č. 1 : Plán investičných a neinvestičných zámerov obce Tajov na roky 2021-2028

Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu

- Kavčáková I..a kol.: Programovanie trvaloudržateľného rozvoja obcí, miest a vidieckych mikroregiónov – metodika ako spracovať strategický dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, aktualizácia 2019
- Metodika tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónov, programov rozvoja obcí a skupín obcí s uplatnením princípov udržateľného rozvoja, úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, 2020
- Územnoplánovacia dokumentácia a územnoplánovacie podklady obce Tajov,
- ÚPD a ÚPP, PHSR BB kraja
- Súpis pamiatok na Slovensku- KPÚ SR
- Propagačné materiály o meste
- Obecné noviny Tajovské noviny
- Kolektív, 2002 : Atlas krajiny SR. MŽP SR Bratislava
- Kolektív, 1979 : Encyklopédia Slovenska. Veda Bratislava
- Kolektív, 1985 : Encyklopédia Zeme. 1.vyd. Bratislava
- Kolektív, 1985: Encyklopédia Zeme.1.vyd. Bratislava
- Kolektív: Klimatické pomery na Slovensku. Vybrané charakteristiky. Zborník prác SHMÚ, Bratislava
- Kolektív: Zborníky prác SHMÚ. Bratislava
- Machek P. a kol., 1990: Stredoslovenské vulkanity. Ostrava
- Mazúr, 1980 : Atlas SSR, SAV a SÚGK, Bratislava
- Michalko J. : Geobotanická mapa ČSSR
- Otruba J., 1964 : Veterné pomery na Slovensku. Bratislava
- SAŽP, 1995 : RÚSES okresu Banská Bystrica, Správy o stave životného prostredia 2012
- P.Bielek, B. Šurina, b. Ilavská, J.Vilček, Naše pôdy (poľnohospodárske), VÚPÚ Bratislava 1998
- Michal Džatko, Hodnotenie produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd a pôdno-ekologických regiónov Slovenska,VÚPOP 2002
- Milan Demo a kolektív, Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohosp. krajine, SPÚ Nitra 1998
- Štatistický úrad SR k 31.12.2013
- Štátne registre a evidencie k 31.12.2013
- https://www.riecka.sk/
- http://www.riecka.sk/informacie-pre-obcanov/komunitny-plan-
- /https://www.enviroportal.sk/uploads/report/9341.pdf (Správa o stave životného prostredia v Slovenskej republike v roku 2018)
- https://www.statistics.sk/
- https://www.upsvr.gov.sk/
- https://www.minv.sk/?krajske-riaditelstvo-pz-v-banskej-bystrici
- http://www.sopsr.sk/web/
- https://regiongron.sk/
- http://www.pentainvestments.com/sk/responsibility-project/ako-sme-zabranili-hroziacej-ekologickej-havarii-6dXUOO.aspx
- https://www.bbsk.sk
- http://www.shmu.sk

Poznámka: ***Text neprešiel jazykovou úpravou***.